

NR. 6 2023 103. ÅRGANG

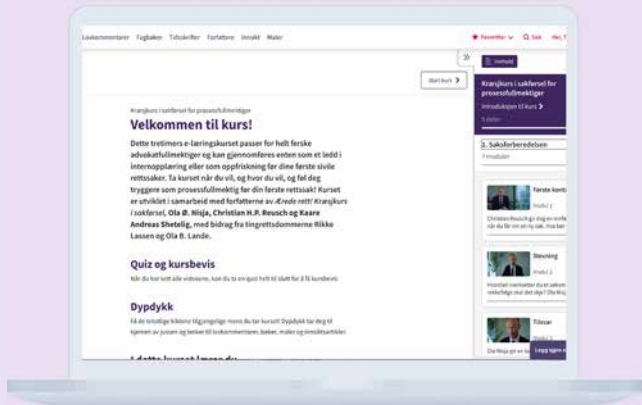
MISSION: IMPOSSIBLE

**NORGE OVERSVØMMES
AV INTERNASJONALE LOVER
OG REGLER**

Akademi

Kræsjkurs i sakførsel for prosessfullmektiger

Digitalt kurs som tar deg gjennom hvordan de faktiske prosessene i retten er.

Hvordan er det å gå i retten? Hva må man huske på?

På Juridika kan du ta et tretimers e-læringskurs som passer for ferske advokatfullmektiger. Gjennomfør det som et ledd i internopplæringen eller ta det som en oppfriskning.

I kurset lærer du blant annet

- ✓ Hvordan håndtere vitner og partsforklaringer?
- ✓ Hvordan ser rettsalen ut?
- ✓ Hva forventer dommeren?
- ✓ Hva er kleskoden?

Menneskerettsdomstolen i Strasbourg og EU-domstolen i Brussel er viktige premissleverandører for norsk rett. Flommen av reguleringer utenfra kan kalles lovgalskap, mener jussprofessor. Advokater synes det er krevende å holde seg oppdatert.

TEMA SIDE 20

«Mock trials» på vei

Justisdepartementet foreslår at én av rettssakene i prosedyrekravet kan erstattes av en rettssakseksamen, noe Hans Augun Parmann i Wiersholm setter pris på.

SIDE 12

Ønsker økt profilering

Mette Yvonne Larsen er valgt til ny leder av Forsvarergruppen. – Jeg er ikke redd for å snakke i mediene, og har et fjes som folk er interessert i å lytte til, sier hun.

SIDE 16

Rammet av sanksjoner

Advokat Elina Nikolaidou fra Kypros hadde mange russiske klienter før invasjonen av Ukraina. Hun deltok på verdens største advokatkonferanse i Paris.

SIDE 50

SAGT I DETTE BLADET

«Salærrådet er avhengig av at partene tilkjennegir synspunkt på de råd som blir gitt. Salærrådet konstaterer at departementet så langt ikke har tilkjennegett slike synspunkt.»

SALÆRRÅDET i forsk anbefaling, SIDE 6

«Mitt innspill er såre enkelt: Vær så snill og behold dagens ordning med felles klientkonto. Hilsen overarbeidet advokatsekretær (på det 23. året).»

ADVOKATSEKRETÆR, i høringsvar til ny advokatforskrift, SIDE 13

«Opprinnelig kunne jeg holde meg til de norske kildene, men det går ikke lenger. De siste årene har jeg også fulgt med på avgjørelser fra EU- og EFTA-domstolene og EMD. De er ofte tunge å lese.»

PER RACIN FOSMARK, lagdommer og redaktør for Jusnytt-sidene, SIDE 44

Kharkiv
Ukraina

Føles som -14° når du må
sove uten teppe i et bomberom

Send varme

Tusenvis av barn går en iskald vinter i møte. I bomberom. I flyktningleirer. I uvisshet. Din bedrift kan bidra med varme og trygghet til de som trenger det mest.

Varm et barn gjennom vinteren, gi en bedriftsgave på reddbarna.no

REDAKTØR

Nina Schmidt
nina@advokatbladet.no
Mobil: 915 59 602

JOURNALISTER

Thea N. Dahl
thea@advokatbladet.no
Mobil: 482 58 420

Kari Hegstad
kari@advokatbladet.no
Mobil 402 03 534

REDAKSJONSRAÅD

Emanuel Feinberg (leder)
Jens Johan Hjort
Rune Opdahl
Ida Andenæs
Liv Minde

Advokatbladet betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innlegg.

SEKRETARIATET

Den Norske Advokatforening
Universitetsgt. 9,
PB 362 Sentrum, 0102 Oslo
post@advokatforeningen.no
www.advokatforeningen.no
Telefon: 22 03 50 50

Merete Smith,
generalsekretær,
ms@advokatforeningen.no

Baard Amundsen,
kommunikasjonssjef,
ba@advokatforeningen.no

GRAFISK FORMGIVER

Mediamania.no

TRYKKERI

Aksell – aksell.no
Telefon: 63 86 44 00

TIPS REDAKSJONEN

redaksjonen@advokatbladet.no

På terskelen til en ny æra

Hovedtemaet i denne utgaven er internasjonaliseringen av jussen. Den har virkelig skutt fart med digitaliseringen, men er ikke ny.

Aldri tidligere har så store mengder juss blitt importert utenfra – og aldri tidligere har norske myndigheter produsert så mange forskrifter som nå.

For advokatene gir internasjonaliseringen nye muligheter, men også nye utfordringer. Spesialisering blir et must for å holde tritt på et fagfelt, selv om flinke allroundere fortsatt kan hevde seg. Det enorme utbudet av nasjonale og internasjonale rettskilder gjør arbeidet utvilsomt mer krevende, og mer kostbart.

Professor i rettshistorie Jørn Øyrehagen Sunde mener vi har en tilstand av «lov-galskap», og sier at det ikke er mulig for borgerne å vite hvilke lover og regler som gjelder. Han mener at kunstig intelligens vil være løsningen, eller skal man si redningen.

Også professor Hans Petter Graver kaller på kunstig intelligens for å hjelpe til med å sortere de uoverskuelige mengdene av saker som kommer fra EU-domstolen, EMD og andre organer.

Sunde ser for seg en løsning som lar borgerne lett finne frem til lover, regler og aktuelle dommer i saker av viktighet for dem, løsninger som også bør kunne vurdere prosessrisikoen.

Borgerne har et stort, udekket retts-hjelpsbehov, men når kommer IT-løsningen som kan gi de rette svarene på livets mange juridiske nøtter? Når kommer de enkle, rimelige og anvendelige appene som kan hjelpe borgerne med god, juridisk informasjon om skatt, arv, boligkjøp, helse eller bruktbil kjøp?

Ofte skal finansiere utviklingen av nye, digitale hjelpemidler for navigering i rettssamfunnet?

Kunstig intelligens utvikles med sjumil-steg. ChatGPT 3 kom i november 2022. Fire måneder senere kom 4-versjonen, som tok fem ganger i ytelse, fortalte Thommesen-topp Sverre Tyrhaug i et foredrag på TechTorget.

Det sies at mens Chat GPT-3 har 175 milliarder maskinlæringsparametere, har GPT-4 ti trillioner parametere.

I desember lanseres Google Gemini. – Ryktet jeg hører, er at Gemini har fem ganger så stor kapasitet som ChatGPT-4, så ting skjer ganske fort. Så ser vi en skog av legal tech verktøy som bygger på disse modellene, sa Tyrhaug.

Han spår at AI vil endre prismodellene i advokatbransjen. Mye står for fall: Goldman Sachs publiserte tidligere i år en rapport som anslo at 44 prosent av jobbene til jurister i USA vil forsvinne som følge av kunstig intelligens.

Kunstig intelligens stod også på dagsordenen på årets internasjonale advokatkonferanse i Paris.

Der møtte Advokatbladet en brasiliansk advokat som kunne fortelle at kunstig intelligens allerede er implementert i mange av landets domstoler.

Brasilianerne har utviklet et system som, basert på tidligere avgjørelser og dokumentasjon fra påtalemyndigheten, forbereder et forsvar for klienter i straffesaker. Advokat Ricardo da Cunha fra Sao Paulo forteller at systemet er en game changer for landets advokater (se side 48).

Ifølge Sciences Po, det franske instituttet for politiske studier, har nærmere femti brasilianske domstoler i noen grad tatt i bruk AI-systemer i dømmende virksomhet, inkludert landets høyesterett. Mange jurister er svært kritiske til utviklingen.

I fjor nedsatte det britiske House of Lords en komité som vurderte bruken av AI i strafferettssystemet. Konklusjonen var at teknologien vil bidra positivt i lovanvendelsen og være effektiviserende, men at det er grunn til bekymring. Borgernes grunnleggende menneskerettigheter og sivile friheter utfordres, mener komiteen.

Til sitt foredrag på TechTorget hadde Sverre Tyrhaug med seg en illustrasjon av AI som både guddommelig og djevelsk. Mulighetene er som en lysende himmel, og fallgruvene som et mørke.

Vi er alle heldige som lever i en spennende tid, på dørstokken til noe helt nytt. Internasjonaliseringen kan kanskje være en av katalysatorene som vil gi oss de digitale løsningene vi trenger, og som vil la alle få ta del i rettsutviklingen. Advokater bør sørge for å ha en hånd på rattet i utviklingen. •

NINA SCHMIDT

REDAKTØR
nina@advokatbladet.no
mobil: 915 59 602

Advokatbransjens utfordringer

IBA har identifisert sju utfordringer som vil prege advokatbransjen de neste fem årene.

Teknologi: AI-utvikling vil sannsynligvis overgå enhver regulering, og virkningen vil være enorm, mangefasettert og vanskelig å forutsi.

ESG: ESG vil ha en betydelig innvirkning på klientarbeidet, så vel som på advokatfirmaenes interne retningslinjer og strukturer.

Klientrepresentasjon: IBA mener advokaters uavhengighet er under press om følge av en økende forventning om ikke å representere klienter som anses som «uakseptable».

Rekruttering: Bransjen har en voksende utfordring med å rekruttere, samt beholde, unge talenter.

Omdømme: Til tross for en sterk servicekultur, pro bono-arbeid og andre bidrag til samfunnet, har advokater i mange sammenhenger lav anseelse hos publikum.

Regulering: Ulike nasjonale regler har gjort det mer krevende å levere juridiske tjenester på tvers av landegrenser.

Rettsstaten: Rettsstaten må både fremmes og forsvares mer aktivt av advokatstanden.

KILDE: International Bar Association

NYTT OM FOLK

Tidligere statssekretær, **Thor Kleppen Sættem**, blir partner i Elden Advokatfirma. Sættem var statssekretær i åtte år i Erna Solbergs regjering, sist i Justis- og beredskapsdepartementet.

Jussprofessor **Cecilie Bailliet** ved Institutt for offentlig rett, er av FNs menneskerettighetsråd utnevnt til ny Independent Expert on human rights and international solidarity.

Thor Kleppen Sættem. Foto: Elden advokatfirma

Cecilie Bailliet. Foto: UiO

1 AV 5

I løpet av det siste året, har 1 av 5 jurister skiftet jobb. Det viser Karnov-rapporten «Fremtidens Jurist», som bygger på svar fra mer enn 3200 heltidsansatte jurister fra offentlig og privat sektor i hele Skandinavia. **46 prosent vurderte å slutte i jobben i fjor. 22 prosent byttet jobb.**

Salærrådet anbefaling: 1464 kroner

Rådet - som består av høyesterettsdommer Arne Ringnes, økonomiprofessor Karen Helene Ulltveit-Moe og lagdommer Per Jordal – har merket seg at departementet hverken følger deres anbefaling, eller kommenterer den.

TEKST: NINA SCHMIDT

Det er oppsiktsvekkende at rådets viktige arbeid så til de grader blir fullstendig oversett av regjeringen, sier Jon Wessel-Aas.

– Salærrådet oppfordrer tydelig til at dets nye uttalelse inngår i det grunnlaget som Stortinget har, når statsbudsjettet for 2024 skal vedtas. Salærrådets nye anbefaling er at rettshjelpssatsen settes til 1464 kroner fra januar 2024.

«Salærrådet merker seg at departementet i budsjettproposisjonen ikke sier noe om hva det anser som en bærekraftig salærsats, som ligger til grunn som en målsetting for avtalen mellom Advokatforeningen og Justis- og beredskapsdepartementet. Departementet trekker frem rådets påpekning av at en engangsøkning vil ha store buds-

Karen Helene Ulltveit-Moe. Foto: Gorm Kallestad, NTB

jettmessige konsekvenser, men går ikke inn på de øvrige momenter og avveininger som Salærrådet gjorde i anbefalingen for 2023, og som lå til grunn for denne.»

«For at Salærrådet i sitt videre arbeid skal kunne yte et konstruktivt bidrag i samsvar med vårt mandat og oppfylle intensjonene i partenes avtale, er Salærrådet avhengig av at partene tilkjennegir synspunkt på de råd som blir gitt. Salærrådet konstaterer at departementet så langt ikke har tilkjennegett slike synspunkt.»

VISSTE DU AT...

... hver tredje dommer jobber femti timer eller mer i uken? En fersk undersøkelse fra Dommerforeningen viser at alle dommere jobber utover kjernearbeidstiden. Mange bruker helger og ferier for å komme å jour. Majoriteten opplever begrensede muligheter for å avspasere, og det foreligger ingen kompensasjonsordning.

Fortsetter som leder etter promillekjøring

Hovedstyret har avgitt en uttalelse vedrørende promillekjøringen til Advokatforeningens leder, Jon Wessel-Aas.

TEKST: NINA SCHMIDT

«Advokatforeningens hovedstyre har i dag hatt et møte hvor situasjonen rundt Wessel-Aas etter hendelsen i helgen har vært tema. Hovedstyret vurderer hendelsen som alvorlig, og en hendelse vi gjerne skulle vært foruten, men er etter en totalvurdering kommet til Wessel-Aas kan fortsette som Advokatforeningens leder», heter det i uttalelsen.

– Jeg er takknemlig for tilliten og skal gjøre mitt aller beste for å bevare den, og fortsette å jobbe for foreningens medlemmer i resten av valgperioden, sier Wessel-Aas.

0,88 I PROMILLE

Det var på vei hjem fra Trøndelag krets' tradisjonsrike Rørosseminar at Advokatforeningens leder ble tatt for promillekjøring.

«Lørdag formiddag ble jeg stanset av politiet i en rutinekontroll i Østerdalen, på vei hjem fra et seminar på Røros dagen før. Utåndingsprøven viste at jeg fortsatt hadde promille i kroppen tilsvarende 0,88», skrev Wessel-Aas på sin Facebook-side.

«Det som vil skje videre, er sannsynligvis at jeg om noen uker vil bli innkalt til et rettsmøte der saken vil bli avgjort som en tilståelsesdom. Min forsvarer har fortalt meg at jeg kan forvente en betinget fengselsstraff på rundt 18 dager, en klekkelig bot og tap av førerretten i 18 til 20 måneder.»

«Den straffen må jeg ta, og jeg ser

frem til å få saken overstått. Min feilvurdering må jeg selvsagt stå i og ta fullt ansvar for fra første stund, før eller siden også offentlig», skrev Wessel-Aas.

«Jeg har skuffet både meg selv, min egen familie og sikkert mange flere, herunder kolleger både på jobb og i Advokatforeningen.»

BLIR FREMLAGT FOR TILSYNSRÅDET

Tilsynsrådets styre behandler saker hvor advokater er dømt for promillekjøring, jf. domstollosen § 225, opplyser direktør Dag Eriksen.

– Når dom foreligger vil saken bli fremlagt for Tilsynsrådets styre til behandling, sier Eriksen.

Han viste til domstollosen § 225 tredje ledd gir Tilsynsrådet anledning til å meddele en irettesettelse eller i alvorlige tilfeller, en advarsel. «Finner Tilsynsrådet at det bør treffes vedtak etter § 219 tredje ledd eller § 230, fremmer det forslag om det overfor Advokatbevillingsnemnden.»

Eriksen opplyser at det ikke finnes noen eksempler i praksis der en advokat har mistet bevillingen som følge av en enkeltstående promillekjøring.

HYLLES FOR ÅPENHET

Jon Wessel-Aas har vært leder av Advokatforeningen siden mai 2020. Hans periode utløper i mai 2024.

På Facebook er han blitt hyllet for sin åpenhet om hendelsen, både fra privatpersoner, advokater og mediefolk. •

» Juridisk ABC

Programleder: Eivind Arntsen

NYESTE EPISODER:

- AI i næringslivet
- Kan man skille butikk og sikkerhetspolitikk?

» Takk og lov - med Anine Kierulf

Programleder: Anine Kierulf

NYESTE EPISODER:

- Om kunstig intelligens (og ekte myggkjærlighet)
- Jussbuss og rettshjelp

» HELPpodden

Programledere: HELP-advokater

NYESTE EPISODER:

- Førerkortbeslag – når du mister lappen
- Hvordan beregnes barnebidrag

» UK Law Weekly

Programleder: Marcus Cleaver

NYESTE EPISODER:

- In the Matter of an Application
- Target Group Ltd v Commissioners for HMRC

Bjørn Olav Jahr, Lars Mikkjel Tronsrud og Halvard Sivertsen. Foto: Kari Hegstad

Vant rettssikkerhetsprisen

Juristforbundets rettssikkerhetspris for 2023 gikk til Halvard Sivertsen, Lars Mikkjel Tronsrud og Bjørn Olav Jahr for deres arbeid for gjenopptakelsen av Baneheia-saken.

«Den som er uriktig dømt, bør ikke være prisgitt gratisarbeidende støttespillere», skriver juryen om vinnerne.

– Vi må tørre å si høyt at rettsstaten Norge kan og må forbedres, sa Lars Mikkjel Tronsrud etter å ha mottatt prisen.

Lill Egeland og Christel Søreide.

ARBEIDSMILJØKONFLIKTER: - Vi ser en rekke bekymringsfulle utviklingstrekk

Sju arbeidsrettsadvokater har vært i møte med Justis- og beredskapsdepartementet om varslingsreglene. Budskapet var klinkende klart: Reglene bør samles i én lov.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Tidligere i høst tok Simonsen Vogt Wiig-partner Lill Egeland og Wiersholm-partner Christel Søreide initiativ til et møte med Justis- og beredskapsdepartementet for å dele av sine erfaringer som arbeidsrettsadvokater i varslingssaker.

Med seg hadde de også fem andre arbeidsrettssperter: Pål Kvernaas i Haavind, Thommessens Stein Kimsås-Otterbech, Tor Olav Carlsen i BAH, Tore Lerheim i Littler og Hans Jørgen Bender i Selmer.

Departementet arbeider nå med en ny varslings-

lov som følge av EUs nye varslingsdirektiv. Dette lovarbeidet ønsket advokatene å gi innspill til.

— Vår bekymring er at utredningen og høringsrunden som ligger til grunn for lovarbeidet i liten grad tar hensyn til at den store majoriteten av varslingssaker i Norge i dag, i realiteten er arbeidsmiljø saker. Som advokater i disse sakene ser vi en rekke bekymringsfulle utviklingstrekk, forteller Christel Søreide.

- EKSPLOSJON

Ifølge advokatene er det svært mange arbeidsmiljø- og personalsaker som ender i varslingssporet — selv om det ofte kun er snakk om «vanlige» uenigheter og avvik på arbeidsplassen. Det mener de er et arbeidsmiljøproblem.

— Denne trenden gjør at mange utfordringer ikke løses på en god måte, men heller eskalerer

til store saker, omfattende hemmelighold, skadelig belastning på de involverte, særlig ved bruk av ekstern granskning, og kamp om prosess og juridiske konklusjoner istedenfor fokus på tidlig og felles løsning av problemer på lavest mulig nivå, sier Søreide.

Advokatene mener Norge er i en særstilling når det gjelder å bruke varslingsinstituttet på saker om psykososialt arbeidsmiljø og de mer ordinære arbeidskonfliktene.

— Hensikten med varslingsreglene har aldri vært å innføre en ny type saksbehandling og store undersøkelsesprosesser for å håndtere alminnelige personalsaker, samarbeidskonflikter og arbeidsmiljøkonflikter. Det var ikke formålet, men det har blitt en konsekvens av reglene, sier Søreide.

Det var primært større saker av allmenn interesse, slik som korrupsjonssaker, man hadde for øyet da reglene ble laget.

— I forarbeidende står det at saker skal løses på lavest mulig nivå og med minst mulig eskalering, men det vi heller ser, er en eksplosjon, sier Lill Egeland.

DETTE ØNSKER DE AV LOVGIVER

Egeland og Søreide mener at implementering av det nye varslingsdirektivet fra EU bør benyttes til å samle varslingsreglene i én lov.

— Man bør samtidig sørge for at personalsaker og mer alminnelige arbeidsmiljø saker behandles etter arbeidsmiljøloven på vanlig måte, og ikke som varslingssaker etter de særskilte saksbehandlingsreglene. Om reglene er spredt på to ulike lover, blir de unødvendig kompliserte og vanskelig å forholde seg til for både varslere og virksomheter, sier Søreide.

Terskelen for hva som regnes som et kritikkverdig forhold i arbeidsmiljøloven bør heves, fortsetter Egeland.

— På den måten blir det mer som skal til for å sette i gang en varslingsprosess enn generelle påstander om arbeidsmiljø eller trakassering i det daglige. Ikke fordi det ikke er viktig å ta tak i, men man kan håndtere det under et annet kapittel i loven. Det må ut og bort fra varslingskapittelet,

Lill Egeland, Tore Lerheim, Stein Kimsås-Otterbech, Tor Olav Carlsen, Christel Søreide, Hans Jørgen Bender og Pål Kvernaas.
Foto: Privat

slik at man ikke får så høye skuldre og kan jobbe mer ordentlig med det.

- EN VIKTIG TRIGGER

Advokatene tror det vil ta lang tid å snu utviklingen man nå ser uten en lovendring.

— Jeg frykter da at man bare vil få en videreutvikling, hvor både varslere, omvarslede og virksomheter vil trenge mer og mer ekstern hjelp til å løse saker som de fleste virksomheter i utgangspunktet er godt egnet til å løse selv. Det vil bare eskalere, sier Søreide.

Lovendringen trenger ikke være så stor. Den er likevel en viktig trigger for å se noe på en ny måte, fortsetter hun.

— Derfor mener jeg dette lovarbeidet er en anledning man ikke bør la gå fra seg. I Sverige og Danmark har man en tydeligere terskel enn oss før en sak ansees som varsling, og man stiller krav til en viss alvorlighetsgrad og allmenn interesse. Det gjør at flere av disse ordinære konfliktsakene håndteres utenfor varslingssporet. •

FAKTA

- EUs nye varslingsdirektiv ble vedtatt av Europaparlamentet og Rådet for Den europeiske union høsten 2019.
- Advokatfirmaet Lund & Co utredet direktivet på oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Utredning var på høring i fjor.
- Firmaet foreslår at EUs varslingsdirektiv gjennomføres gjennom en egen lov om EØS-varsling, supplert med forskrifter.
- Direktivet pålegger blant annet statene å etablere en ekstern varslingsskanal, hvor en eller flere myndigheter skal ha ansvaret for å motta, gi tilbakemelding og følge opp varslere.
- Direktivet er nå til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.
- En rapport fra FAFO / Fritt Ord (2022) viser at seks av ti mener at varslingssaker skaper konflikter på arbeidsplassen.
- I rapporten svarte 36 prosent av respondentene at det kritikkverdige forholdet som det ble varslet om, opphørte eller at forholdene bedret seg – ned fra 49 prosent i 2010.

KILDE: Advokatbladet / regjeringen.no / FAFO / Fritt Ord

Nr. 1-firmaene vesentlig større enn sine konkurrenter

De største, lokale advokatfirmaene er i mange store byer nesten dobbelt så store som nummer 2-firmaene.

TEKST: NINA SCHMIDT

Jeg tror at det som skjer regionalt, er noenlunde det samme som skjer nasjonalt. Man får en selvforsterkende effekt hvor man får tak i de beste folkene og utvikler det sterkeste rennommeet, noe som forsterker evnen til å tiltrekke de beste folkene og utvikle rennommeet videre. Slik oppstår det et økende gap.

Det sier professor Lasse Lien ved Norges Handelshøyskole. Han følger godt med på omsetningen i advokatbransjen fra år til år.

Advokatbladets tabell over omsetningen til de største lokale advokatfirmaene, er utarbeidet på bakgrunn av Kapital JUS' oversikt over landets hundre største advokatfirmaer.

Vår oversikt viser at nummer 1-firmaene i Bergen, Stavanger, Trondheim, Tønsberg, Drammen, Lillestrøm og Hamar har en betydelig større omsetning enn firmaene som kommer som nummer 2 på omsetningsoversikten.

Det største lokale firmaet i Bergen, Harris, omsatte i 2022 for 88 millioner kroner mer enn nr. 2, Magnus Legal.

I Stavanger omsatte Haver for 25,9 millioner kroner mer enn Ryger. Og i Trondheim omsatte Bjerkan Stav for 18,5 millioner mer enn Pretor.

Bjarte Røyrvik i Svensson Nøkleby planlegger videre vekst.

Lasse Lien er professor ved NHH. Foto: Nina Schmidt

På Lillestrøm var omsetningen til Økland & Co 35,4 millioner kroner høyere enn den til Nicolaisen & Co., men tallene viser at konkurrentene har sterkere vekst.

Og på Hamar, der Mageli er størst, er gapet mellom nr. 1 og 2 (Campbell & Co) på nærmere 22 millioner kroner.

Advokatbransjen omsatte for totalt 23,4 milliarder kroner i 2022. De fem største omsatte alle for langt over milliarden, og har en andel av bransjens totalomsetning på hele 29 prosent.

— Nasjonalt er det de fem store som drar fra de andre, sier Lasse Lien i NHH.

TENDEN: KONTORER I TRE BYER

I Tønsberg er Tenden desidert størst i byen, og omsatte for 67,3 millioner kroner mer enn Hasle.

— Tenden har i mange år vært et fullservice forretningsadvokatfirma, samtidig som vi har en solid base av privatklienter. Vi var nok tidligere ute enn mange av våre lokale konkurrenter med vårt sterke fokus på å utvikle spesialistkompetanse, sier daglig leder Tom Henry Olsen.

— I tillegg til de tradisjonelle områdene for forretningsad-

DETTE ER DE TI STØRSTE ADVOKATFIRMAENE UTENFOR OSLO

Selskap	By	2022	2021	Endring
1 Harris	Bergen	145.381	114.177	27,3 %
2 Svensson Nøkleby	Drammen	99.222	93.476	6,1 %
3 Tenden	Tønsberg	98.748	94.353	4,7 %
4 Økland & Co	Lillestrøm	85.783	80.181	7 %
5 Haver	Stavanger	78.306	75.659	3,5 %
6 Bjerkan Stav	Trondheim	61.957	55.166	12,3 %
7 Øverbø Gjørtz	Molde	61.873	56.287	9,9 %
8 Magnus Legal	Bergen	57.363	53.215	7,8 %
9 Wigemyr & Co	Kristiansand S	54.428	48.908	11,3 %
10 Ryger	Stavanger	52.405	77.189	-32,1 %

KILDE: Kapital JUS, 6. oktober 2023

BERGEN

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Harris	145.381	114.177	27,3
2 Magnus Legal	57.363	53.215	7,8
3 Kyrre	47.469	39.978	18,7
4 Stiegler	47.220	39.811	18,6
5 Garmann, Mitchell & Co	26.387	24.776	6,5

TRONDHEIM

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Bjerkan Stav	61.957	55.166	12,3
2 Pretor	43.467	45.402	- 4,3
3 Adnor Advokat	27.633	27.317	1,2
4 Lag	27.560	16.543	66,6
5 Nidaros	23.595	27.498	- 14,2

vokater, er vi bobestyrere i konkurs. Vi har også en vellykket satsing på arv og familie. Våre største områder er selskapsrett og transaksjoner, og fast eiendom.

I 2009 fusjonerte Tenden med Sandefjord-firmaet Justin. Tenden har åpnet kontor i Larvik og har et aktivitetsbasert kontor i Oslo.

— Vi har en visjon om å være et nasjonalt anerkjent advokatfirma med utgangspunkt i Vestfold. Det opplever vi at vi er i 2023.

Han tror at de viktigste årsakene til at firmaet er så mye større enn konkurrentene lokalt, er firmaets bevisste vektlegging av spesialisering og høy faglig kvalitet.

— Vi har vært så heldige å rekruttere mange flinke advokater, flere med erfaring fra større Oslo-firmaer. Dessuten har vi flere ledende partnere med store kontaktnett i regionen, som de har delt med andre advokater i firmaet på et raust vis, sier Olsen.

DRAMMEN

I Drammen omsatte Svensson Nøkleby for 70,9 millioner kroner mer enn Fulford Pettersen & Co.

— Veksten vår har over mange år skjedd som del av en strategi om å bygge et robust og godt advokatteam som primært bistår næringslivet. Responsen har over lang tid vært god, både fra kunder i Drammen og andre steder, sier styreleder og partner Bjarte Røyrvik.

— Veksten, blant annet med nye fagområder som skatt og avgift, har derfor kommet som en konsekvens av etterspørselen.

Han påpeker at drift og utvikling av moderne advokatvirksomhet krever mer ledelse og investeringer enn tidligere.

— Vi er opptatt av å ha systemer og en størrelse som gjør oss i stand til å konkurrere om de beste hodene og de spennende oppdragene. Det er også planen fremover, sier Røyrvik. •

STAVANGER

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Haver	78.306	75.659	3,5
2 Ryger	52.405	77.189	- 32,1
3 Bull Årstad	31.268	32.597	- 4,1
4 Meling	25.331	22.850	10,9
5 Torstrup	23.291	23.450	- 0,7

KRISTIANSAND

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Wigemyr & Co	54.428	48.908	11,3
2 Tofte	48.230	45.251	6,6
3 Sørlandsadvokatene	23.760	20.579	15,5
4 Kjær	23.118	24.084	8,7

TØNSBERG

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Tenden	98.748	94.353	4,7
2 Hasle	31.457	28.282	11,2
3 HBL Advokatfirma	28.349	28.299	0,2

DRAMMEN

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Svensson Nøkleby	99.222	93.476	6,1
2 Fulford Pettersen & Co	28.290	27.777	1,8

LILLESTRØM

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Økland & Co	85.783	80.181	7
2 Nicolaisen & Co	51.267	44.376	15,5
3 Halvorsen & Co	45.872	40.055	14,5

MOLDE og ÅLESUND

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Øverbø Gjørtz	61.873	56.287	9,9
2 Judicia	35.149	28.102	25,1
3 Adviso	29.248	26.705	9,5

HAMAR

Selskap	2022	2021	Endring i %
1 Mageli	49.580	48.868	1,5
2 Campbell & Co	27.626	31.237	- 11,6

Kilde: Kapital JUS' oversikt over landets 100 største advokatfirmaer

Omsetningen fordelt på størrelse:

De fem største: **29 prosent**
De 6 til 40 største: **39 prosent**
Resten: **32 prosent**

Wiersholm skal inngi høringssvar til forskriftsforslaget. – Det er viktig at advokatfirmaene engasjerer i rettsutviklingen på disse områdene, sier Hans Augun Parmann.

før. Vi ser ikke på dette som en lettelse av kravet, men heller en forbedring og oppdatering av ordningen, sier partner og tvisteadvokat Hans Augun Parmann.

– KAN GI BEDRE LÆRING

Parmann mener at både rettssakseksamen, rettsmeklinger og muntlige høringer er fornuftige veier til et oppfylt prosedyrekrav.

– Dette reflekterer i større grad den bredde i ferdigheter som advokatyrtet i dag krever. En rettsmekling kan være vel så krevende som en alminnelig hovedforhandling, og ofte vil en forhandlet løsning være å foretrekke for klienten, sier han.

– En rettsakseksamen, forutsatt at den er riktig lagt opp, kan gi enda bedre læring enn en liten sak for domstolene hvor mulighetene for tilbakemelding og liknende til fullmektigen vil være begrenset. Her håper vi at man kan få til et skikkelig bra opplegg.

– BURDE VURDERT UTENRETTSLIG MEKLING

Selv om Wiersholm er tilfredse med Justisdepartementets forslag til oppdatering av prosedyrekravet, mener Parmann at departementet kunne gått enda lenger.

– Også utenrettslig mekling burde blitt vurdert i denne forbindelse. Voldgift kunne gjerne vært kommentert i forslaget, men vi oppfatter at dette i praksis godkjennes allerede i dag. Selve prosedyrekravet og antall saker kan selvsagt diskuteres, men personlig synes jeg det er ok at kravet om tre saker videreføres, sier han.

Justisdepartementet foreslår også en rekke andre endringer i advokatutdanningen, slik som utvidelse av advokatkurset fra seks til ni dager, samt å forskriftsfeste prinsipalrollen. •

NYTT PROSEDYREKRAV:

Glade for rettssakseksamen

– Vi ser ikke på dette som en lettelse av kravet, men heller en forbedring og oppdatering av ordningen, sier Wiersholm-partner Hans Augun Parmann.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

I slutten av september sendte Justis- og beredskapsdepartementet forskriftene til advokatloven og overgangsregler på høring.

Blant de største endringene som er foreslått, er lemping på prosedyrekravet. I dag må en fullmektig ha prosedert minst tre hovedforhandlinger for å oppfylle kravet. Dette skal videreføres, men departementet foreslår at én av de tre sakene kan byttes ut med en rettssakseksamen.

I tillegg er det foreslått at det skal holde med én rettsmekling eller muntlig høring for at det skal telle som en sak.

Det var Wiersholm som gjennom Advokatforeningen spilte inn «mock trials» som et gunstig alternativ til hovedforhandling da forslaget til advokatlov kom.

– Vi synes det er kjempepositivt at dette har kommet med. Det er også positivt at rettsmekling skal telle mer enn

Mitt innspill er såre enkelt: Vær så snill og behold dagens ordning med felles klientkonto.

Hilsen overarbeidet advokatsekretær (på det 23. året)

Justis- og beredskapsdepartementet vil stramme inn reglene for klientkonto, og foreslår at det skal opprettes en egen klientbankkonto for hver klient som skal stå i både advokatens og klientens navn.

TEKST: NINA SCHMIDT

I skrivende stund er innspillet fra den erfarne advokatsekretæren det eneste som er kommet inn i høringsrunden til endringer i advokatloven (overgangsregler) og ny advokatforskrift.

Egen konto til hver klient har flere fordeler, mener departementet: Blant annet vil klienten kunne få fullt innsyn i kontoen med egne midler, uten at dette kommer i konflikt med andre klienters krav på fortrolighet.

En slik ordning vil kunne motvirke underlag og misbruk av klientmidler, mener departementet.

Krav om egen bankkonto for hver klient «vil også kunne beskytte advokater mot press eller annen manipulering fra klienter som ønsker å benytte klientbankkontoen som skjulested», heter det i høringsnotatet.

Departementet mener at de praktiske ulemper for advokatene vil være relativt små, og ønsker ikke å sette en minstegrense for beløp som skal på egen konto, men foreslår at kravet gjelder uansett beløp.

BØR IKKE INNFØRES

Advokatforeningen har overfor departementet gitt uttrykk for at en plikt til individuelle klientkonti ikke bør innføres.

I et skriv til kretsene viser Advokatforeningen til flere forhold som den mener taler imot en slik ordning:

At ikke alle banker tilbyr enkle løsninger, og at det uansett vil ta tid: «Grunnleggende risikostyring i advokatfirmaer tilsier at ikke alle advokatene og fullmektigene har tilgang til å logge seg inn i firmaets nettbank, hvor oppret-

telsen av klientkontiene skjer. Uavhengig av bankens løsning for opprettelse av klientkonto, vil dermed en utvidet plikt til å opprette klientkonto kunne føre til at et oppdrag forsinkes.»

Risiko for feil, at antall konti kan bli stort i en og samme sak, merarbeid med avstemming av klientmidlene, at bankene kan ilegge gebyrer for opprettelse av kontoer, og at forskudd på salær ikke bør anses som klientmidler, er andre forhold Advokatforeningen peker på.

Den viser også til at enkelte klientgrupper – som flyktninger med usikker identitet – ikke tilfredsstiller bankenes krav til identifikasjon. «For å kunne håndtere slike og lignende tilfeller må det være anledning til å bruke felles klientkonto.»

VIL HA BELØPSGRENSE

Dersom en plikt til å opprette separate klientkonti innføres, bør kravet til å avstemme kontoene reduseres fra et månedlig til et årlig krav, slik at omfanget av arbeidet blir mindre, mener foreningen.

Den påpeker at et tiltak som kan redusere ulempene, er å innføre en beløpsgrense for når midlene må inn på egen konto.

Utkastet er sendt på intern høring til alle kretsstyrer og til relevante utvalg. Advokatforeningen ber om synspunkter innen 27. november, slik at hovedstyret kan drøfte innspillene innen departementets høringsfrist, som er 2.januar 2024. •

Utpekt advokat og prinsipal

I advokatloven § 12 innføres en plikt til å utpeke en advokat som skal føre tilsyn med advokatfullmektigen og sørge for forsvarlig veiledning. Denne benevnes i forskriften som «utpekt advokat», og skiller seg fra prinsipalen ved å ha overordnet ansvar for oppfølgingen av fullmektigen, mens prinsipalen har ansvaret for oppfølging i den enkelte sak. Prinsipal og utpekt advokat kan være samme person.

Advokatforeningen mener at det ikke bør stilles for detaljerte krav til den utpekte advokaten, og at det ikke bør innføres rapporteringsplikt om oppfølgingen.

HØSTENS JUS-KURS

AJOURFØRINGSKURSET

Det årlige ajourføringskurset	28. nov.
Livestream: Det årlige ajourføringskurset	28. nov.

ALTERNATIV TVISTELØSNING

Meklingsakademi i regi av Advokatforeningen og JUS	1. – 7. nov.
Profesjonell forhandling – innføring	22. – 23. nov.
Den fastlåste klientsamtalen	13. – 14. des.

ARBEIDSRETT

Det årlige pensjonsrettskurset	15. nov.
Kollektiv arbeidsrett – fordypning	6. – 7. des.

BARNERETT

Barnerettsdagen	2. nov.
-----------------	---------

BISTANDSADVOKATER

Mishandling i nære relasjoner	
– økonomisk utnyttelse og psykisk vold	24. nov.

BOLIG- OG EIENDOMSRETT

Livestream: Det årlige kurset for eiendomsmeglere	16. – 17. nov.
---	----------------

BYGGEKONTRAKTER OG ENTREPRISERETT

Grunnkurs i byggekontrakter og entrepriserett	4. – 5. des.
---	--------------

BYGNINGS- OG REGULERINGSRETT

Det årlige plan- og bygningsrettskurset	31. okt. – 1. nov.
---	--------------------

COMPLIANCE

Det årlige kurset i compliance	2. – 3. nov.
--------------------------------	--------------

ERSTATNINGSRETT

Det årlige personskadeerstatningsrettskurset	16. – 17. nov.
--	----------------

EU/EØS-RETT

Ajourføringskurs i EU/EØS-rett	7. nov.
Livestream: Ajourføringskurs i EU/EØS-rett	7. nov.

FAMILIE-, ARVE- OG SKIFTERETT

Det årlige kurset i familie-, arve- og skifterett	2. – 3. nov.
---	--------------

FORVALTNINGSRETT OG STATSRETT

Offentleglova	30. nov.
Livestream: Offentleglova	30. nov.

KONTRAKTSRETT

Det årlige kontraktsrettskurset	8. nov.
What you need to know	
– Drafting International Contracts	30. nov. – 1. des.

PATENT-, VAREMERKE- OG DESIGNRETT

Det årlige patent-, varemerke- og designrettskurset	31. okt. – 1. nov.
---	--------------------

REGELTEKNIKK

Praktisk regelteknikk – hovedvekt på lovarbeid	23. – 24. nov.
--	----------------

PERSONVERN

Masterclass i personvern: Personvern i arbeidslivet	14. nov.
---	----------

SIVILPROSESS

Det årlige sivilprosesskurset	9. – 10. nov.
-------------------------------	---------------

TVANGSFULLBYRDELSE OG INKASSO

Det årlige kurset i tvangsfullbyrdelse og inkasso	22. nov.
---	----------

Yngve Brox, Karianne Pedersen og Robert Envik.

UTVELGELSEN AV FASTE ADVOKATER:

Nå blir det mer åpenhet

Advokatforeningen og Juristforbundet foreslår at en advokat er med på å innstille hvem som skal få faste verv som forsvarere og bistandsadvokater.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

TRONDHEIM:

Da to advokater i fjor høst for tredje gang ble antatt som faste bistandsadvokater i Trøndelag tingrett og Frostating lagmannsrett — til tross for at det var hele 25 søkere — utløste det kritikk mot Domstoladministrasjonens antakelsesprosess.

Direktør i DA, Sven Marius Urke, foreslo da å opprette en arbeidsgruppe med representanter fra DA, Juristforbundet og Advokatforeningen for å gjennomgå systemet for faste oppnevnelser. Men fortsatt er det ikke oppnevnt en slik arbeidsgruppe.

Etter tilbakemeldingene som kom i media tok vi straks kontakt med Advokatforeningen og Juristforbundet for å avtale et møte som ble gjennomført hos oss i februar. I fellesskap gikk vi gjennom dagens ordning for å finne ut hvor skoen trykker, og vi anerkjente et behov for å gjøre antakelsesprosessen mer transparent, forteller Karianne Pedersen.

Hun er seniorrådgiver i DAs rettsavdeling, og møter Advokatbladet sammen med seksjonssjef for avdelingen, Robert Envik, og kommunikasjonssjef Yngve Brox.

DA prioriterte å jobbe med oppdatering og tilpasning av DAs interne praksisnotat for håndtering av antakelser til offentlige verv.

Dette er et arbeidsdokument som vi benytter internt i antakelsesprosessen, og som inneholder retningslinjer og informasjon blant annet om de kriterier som vektlegges når kandidatene blir vurdert. En tilpasset versjon av praksisnotatet ble oversendt Advokatforeningen og Juristforbundet

i april slik at de kunne komme med innspill til innholdet, forklarer Pedersen.

BLIR TILGJENGELIG FOR ALLE

Målet er at praksisnotatet etter hvert skal gjøres tilgjengelig for offentligheten, slik at det skapes forutsigbarhet i alle ledd i prosessen. Når dette skjer, er foreløpig uvisst.

Tidligere i høst mottok vi innspill fra Advokatforeningen og Juristforbundet, så nå gjenstår et arbeid med å ferdigstille dokumentet. Vi opplever at samarbeidet har vært godt, og vi har alle en felles interesse av at det oppnås en større transparens, sier Envik.

Advokatforeningen ønsker likevel at det opprettes en arbeidsgruppe, og har nylig fremmet forslag om dette.

Foreningen ønsker at hele prosessen og reglene som ligger til grunn for antakelse av faste forsvarere og bistandsadvokater blir gjennomgått, forteller generalsekretær Merete Smith.

Et av forslagene som Advokatforeningen og Juristforbundet har kommet med, er å inkludere en advokat i gruppen som intervjuer søkere og som innstiller til verv. Et slikt tiltak mener de er egnet for å skape større tillit hos advokatene.

Domstoladministrasjonen er i dialog med Advokatforeningen og Juristforbundet om mandat, sammensetning og fremdrift for arbeidsgruppen, sier Brox.

Merete Smith sier hun er fornøyd med sakens utvikling. Vi er glade for at det nå er besluttet å nedsette en arbeidsgruppe som kan se på ordningen og foreslå bedre og mer transparente retningslinjer for oppnevning av faste forsvarere og bistandsadvokater, understreker hun. •

Ifølge forskrift om faste forsvarere og bistandsadvokater, må det påvises «særlige grunner» for at noen skal antas for en tredje periode. Hovedregelen er at faste advokater antas for en periode på seks år, med mulighet gjenoppnevning for seks nye år.

Sjekk også ut JUS Abonnementet hvor du kan få tilgang til alle digitale kurs (ikke Advokatkurset), blant annet effektive ajourføringsforedrag innen alle fagområder. Du får også fordelspris på de fysiske årlige kursene.

Se jus.no for kursoversikt og påmelding

– Ikke redd for å bruke balltre

Mette Yvonne Larsen (60) er valgt til ny leder av Forsvarergruppen etter Marius Dietrichson. I fanget fikk hun sterk misnøye over regjeringens forslag til økning i rettshjelpssatsen, og en opphetet debatt mellom forsvarere og bistandsadvokater.

TEKST: NINA SCHMIDT, THEA N. DAHL og KARI HEGSTAD

SUNDEVOLDEN:

På årsmøtet i Forsvarergruppen, som ble avholdt på høstseminaret i oktober, vant Mette Yvonne Larsen ledervalget mot nestleder Cecilie Nakstad med 108 mot 88 stemmer.

Forsvarergruppen trenger en leder som tør å si fra hvis noe er feil, sa Larsen fra talerstolen før valget.

– Det være seg salær, hvordan våre klienter blir behandlet, spørsmål knyttet til bistandsadvokater og andre grupper. Jeg er opptatt av dialog, men vegrer meg heller ikke for å bruke balltre – i overført betydning, sa hun.

– Jeg er ikke redd for å snakke i mediene, og har et fjes folk er interessert i å høre på. Jeg mener Forsvarergruppen må profilere seg i større grad. Vi må være synlige i alle instanser, og der strafferetten debatteres.

Da seieren var i boks, sa hun at hun synes Cecilie Nakstad var en god kandidat.

– Men jeg synes selvfølgelig at det er veldig hyggelig å bli valgt. Advokatforeningen vet at jeg gønner på når jeg får et verv, så jeg tror nok jeg vil kunne gjøre en god jobb for Forsvarergruppen.

SINNENE I KOK

Under posten «Åpen talerstol» kom det sterke reaksjoner på regjeringens forslag til ny rettshjelpssats for 2024.

Mens Salærrådet mener at satsen må økes til 1385 kroner for å være bærekraftig, foreslo regjeringen å øke satsen med 35 kroner fra 1180 til 1235 kroner i forslaget til statsbudsjett.

At regjeringen ikke følger anbefalingen fra

Salærrådet, og at den verken kommenterer hvorfor den ikke gjør det, eller foreslår en opptrapningsplan, har satt sinnene i kok blant mange forsvarere. Mange ønsker en ny streikeaksjon.

– For to år siden stod jeg her og oppfordret forsvarere til å aksjonere for økt rettshjelpssats. Vi satte makt bak synspunktene våre, og hadde en aksjon som var gjennomtenkt og vellykket, sa Frode Sulland.

Siden den gang har satsen hatt en reell nedgang på 3,4 prosent, justert for inflasjon, ifølge Sulland.

HEGNER OM SALÆRRÅDET

Advokatforeningens leder Jon Wessel-Aas rådet salen til å tenke langsiktig.

– Jeg er enig i at budsjettforslaget vi har fått, er et avtalebrudd. Samtidig vet jeg at både Justisdepartementet og politisk ledelse vil si at fra streiken begynte og frem til i dag, har det vært historisk løft på satsen. Nominelt er det riktig. Det er ingen tvil om at aksjonen hadde effekt. Likevel er det ikke noe å klappe for.

Frode Sulland mener at en streikeaksjon ikke kan utelukkes på det nåværende tidspunktet.

– Det er det nye styret i Forsvarergruppen og Advokatforeningen som må avgjøre hva den skal gjøre når den ser hva som kommer ut av budsjettforhandlingene i Stortinget, sa han.

Nyvalgt leder Mette Yvonne Larsen sa seg enig.

– Det gjøres masse arbeid med dette hele tiden, og vi må gjøre mer. Vi kan ikke sitte på rumpa og vente. Hva vi skal gjøre vet jeg ikke ennå, men vi må synliggjøre oss enda mer på rettshjelpskanten, sa hun. •

– Advokatforeningen og Forsvarergruppen må ikke oppleves som Oslo-baserte foreninger, sier Mette Yvonne Larsen. Foto: Kari Hegstad.

– Kriminaliteten i Norge er på det laveste nivået siden 2007, som er bra, men det er ikke så bra at vi de siste ti årene har begynt å fengsle barn, og har laget egne barnefengsler, sa Marius Dietrichson.

Fikk stående applaus

Marius Dietrichson, som har ledet Forsvarergruppen i åtte år siden 2015, ble takket av med stående applaus.

I Dietrichsons ledertid har Forsvarergruppen vært sentral i flere aksjoner, blant annet en punktmarkering foran Stortinget for å få forhandlingsrett, en aksjon i landets tingretter der forsvarerne nektet å stille i varetektsfengslinger i én uke, og streikeaksjonen for økt rettshjelpssats i 2021 og 2022, som varte i seks måneder.

Espen Wangberg i Advokatfirmaet Wangberg er valgt til ny nestleder. **Henriette Willix** i Sulland og **Øivind Sterri** i Sterri, Rehman og Henriksen er nye styremedlemmer. **Marit Lomundal Sæther** og **Cecilie Nakstad** takket for seg.

Kritiserte bistandsadvokatordningen

I et innlegg på Rett24 tok forsvarsadvokat Trygve Staff til orde for å kutte i bistandsadvokatordningen for å finansiere en økt rettshjelpssats for forsvarerne. Innlegget førte til reaksjoner.

Leder i bistandsadvokatutvalget, Kristin Fagerheim Hammervik, mener at Staff har en «nær antikvarisk» forståelse av fornærmedes behov for deltakelse i straffesaker.

Staff henviste til Salærrådets uttalelse om at «det er utgiftene til bistandsadvokater og i noen grad også til sakkyndige, som er driverne i kostnadsutviklingen», og at «kostnadene knyttet til disse gruppene har økt med 47 prosent fra 2015 til 2021».

Han mener at fornærmedesiden og deres bistandsadvokater får en for stor rolle i prosessen, og at dette innebærer «betydelige prinsipielle betenkeligheter».

ORDNINGEN SVEKKET

«Skal de fornærmedes rettigheter svekkes for at forsvarer Trygve Staff skal tjene bedre? Jeg beklager om uttalelsen fremstår tendensiøs, men det er virkelig det inntrykket jeg får når jeg leser hans kronikk», uttalte Hammervik i bistandsadvokatutvalget til Rett24.

Ifølge Hammervik er bistandsadvokatordningen allerede svekket. Hun viser til at domstolene i fjor fikk en hjemmel i straffeprosessloven § 107 b til å «beslutte at bistandsadvokatens oppdrag skal avgrenses».

Nyvalgt leder Mette Yvonne Larsen sier at hun deler Staffs bekymring for at rettshjelpssatsen ikke er bærekraftig.

– Dette kan føre til at forsvarerne, som tross alt er den viktigste rettsikkerhetsgarantien i straffettspleien, lar være å påta seg oppdrag, og at erfarne advokater heller finner andre rettsområder som gir et bedre utkomme, sier Larsen.

Hun mener Hammervik misforstår med sin uttalelse om at økt rettshjelpssats handler om at Staff vil øke sin egen lønn.

– Dette handler vel så mye om å sikre god nok hjelp til klientene og å tilby ansatte en forsvarelig lønn. Når det er sagt, så tenker jeg ikke at vi er tjent med å gå ut mot andre grupper av advokater som også gjør en innsats i straffettspleien.

– Det bidrar til en uønsket polarisering, og jeg ser dette først og fremst som et symptom på nettopp den sterke frustrasjon som har oppstått ved at salærrådets anbefaling blir totalt neglisjert i budsjettet. Det er noe som heter «når krybba er tom så bites hestene», sier Larsen. •

»

Hva gjør du når mediene ringer?

Schjødt-partner Halvard Helle delte **ti råd** om hvordan pressen bør håndteres.

TEKST: KARI HEGSTAD
FOTO: THEA N. DAHL

1. Formuler et klart og presist budskap

– Det som er uklart formulert overfor journalisten, blir som regel uklart når det bringes ut i offentligheten. Vær derfor presis i formuleringene. Det lønner seg også å ha en one-liner tilgjengelig som du enten har øvd på eller skrevet ned, og som kan slippes når som helst og hvor som helst.

2. Bygg broer mellom uttalelsene

– Et lite verktøy for å få til gode formuleringer som egner seg på TV og på trykk, er å «bygge broer» mellom uttalelsene. Eksempler på slike broer er «Det jeg vil si, det er at...», «For min klient er det viktigste at...», «Kjernen i denne saken er at/er om» og «Det sentrale for oss nå, er å...». Hvis du føler deg presset, kan slike formuleringer hjelpe deg til å få gjentatt hovedbudskapet ditt.

3. Hold posisjonene – ikke la deg lokke ut på glattisen

– Et skille mellom de utrente og de som er trent av profesjonelle medierådgivere, er at sistnevnte typisk er flinke til å holde posisjonene uten at de lar seg lokke av journalistene. Hold deg til det sentrale, og få dette frem med selvsikkerhet. Det kan også være lurt å ha forberedt noen svar på spørsmål som det er naturlig at journalistene vil følge opp med.

Halvard Helle jobbet åtte år som tabloidjournalist i Dagbladet før han begynte som forsvarer, og senere endte opp som partner i Schjødt. Han stilte derfor med nyttig «inside information» da forsvarerne på Sundvolden skulle få et lynkurs i mediehåndtering.

– Mange av dere er flinke til å håndtere pressen, men ingen er udødelige, sa Halvard Helle. Han har tidligere vært utenriksredaktør i Dagbladet.

4. Hvis du ikke kan si noe – forklar hvorfor

– Hvis du får spørsmål som du ikke kan besvare for eksempel av hensyn til etterforskningen eller hvis det går på enkeltheter i straffesaken, så bør dette forklares slik at det blir forstått. Det samme gjelder klientforhold, der man kan understreke at dette er noe man av prinsipp ikke kommenterer. Journalister deler heller aldri informasjon om sine kildeforhold.

5. Start med konklusjonene

– Begynn med konklusjonen – den skal stå på egne bein. Deretter kommer premissene for konklusjonen, før du til slutt går til vurderinger og forklaringer. Ta nødvendige forbehold.

6. Vær slagkraftig og spissformulert, men ikke overdriv

– Hvis du bruker ord som «katastrofe» hver gang du mener noe uriktig har skjedd, så blir du ikke tatt seriøst den gangen du står overfor en virkelig rettsskandale. Rettsstaten går ikke til grunne hver eneste dag i hver eneste sak – for å bygge omdømme og troverdighet må du kalibrere og tilpasse budskapet.

7. Vær OBS på ledende spørsmål

– Måten å unngå ledende spørsmål på, er å holde seg til hovedbudskapet som angir ditt syn på saken. Da gir du et svar uten egentlig

å forholde deg til det egentlige premisset i spørsmålet, og det funker nesten alltid.

8. Ikke gjenta, benekt eller berør provoserende ord og spørsmål

– Da ser det ut som at de sterke ordene som journalisten bruker, kommer fra deg. Hvis journalisten spør «er det ikke utrolig provoserende at aktor ba om fengsel i tre år og seks måneder», og du svarer «ja», så vil følgende tittel brukes i lokalavisa: «Forsvarer: – Utrolig provoserende påstand fra aktor». Det du mente var jo bare at riktig påstand etter rettspraksis ville vært tre år, men du ble jo ikke utrolig provosert av det!

9. Sett premisser

– Det kan være nyttig å ha ryddige premisser for samtaler med journalister. Innimellom kan det være lurt å ha en samtale «off the record» der du gir bakgrunnsinfo som ikke nødvendigvis kommer på trykk, men som hjelper journalisten til å forstå de rettslige rammene for saken. Det er lov å spørre om sitatsjekk, men ikke vær et petimeter som flytter på komma – fokuser på hovedbudskapet.

10. Be om hjelp når det brenner

– Det er lov å be om hjelp – dette kan også vinne deg litt tid. Kommuniserer du via e-post gir det mulighet for å bevare presisjonsnivået. Sett grenser og stå fast ved posisjonene.

10 tips til advokater i skranken

– Forsvarere har en viktig og til tider vanskelig rolle. Dere er flinke og samvittighetsfulle, og gjør en god jobb for klientene, sa tingrettsdommer Helen Andenæs Sekulic. Fra et dommerperspektiv delte hun hva hun mener funker – og ikke funker – i retten.

TEKST: THEA N. DAHL FOTO: KARI HEGSTAD

1. FORBEREDELSE: Gode forberedelser er nøkkelen til god gjennomføring. Det er ikke greit når man merker at forsvareren lærer seg saken underveis i hovedforhandlingen.

2. DIALOG: Det er positivt når man merker at det har vært dialog mellom aktor og forsvarer i forkant av saken. Da går gjerne ting på skinner. Det er mye lettere å få til gode resultater om man ikke gjør motparten til en fiende.

5. INNLEDENDE BEMERKNINGER: Disse må gjøres kort og greit. Si bare noe ved behov om hva retten bør være oppmerksom på.

6. FORMALITETER: Hold dere til etternavn i omtale av rettens aktører. Kle dere pent, be om å få ordet, reis deg når du snakker, be gjerne om pauser, men redegjør ikke nøyaktig for hva den skal brukes til. Vær hyggelig, men alltid sivilisert mot alle rettens aktører. Tonen skal være god, og gjerne spøkefull, men tilpass den til situasjonen og saken.

8. INTEGRITET: Forvalt rollen klokt. Husk at det er retten som er hovedmottakeren, ikke klienten. En forsvarer som ikke er redd for å samarbeide, er vennlig og rolig, inngir tillit. Klientene skal ikke bestemme detaljene i hvordan du gjør jobben din. Vern om eget omdømme, og velg kampene med omhu.

10. SAKSSTYRING: Dommere er lovpålagt aktiv saksstyring. Bli ikke fornærmet om dommeren sier fra og vil gå videre. Vil man bruke mer tid på noe dommeren ikke umiddelbart forstår hensikten med, forklar hvorfor det er viktig. Skal du vise til en dom, ta med juridisk utdrag. Ikke kom med henvisninger vi må slå opp siden.

– Noen ganger skjer det mye rart i retten, og det er rom for forbedringer, sa tingrettsdommer Helen Andenæs Sekulic.

2. TILSVAR: Skal man skrive tilsvare, er det en god anledning til å gi innspill til gjennomføringen av hovedforhandlingen. Eksempelvis om man synes det er satt av for lite tid til tiltaltes forklaring.

4. KLIENTANSVAR: I hovedforhandling settes det pris på om forsvarer tar ansvar for at klienten forstår hva som skal skje og bistår klienten ved behov. Er det en tiltalt som trenger tilsnakk underveis, er det veldig deilig med forsvarere som tar seg av det.

7. UTSPØRRING: Bøllete eksaminasjon er ikke positivt. Det er mer effektivt om man klarer å spørre ut et vitne på en vennlig og høflig måte. Hold det klart og enkelt. Unngå lange innledninger.

9. PROSEDYRE: Stram inn og spar kruttet til der det virkelig gjelder. Vær konkret og tydelig, unngå vanskelig språk.

Leder av Yngre forsvarere, Magnus Torfoss, redegjorde for straffeprosessloven § 100 annet ledd: – Jeg mener vi har en plikt til å søke om at klienten får dekket forsvarerbistand i alle tilfeller hvor noen trenger bistand, men på en måte som havner utenfor straffeprosessloven §§ 96-99, for eksempel under etterforskning, sa han.

Berit Johnsen.

Bruk av forvaring

- 380 rettskraftige forvaringsdommer*
- 344 menn og 17 kvinner
- 48 %** av forvaringsdommene gjelder seksuallovbrudd
- 24 %** av forvaringsdommene gjelder drap / drapsforsøk
- 13 %** av forvaringsdommene gjelder vold
- 15 %** av forvaringsdommene gjelder brannstiftelse, ran, trusler eller annet

* Mellom 1.1.2022 til 21.8.2023
KILDE: Berit Johnsen, forsker i / prorektor, KRUS

OVERSVØMMES AV INTERNASJONAL JUSS

I årene 2020 til 2022 vedtok Norge hele 1507 EØS-relevante rettsakter, ifølge tall Advokatbladet har innhentet fra EFTA-domstolen.

TEKST: NINA SCHMIDT og THEA N. DAHL

Med internasjonaliseringen av jussen er rettskildetilfanget blitt enormt.

Et søk på søkeordet «EØS» på Lovdata Pro gir 2111 treff for 2023, og 10.236 treff for perioden 2020-2022. Om du søker på «EU», får du 10.527 treff bare for inneværende år.

GDPR, EUs nye direktiv om bærekraftsrapportering og EUs Green Deal er eksempler på europeisk regulering som er inntatt i norsk lov.

Ifølge nettsiden Energi og Klima pågår det nå intense drøftinger mellom EU og den norske regjeringen om hvordan Norge skal innlemme miljøkravene i «EUs Fit for 55»-direktiver i norsk rett. «Fit for 55» er den største pakken av EØS-relevante lover som EU noen gang har vedtatt, ifølge Energi og Klima.

Høyesterett advarer mot at sakene eser ut som følge av at gode søkemotorer finner et vell av rettskilder.

– Når materialet blir så omfattende, kan det gå utover kvaliteten på prosedyren. Man får tidsnød, det blir for mye, og går på bekostning av de store linjene og analysen.

– Prinsipielle spørsmål drukner i et enormt kildemateriale som belyser alt og noen ganger ingen ting. Det kan gå ut over kvaliteten på prosessen, sa Øie.

Hun understreker overfor Advokatbladet at dette ikke skyldes internasjonaliseringen alene, men det store utbudet av rettskilder.

ADVARTE FOR TJUE ÅR SIDEN

Hans Petter Graver, jusprofessor ved UiO, advarte mot utviklingen allerede i 2003.

«Vi har fått rettsusikkerhet. Ikke bare må tvister løses på grunnlag av regler som for få år siden var fremmed rett fra et norsk perspektiv.

Store deler av vår hjemlige rettskildelære må også omskrives», skrev han i Lov og Rett.

Tjue år senere tenker han at mye av det han sa fortsatt står.

– Rettskildet bildet er i stor grad forandret ved at det har økt i omfang og kompleksitet. Men metoden har i liten grad fulgt etter, selv om vi også her ser noen forandringer. Det er fortsatt vanlig å snakke om «norsk rett» og «EØS-rett» og menneskerettigheter, til tross for

at også EØS-retten og menneskerettighetene er norsk rett, sier Graver til Advokatbladet.

– NAV-saken viser hvor lite integrert for eksempel fri bevegelse er integrert i norske juristers tenkning. En annen utfordring som må løses, er utvikling av metoder for å trekke relevante saker ut av en etter hvert uoverskuelig mengde av saker fra internasjonale domstoler og håndhevingsorganer som EMD og EU-domstolen.

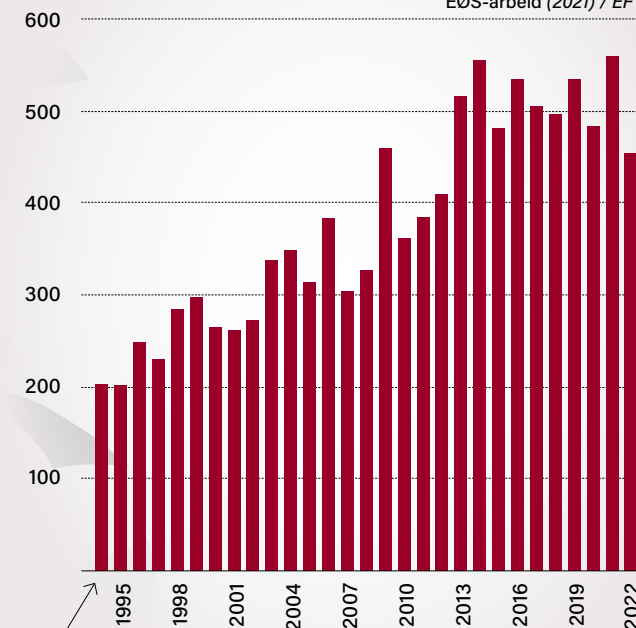
For å unngå vilkårlighet i kildebruken, må kvantitative metoder og IT-løsninger – herunder AI – integreres i den juridiske metoden, mener Graver. •

– En særlig utfordring slik jeg ser det, er at sakene eser ut. Utdragene blir større og større, og vanskelig å orientere seg i, sier justitiarius Toril Marie Øie.

Antall vedtatt EØS-relevante rettsakter, per. år

KILDE: Rapporten Departementenes EØS-arbeid (2021) / EFTA

EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994.

Merker økt regel-trykk

Hengslet kork på melkekartonger, og slutt på plastbestikk og sugerør i plast: Plastdirektivet fra EU førte til mange forbrukerklager, forteller juridisk direktør Nina Melandsø i TINE.

Det kommer stadig nye regelverk innen miljø og bærekraft fra EU, og mye av dette får betydning for TINE.

– Vi er blant annet en stor innkjøper av emballasje, og må sørge for å følge de reglene og regelendringene som kommer. Det er krevende å holde seg oppdatert, men vi jobber systematisk for å unngå at noe glipper.

– Innen bærekraft, vil nye EU-krav stille strengere

krav til norske bedrifter. Det som før var soft law vil i større grad bli lovpålagte krav. Vi kommer til å jobbe mye med EU's green deal-initiativer fremover, og vil ha fokus på de kravene som stilles til rapportering, governance og miljøpåstander.

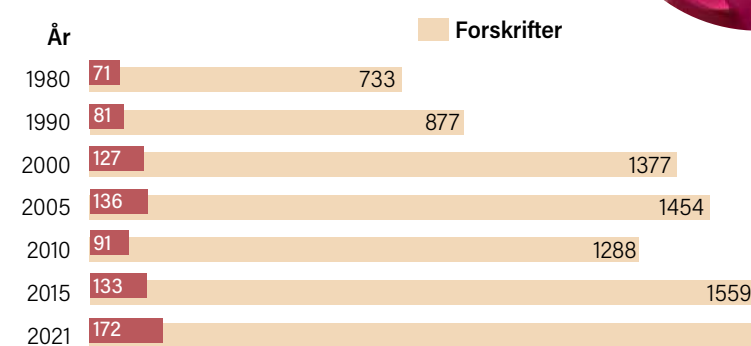
Innenfor det matregulatoriske skjer det også mye på EU-nivå. Det håndteres i stor grad av TINEs egen matregulatoriske avdeling, opplyser hun.

– Det er bra at det stilles krav til merkingen av produkter, men samtidig er det viktig at kravene ikke blir så rigide at selskapene mister muligheten til å gi informasjon om gode valg, både innen miljø og ernæring, sier Melandsø.

Innen juli 2024 skal alle drikkeprodukter fra TINE få hengslet kork. Dersom forbrukerne ikke vil ha denne type kork, kan en mulig løsning på EU-direktivets krav være å fjerne korken på alle drikkekartonger, og gå tilbake til den gamle brett tilbake-løsningen, skriver TINE på sine nettsider. Foto: TINE

Stor forskriftsvekst

Kilde: 1000 år med norsk rettshistorie av Jørn Øyrehagen Sunde

INTERNASJONALISERING AV JUSSEN

De ulike EU-rettsaktene

FORORDNING: Er en bindende rettsakt, som av EU-landene må følges i sin helhet. Forordninger sikrer like og samtidige rettsregler i hele EU. Norge er forpliktet til å gjennomføre forordninger som innlemmes i EØS-avtalens vedlegg i norsk rett. Dette gjøres stort sett i forskrift, men krever tidvis lovendringer eller nye lover.

DIREKTIV: Fastsetter bestemte mål som EU-landene skal oppnå. Det er opp til de enkelte landene hvordan målene skal nås. I likhet med forordninger, iverksettes EU-direktiver i Norge stort sett ved forskrift.

BESLUTNING: Er bindende for dem den gjelder og har direkte virkning i EU. Enkelte av disse krever gjennomføring i norsk rett ved innlemmes i EØS-avtalen.

REKOMMANDASJON: En ikke-bindende rettsakt, også kjent som «soft law», som ber landene om å etterleve rettsaktens innhold, uten at de er juridisk forpliktet til det. Noen rekommandasjoner blir en del av EØS-avtalen som rettsakter EØS-landene skal ta hensyn til.

RETNINGSLINJER: En ikke-bindende rettsakt, også kjent som «soft law», som i hovedsak brukes av EU-kommisjonen og ESA, EFTAs overvåkingsorgan.

KILDE: Europalov.no

17 rettssaker for EU- og EFTA-domstolen

Per oktober 2023 er Norge involvert i totalt seks saker for EFTA-domstolen og 11 saker for EU-domstolen. 12 av sakene gjelder flernasjonale forhold, og Norge har levert skriftlige innlegg. Tre av sakene er direkte knyttet til norsk rettsanvendelse.

Kilde: Regjeringen.no

”
Når materialet blir så omfattende, kan det gå utover kvaliteten på prosedyren. Man får tidsnød, det blir for mye, og går på bekostning av de store linjene og analysen.

Alt ligger til rette for at Lovdata skal kunne påta seg en rolle i utviklingen av nye digitale verktøy som kommer hele befolkningen til gode, mener jusprofessor Jørn Øyrehagen Sunde.

Lovgalskap!

- Historisk er vi midt inne i en epoke i rettshistorien der forskrifter og lover slynges ut i et tempo og en mengde verden aldri har sett maken til.
 - Myndighetene produserer rett på høygir, og kan i mye større grad regulere livene våre i detalj.
- For borgerne er det komplett umulig å vite hvilke lover og regler som gjelder.
 - Rettshistoriker Jørn Øyrehagen Sunde, professor ved UiO, kaller det lovgalskap, et fenomen som historisk sett oppstår som følge av fremveksten av ny kommunikasjonsteknologi.
- Samtidig ser han utviklingen i et nytt perspektiv: Digitaliseringen - som nå har modnet og gitt oss kunstig intelligens - har potensial i seg til å gi borgerne full tilgang til jussen, og mye bedre rettssikkerhet.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Den som føler at vi lever i en periode med veldig store endringer, har rett. Det er sjelden at samfunnet endrer seg så voldsomt som nå.

Det sier professor i rettshistorie ved Institutt for offentlig rett ved UiO, Jørn Øyrehagen Sunde.

Han er aktuell med boken *1000 år med norsk rettshistorie*, som har undertittelen «Ei annleis norregshistorie om rett, kommunikasjonsteknologi, historisk endring og rettsstat». Boken utkommer på Dreyers forlag i disse dager.

— Jeg har skrevet om hvordan rettsstaten påvirkes av kommunikasjonsteknologien, og er den første som har gjort det, sier Sunde.

I boken beskriver han tre perioder i norsk rettshistorie som har det til felles at de er preget av store omveltninger: 1100-1200-tallet, 1600-1700-tallet, og 1900-2000-tallet.

— I alle tre periodene introduseres ny kommunikasjonsteknologi: I den første nedtegnes lover for første gang i håndskrevet skriftspråk, på 1600-tallet blir trykkede lover utbredt, og i den siste får vi digitale lover.

Disse tre begivenhetene får vidtrekkende konsekvenser.

— I jussen tok det tid, faktisk hele to hundre år, fra skriftspråket ble utbredt til det ble benyttet i juss. Og da trykte norske lover kom, stolte ikke folk på dem. Og sånn er det til en viss grad den dag i dag. I 2019 ble det bestemt at det ikke skulle brukes trykte lovbøker på eksamen, bare digitale. Da ble det kjempeprotester, sier Sunde.

FRA VOGN TIL RACERBIL

Historien viser at det tar tid før teknologiske nyvinninger endrer menneskenes tankesett, forteller han.

— Bilen ble oppfunnet i 1885, og hadde utseendet til en hestevogn. Bilens styrke ble målt i hestekrefter. Først omtrent førti år senere kom man på at bilen ikke behøvde å se ut som en vogn, og lagde racerbiler. Men kraften måles fortsatt i hestekrefter. Vi har tilsvarende brukt lang tid på å venne oss til digitaliseringen.

For digitaliseringen er ikke ny: Allerede på 1930-tallet ble det utviklet en robot som kunne snakke. I 1981 ble Lovdata etablert, og på begynnelsen av 1990-tallet utga Lovdata årlige CD'er med oppdaterte rettskilder.

— Da internettet kom i 1994, eksploderte det. Men først nå begynner vi mentalt å frigjøre oss fra trykket skrift, og kan utnytte det digitale potensialet.

VOLDSOM INTERNASJONALISERING

I takt med den digitale transformasjonen har antall lover og reguleringer vokst voldsomt.

— Mengden nye lover er ingen ting, sammenlignet med antallet forskrifter. De er doblet i antall, men i omfang er de firedoblet. Antall tilgjengelige rettskilder er enormt. Om du søker på samboerskap på Lovdata Pro, får du nærmere tretti tusen treff. Problemet i dag — og det var det samme som oppstod på 1200-tallet og på 1700-tallet — er en overflod av lover og regler som har ført til lovgalskap.

For akkurat som digitaliseringen har ført til en økt produksjon av lover og regler, både norske og internasjonale, så skjedde det samme da jussen for alvor tok i bruk skriftspråket og trykket språk, forteller han.

— Ny kommunikasjonsteknologi fører alltid til en voldsom internasjonalisering. På 1200-tallet kom store mengder kanonisk rett, altså rett fra den katolske kirke, som påvirket norsk rett. Og på 1700-tallet ble vi sterkt påvirket av naturretten. I dag er det EU-rett og rett fra den europeiske menneskerettsdomstolen som påvirker oss i stor grad. I alle perioder har vi fått en lovgalskap, som jeg velger å kalle det.

— STATEN UKJENT MED GJELDENE RETT

Ny kommunikasjonsteknologi stiller samfunnet overfor store utfordringer, påpeker han.

— Sentralmakten blir så fascinert at den begynner å produsere rett på høygir. Myndighetene opplever at de kan regulere mye mer effektivt enn tidligere, for det går så raskt å få ut nye lover. Dette ser vi på begynnelsen av hver periode. Dette skjedde på 1200-tallet, på 1700-tallet, og i dag.

«Tenk deg eit dataprogram som samlar alle dommar frå alle ulike domstolar, og analyserer dei etter ulike demokratisk formulerte kriterium. Dermed kan alle få innsyn i kor mange skattesaker staten får medhald i kvart år, kor ofte arbeidsgjevar får medhald i arbeidstvistar, og kor ofte vedtak i tvangsadopsjonssaker som fylkesnemndene gjer, vert følgde i domstolane. Med slike analysar ville den tredje statsmakta faktisk få oversikt over si eiga verksemd, noko den heilt manglar i dag.»

Kilde: *1000 år med norsk rettshistorie* av Jørn Øyrehagen Sunde

«Problemet er at norske juristar, og andre som arbeider i eller i tilknytning til rettssystemet, enno ikkje har inngåande kunnskap om EØS-retten meir enn 30 år etter EØS-avtalen vart inngått i 1992. Det gjeld både det ein kallar materiell rett, som er dei konkrete rettsreglane som regulerer folk sin kvardag, og det gjeld metode, som er korleis ein brukar den materielle retten.»

Kilde: 1000 år med norsk rettshistorie av Jørn Øyrehagen Sunde

Dette stiller oss overfor det samme dilemmaet: Vi har så mye rett, at den blir vanskelig å finne.

NAV-skandalen viser dette med all tydelighet, mener Sunde.

— Det var ingen som med vond vilje ønsket å påføre noen erstatningskrav og fengselsstraff, men det skjedde likevel en stor urett og justismord, og folk ble dømt på tvers av hva som er gjeldende rett, en rett alle burde kjenne. Men fordi bølgen av regulering er så stor, greier ikke samfunnet å ta reglene inn over seg. Dette er et utslag av lovgalskapen, og baksiden av medaljen.

— Vi har en vanvittig situasjon i dag, der du forventes å følge lov og rett. Men når ikke engang staten vet hvilke regler som gjelder, som i NAV-skan-

Kanonisk rett

«Kanonisk rett hadde ikke bare regler om rent kirkelige forhold, men også om ekteskap, testamenter og andre ting som også var regulert i den verdslige rett. I middelalderen var det konflikter mellom kanonisk rett og den nasjonale rett i alle vesteuropeiske land.

Den kanoniske rett har hatt stor innflytelse på mange rettsområder. Den satte for eksempel forbedring av forbryteren som straffens mål i motsetning til det tidligere hevnr prinsippet, og innførte i formueretten læren om det rettfærdige vederlag (latin justum pretium), noe som førte til faste pristakster på handelsvarer og håndverksarbeid.»

Naturretten

«Naturretten ble en viktig inspirasjonskilde for den amerikanske og franske revolusjonen, og var sentrale ideer i utformingen av den amerikanske uavhengighetserklæringen (1776), den amerikanske grunnloven (1787), menneskerettighetserklæringen av 1789 og den franske grunnloven (1791), dokumenter som i sin tur ble forbilder for den norske Grunnloven i 1814. Som naturlige rettigheter blir først og fremst angitt liv, frihet og eiendom.»

Kilde: Store norske leksikon

29.472 treff på «samboer»

Om du søker på «samboer» eller «sambuar» på Lovdata, får du et hav av svar

Rettskilder: 13.473 treff. Av disse er 54 lover, 88 sentrale forskrifter, 79 lokale forskrifter, 8400 er dommer fra lagmannsretten og Høyesterett, 856 er dommer fra tingrettene, og 3384 er avgjørelser fra Trygderetten (bare de viktigste er nevnt).

Søker du på abonnementstjenesten Lovdata Pro, får du 29.472 treff. Av disse er 54 lover, 228 gjeldende lokale og sentrale forskrifter, 695 er rundskriv og 1430 er treff fra forarbeider og stortingsdokumenter.

I rettspraksis er samboer / sambuar nevnt i over 20.312 dommer.

Kilde: Boken 1000 år med norsk rettspraksis av Jørn Øyrehagen Sunde.

dalen, hvordan kan du som borger da vite det? Det er komplett umulig.

UMULIG Å REVERSERE

Det viktigste vi kan lære av 1200-tallet og 1700-tallet, er at det er en illusjon å tro at vi noensinne kommer tilbake til hvordan ting var før, understreker Sunde.

— Vi er tilknyttet EU gjennom EØS-avtalen, og samfunnet har økt i kompleksitet. Hvis vi skal gå tilbake til 1980-tallets reguleringer, må vi ta fra folk de rettighetene de har opparbeidet. Vi har gitt barn økte rettigheter, nå er det ikke lenger lov å slå dem, for eksempel.

Men lovene kan samordnes i mye større grad, ifølge Sunde.

Digitaliseringen har gjort jussen tilgjengelig, men ikke for alle. Og da er vi inne på et av Sundes viktigste poenger: At samfunnet må ta i bruk kunstig intelligens til å systematisere jussen og gjøre den enkel å bruke for alle.

— Lovdata har systemer, ressurser og muskler til å lage åpne løsninger ved bruk av kunstig intelligens som gjør jussen anvendelig for borgerne. Jeg har allerede utfordret dem til å utvikle nye verktøy. Jeg mener at staten bør finansiere dette. Dommer og rettslig informasjon må ikke ligge bak en betalingsmur, insisterer han.

Det må utvikles løsninger som gir borgerne mulighet til enkelt å finne ut hvilke rettigheter de har: Både hva lover og regler sier, og nøyaktig hva som er rettspraksis. Sunde forteller at det både i Kina og England er utviklet en programvare kalt «mute court» der brukerne kan legge inn informasjon om sin egen sak, og få en oppdatert tilbakemelding på prosessrisikoen.

Verktøyene må også gjøre det mulig for borgerne å gi myndighetene tilbakemelding på hvordan lovene fungerer i praksis, poengterer Sunde. •

– Utfordrer demokratiet og selvråderetten

Om man ønsker at borgerne skal slutte opp om internasjonale konvensjoner, bør man ta skepsisen til EMD og EU blant høyrepopulister på alvor, mener høyesterettsdommer Ragnhild Noer.

TEKST: NINA SCHMIDT

Advokater bygger sin argumentasjon i økende grad på internasjonale konvensjoner og Grunnloven, mens «vanlig» norsk rett kommer i bakgrunnen. Slik burde det ikke være, mener høyesterettsdommer Ragnhild Noer.

Hun har skrevet lederen i den siste utgaven av Lov og Rett (nr. 8 / 2023), og peker på fire forhold som hun mener gjør at domstolene i større grad bør forankre rettsregelen i vanlig norsk rett: Demokratihensynet, fleksibilitet og samfunns-hensyn, klarhet og forutberegnelighet og faren for feil.

Først avklarer Noer skillet mellom det hun kaller vanlig norsk rett; altså lover, forskrifter, rettspraksis og lignende, og regler med forrang eller trinnhøyde over vanlig norsk rett.

«Dette kan litt unøyaktig kalles rammeretten. Det er regler som setter rammen for vanlig norsk rett. Typisk gjelder det inkorporerte menneskerettigheter og Grunnloven. EØS-retten holder jeg utenfor her», skriver Noer.

Hun forteller at advokater ofte påberoper både vanlig norsk rett og rammerett i samme sak.

«Da må domstolene være bevisst hvilket rettsgrunnlag avgjørelsen forankres i. Det gjelder særlig der det er uklart hva som følger av rammeretten, for eksempel der det ikke finnes noen dom om en tilsvarende sak.»

Hun peker på fire forhold som gjør at domstolene etter hennes syn bør forankre rettsregelen i vanlig norsk rett fremfor rammeretten, der man har et valg. «Jeg tenker særlig på internasjonal rett, men et stykke på vei gjelder det samme for Grunnloven».

DEMOKRATIHENSYNET: «Vårt demokrati gir borgerne innflytelse på hvordan landet skal styres og hvilke regler vi skal ha. Men der domstolene sier at en regel følger av en internasjonal konvensjon, blir politikerne langt på vei satt sjakk matt.»

«I praksis er det umulig å «si opp» en konvensjon. Jo flere rettsregler domstolene forankrer direkte i internasjonale konvensjoner, jo mer utfordres selvråderetten og demokratiet. Skepsisen til EMD og EU blant høyrepopulister i Europa viser at dette er noe man bør ta på alvor om man ønsker fortsatt oppslutning om internasjonale konvensjoner.»

FLEKSIBILITET OG SAMFUNNSHENSYN: I en verden i

Ragnhild Noer har vært dommer i Høyesterett siden oktober 2010. Foto: Kari Hegstad

rask endring, er det en fare for at dagens løsninger kan vise seg å være uheldige, understreker Noer.

«Jussen bør kunne tilpasses ny virkelighet og ny kunnskap. Regler som følger direkte av internasjonale konvensjoner eller Grunnloven er imidlertid ikke lette å endre. Å forankre for mye av vårt regelsett i rammeretten kan gi et stivere samfunn, som er vanskeligere å styre i takt med samfunnsbehovene.»

KLARHET OG FORUTBERGNELIGHET: «Det er et mål at borgerne kan finne ut hva som er gjeldende rett», skriver Noer.

«Det er ikke til å komme fra at det er lettere å navigere i tradisjonell norsk rett enn å forstå hva som følger av internasjonale rettsprinsipper. Ikke bare er språket en barriere, men rettsprinsippene er ofte såpass vage at de sjelden gir konkrete svar i den enkelte saken. Hvis man ønsker at borgerne skal kunne finne ut hva som gjelder for dem, er det dermed bedre å forankre en rettsregel i vanlig norsk rett, der det er mulig.»

FAREN FOR FEIL: «Det er alltid en fare for at domstolene kommer til uriktig resultat. Vi får presentert den enkelte saken i stor dybde. Problemet er at advokatene ofte ikke er så interessert i å si så mye om de generelle konsekvensene av det de argumenterer for», påpeker Noer.

Dette står i sterk kontrast til en vanlig lovgivningsprosess, understreker hun.

«Utvalgsarbeid, høringer og politisk debatt gir normalt et bedre grunnlag for å avgjøre hva som generelt er den beste regelen. Denne faren for feil resultat gjør at domstolene bør vise varsomhet med å forankre avgjørelsen i uforanderlige rettskilder, der dette ikke er nødvendig.» •

KLIMASPECIALISTEN:

— Ambisiøs EU-juss

– EU-retten er viktig innenfor miljøretten og i det grønne skiftet fordi utfordringene må løses globalt, sier senioradvokat Camilla Sandvik Grande i Advokatfirmaet Berngaard.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Det er ikke noe poeng å ha egne norske løsninger for å oppnå det grønne skiftet. Klima- og miljøproblemer er globale, og må løses globalt, sier Grande. Hun har i en årrekke jobbet med grønn juss, først i sju år som seniorrådgiver i Miljødirektoratet, og nå i et års tid i Berngaard.

Grande jobber spesielt med rettslige problemstillinger knyttet til EUs Green Deal, en strategi og tiltakspakke for å løse klima- og miljøutfordringer på tvers av ulike samfunnsområder. Strategien er veldig ambisiøs, og inneholder mange gode regler for å oppnå et grønt skifte, mener Grande.

Særlig er hun imponert over EUs økodesignforordning, som har som mål å gjøre produkter mer bærekraftige.

Forordningen, som ennå ikke er vedtatt, skal fastsette konkrete krav blant annet til et produkts holdbarhet, til muligheter for ombruk, mulighet for reparasjon og vedlikehold og innhold av resirkulerbart materiale.

– Gjennom økodesignforordningen ser man på produkter på en helt ny måte. At produktene skal designes for å vare, synes jeg er veldig bra. Dette er virkelig et steg i riktig retning. Målet er å komme bort fra et samfunn der man kaster mye.

”

Jeg mener at det er behov for mer spesialiserte advokater.

Sirkulæruka 2023

I oktober arrangerte Berngaard «Sirkulæruka 2023», et arrangement over fire dager der eksterne foredragsholdere og firmaets egne advokater snakket om temaer som fremtidens tekstilindustri, teknologi som premiss eller fiende for det grønne skiftet, bærekraftig massehåndtering, ombruk av byggevarer og bærekraftsarbeidet i praksis. Det ble også arrangert en klesbyttekveld for ansatte og klienter.

Forordningen vil regulere produkter som tekstiler, møbler, elektronikk og leketøy, for å nevne noen eksempler.

FLOM AV BESTEMMELSER

Selv rådgir Grande aktører innenfor industri, vann- og avløpsbransjen og avfallsbransjen, områder der det stadig kommer nytt regelverk fra EU og EØS.

– Det er ikke noe nytt at EU regulerer miljø, avfall og sirkulærøkonomi, men vi ser hyppige og omfattende revisjoner av eksisterende regelverk. Også «Fit for 55» og de øvrige initiativene i Green Deal er blitt mye mer fremtredende de siste årene.

Flommen av nye og reviderte bestemmelser stiller nye krav til advokatene, sier Grande.

– Jeg mener at det er behov for mer spesialiserte advokater, nettopp fordi EU-regelverket er mer komplekst og utarbeidet etter en annen rettstradisjon. Så det er ikke bare å hoppe inn i det. For å kunne gi gode råd om hvordan virksomheter skal forholde seg til rammebetingelser og en rettsstilling i endring, må man i tillegg til å kjenne regelverkene godt, kunne se sammenhengen mellom regelverkene og ha kunnskap om implementeringen i norsk rett.

TETT PÅ UTVIKLINGEN

Hun følger med på de politiske prosessene i EU blant annet via kontakter, leser EUs nettsider, abonnerer på ulike nyhetsbrev og hører på podkaster om temaet.

– Jeg synes det er kjempespennende å rådgi virksomheter inn i det grønne skiftet. Det er krevende å holde seg oppdatert, men en viktig del av jobben.

Hun forteller at Advokatfirmaet Berngaard, som er et fullservicefirma, for tre år siden bestemte seg for å bli en sentral rådgiver inn i det grønne skiftet, og har satset målrettet på dette.

– Det ser vi nå resultater av. Vi har bygget opp sterk faglig kompetanse på hvordan det grønne skiftet vil påvirke ulike rettsområder. Satsningen har fått betydning for vår interne organisering, og for hvem vi forsøker å knytte til oss som samarbeidspartnere. Vi ser et økende behov for rådgivning innenfor feltet. •

– Fremmed tolkningstradisjon

– Jussen, som skulle være et bidrag for å strukturere og drive samfunnet på en sunn måte, har antatt en slik form og dimensjon at den har vendt seg mot det samfunnet den skulle tjene, mener advokat Brynjar Østgård.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

TROMSØ:

Nylig var advokat Brynjar Østgård, kretsleder i Troms krets og leder av Advokatforeningens lovutvalg for reindrifts- og samerett, gjest i podkasten Juss & Jäss, som lages av førsteamanuensis Marius Storvik og professor Gunnar Eriksen ved UiT. Jäss, for uinnvidde, er slang for «tullprat».

I episoden er temaet om jussen kan bli en samfunnsfiende, og om volumet av internasjonale regler er blitt et rettssikkerhetsproblem.

– Vi har fått en uhyrlig vekst i rettslig regulering og rettsregler. Det er blitt et enormt lass etter hvert, og folk flest er ikke klar over den invasjonen av rettslige regler som kommer utenfra. Er det mulig å orientere seg i dette enorme systemet? Og hvem fastlegger hvilke regler som skal importeres? Et stikkord er EØS-komiteen, men den har nærmest ingen hørt om, sier Østgård i podkasten.

Til Advokatbladet sier han at det etter hans mening ikke bare er den store mengden som er faretruende, men også strukturen i reglene som importeres.

– Både strukturen og tolkningstradisjonen er litt fremmed for oss, og gjør det ytterligere vanskelig å håndtere stoffet. NAV-skandalen er jo bare ett eksempel på hvor galt det kan gå. Nå var ikke jussen i den saken så veldig komplisert, så jeg tør ikke tenke på hvor mange rettsområder det er mye mer kronglete å avklare gjeldende rett på.

ANONYME BYRÅKRATER

Han mener situasjonen går på rettssikkerheten løs, og er et demokratisk problem.

– Mye av reglene blir utformet av anonyme byråkrater i Brussel. De er både fjernt fra de samfunn som berøres her hjemme, og er ikke underlagt noen form for demokratisk kontroll fra Norge, sier Østgård.

I tillegg til EU- og EØS-retten, menneskerettsdimensjonen og et stort tilfang av rettspraksis, kommer urfolkskonvensjoner som er inkorporert

i norsk lov, for eksempel ILO-konvensjonen, påpeker han.

– At reglene har fått en semikonstitusjonell verdi gjennom menneskerettslovgivningen, og skal gå foran annen lovgivning, er en ytterligere kompliserende faktor.

EN INTELLEKTUELL LEK?

– På ett eller annet tidspunkt må man spørre seg om hva som er jussens funksjon. Skal det være en intellektuell lek for de ekstremt ressurssterke og intellektuelle, eller et instrument for organisering og drift av samfunnet på en retts sikker måte? Må regelverket være så enormt oppsvulmet for å fylle den funksjonen?

Samfunnet har økt i kompleksitet, og vi kan ikke holde oss med det gamle bondesamfunnets regelverk, medgir han.

– Men bør det kanskje være noen grenser? Ligger det ikke et iboende ekspansjonsgen i alle slike overnasjonale organer?

I større grad enn tidligere møter advokater også på regelkollisjoner, fremholder han.

– Jeg har ikke gjort noe dypdykk her, dette er bare noen umiddelbare refleksjoner fra en praktiserende jurist som prøver å følge litt med i samfunnet. Du kan kalle det en praktikers amatørbetragtninger.

Han er ikke motstander av EØS-avtalen.

– Men jeg har litt problemer med å skjønne at internasjonalt samarbeid må være så tett for at det skal gagne de interessene som skal ivaretas. Og så kan man jo få inntrykk av at en del personer i den offentlige debatt mener at de folkerettslige forpliktelsene har en større moralsk berettigelse enn de internrettslige regler. •

– Etter min mening burde vi – i stedet for den omfattende import av regler – i mye større grad ha klart oss med det kjente presumsjonsprinsippet, altså at norsk rett presumeres ikke å stride mot folkeretten, sier Brynjar Østgård.

”

Vi har fått en uhyrlig vekst i rettslig regulering og rettsregler. Det er blitt et enormt lass etter hvert.

– Vanskeligere å forstå sin egen rettsstilling

– Vi opplever internasjonalisering innen våre forretningsområder, og ser at næringslivet her i Nord-Norge viser økt interesse for det som skjer i Europa. Men spesielt for mindre aktører kan det være vanskelig å vite hvilke krav som til enhver tid gjelder.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

TROMSØ:

Det sier special counsel Jill Berglund og partner Bjørn-Ivar Bendiksen ved SANDS kontor i Tromsø.

De bistår regionale og nasjonale bedrifter, og har også flere internasjonale klienter. De erfarer at norske klienter viser større interesse for internasjonale krav knyttet til bærekraft, EUs Green Deal og ESG, altså miljø-, sosiale- og forretningsetiske forhold, og at det ofte oppstår spørsmål om tolkning av norsk lovgivning opp mot overordnede forpliktelsene som følger blant annet av EMK.

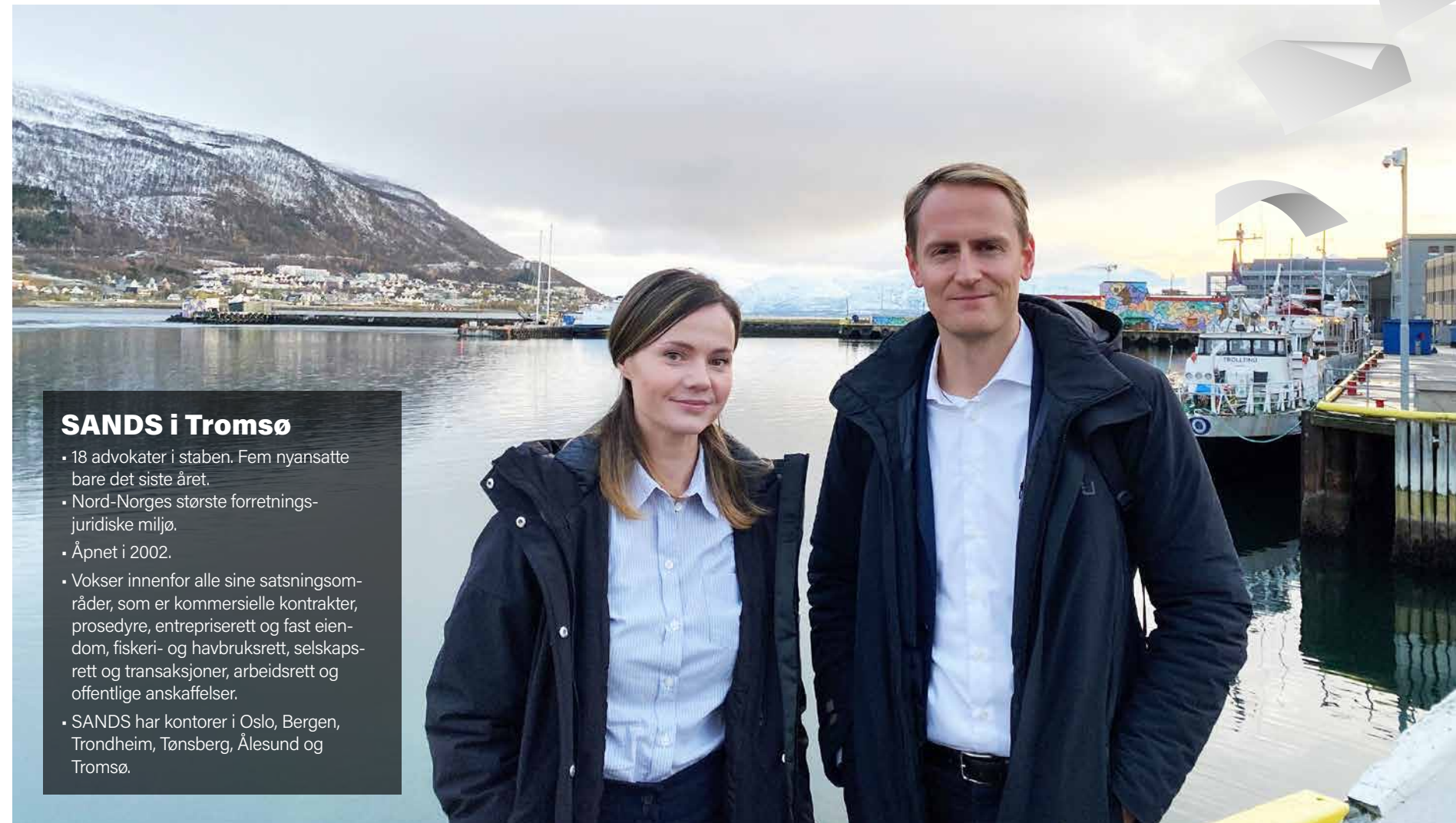
– Vår kjernekompetanse kan sies å være et spillbilde av de store næringene i Nord-Norge: Fiskeri og havbruk, entrepris og eiendom, arbeidsliv, turisme og handel, forteller de to.

Mens Jill Berglund i hovedsak jobber med transaksjoner, oppkjøp og fusjoner, er Bjørn-Ivar Bendiksen spesialist innen fiskeri- og havbruksrett.

De to advokatene, som begge er fra Vesterålen, tror det kan være ganske vanskelig for mindre kontorer å henge med på utviklingen i EU-regelverket og andre internasjonale krav.

– I SANDS har vi mulighet til å spesialisere oss, og har flere faggrupper som møtes jevnlig, slik at advokatene kan holde seg á jour på regelverket. Jeg har selv holdt foredrag om EUs taksonomi, forteller Jill Berglund.

– Taksonomi og ESG er ikke så enkelt tilgjengelig. Klientene har spørsmål om hvordan de skal rapportere, og hvor de skal begynne. Mitt inntrykk er at mange er innforstått med, og positive til å drifte mer bærekraftig og i tråd med nye krav. De ønsker å finne operative løsninger. At energimerket vil bli

SANDS i Tromsø

- 18 advokater i staben. Fem nyansatte bare det siste året.
- Nord-Norges største forretningsjuridiske miljø.
- Åpnet i 2002.
- Vokser innenfor alle sine satsningsområder, som er kommersielle kontrakter, prosedyre, entrepriserett og fast eiendom, fiskeri- og havbruksrett, selskapsrett og transaksjoner, arbeidsrett og offentlige anskaffelser.
- SANDS har kontorer i Oslo, Bergen, Trondheim, Tønsberg, Ålesund og Tromsø.

et viktig verdipapir fremover, er det for eksempel flere eiendomsaktører som forstår, sier hun.

HYPPIG REGELTILFØRSEL

Hun mener at det kan være vanskeligere for flere aktører å forstå sin egen rettsstilling og hvilke krav de er underlagt til enhver tid i dag, enn for ti år siden.

– Store aktører har den fordel at de har ressurser til å fange opp hva som skjer, blant annet ved å ansette egne ressurser, eller kjøpe rådgiver-tjenester, sier hun.

– Løsninger på kompleksitet er på mange måter vårt produkt, om du vil, legger Bjørn-Ivar Bendiksen til.

– Internasjonaliseringen er en av flere faktorer som har gjort det rettslige landskapet stadig mer komplekst, og bidratt til spesialiseringen innen forretningsjuridisk rådgivning. Innen fiskeri- og havbruksnæringen har vi ganske overordnede lover, med utstrakt bruk av forskrifter og enkeltvedtak. Så det blir hyppig regeltilførsel og endringer. Dette blir det stadig mer av, og så kommer internasjonaliseringen i tillegg, sier han.

Hans avdeling bistår blant annet fiskebåtreidere,

fiskeindustri, oppdrettere og leverandørnæringene til disse.

OBJEKTIVT STRAFFANSVAR

– Vi har traktatforpliktelser - som EMK - og det oppstår ofte problemstillinger knyttet til sanksjoner mot fiskere og havbruksnæringen, der det kan stilles spørsmål om norsk lovgivning er i samsvar med våre internasjonale forpliktelser, sier Bendiksen.

– For eksempel har EMK sterke begrensninger i å ilegge sanksjoner på objektivt grunnlag. Men i akvakulturlovens bestemmelser om overtredelsesgebyrer, står det at et foretak kan ilegges forelegg uten skyld.

En høyesterettsdom fra 2021 (HR-2021-797-A) konkluderte med at det objektive ansvaret for foretaksstraff er i strid med menneskerettighetene.

– Fiskerimyndighetene har etter høyesterettsdommen sagt at det inntil videre skal gjøres en skyldvurdering, tross akvakulturlovens ordlyd. Vi har norske klienter der vi har argumentert langs disse linjene.

KOMMER INN BAKVEIEN

For fiskeri- og oppdrettsnæringene kommer også

EØS-forpliktelser ofte inn, forteller Bjørn-Ivar Bendiksen.

– Vanndirektivet innfører miljøkrav av betydning ved akvakulturetablering, og så kommer dyrehelseforordningen som setter rammer for oppdrettsnæringen. Alt dette kommer fra traktater vi har bundet oss til, som må inkorporeres.

Som advokat har man ikke noe annet valg enn å holde seg oppdatert, mener han.

– Man kan nok stille spørsmål om forutberegneligheten for næringslivsaktører, og den samfunnsmessige betydningen. Men verden blir stadig mer kompleks, og både næringslivet og vi som rådgivere må bare forholde oss til utviklingen, sier Bendiksen.

– Fiskeri og havbruk er også eksportrettede næringer som opererer i et globalt marked. Det kan sies å være noe positivt ved at reguleringer som gjelder i Norge, også gjelder i stor grad ellers. Men det blir jo komplisert, også for rettssikkerheten, når lovgivning og regler kommer inn bakveien. Så for næringsaktører, spesielt de små, er det nok vanskelig å vite hvordan landskapet ser ut til enhver tid. •

”

Det blir jo komplisert, også for rettssikkerheten, når lovgivning og regler kommer inn bakveien. Så for næringsaktører er det nok vanskelig å vite hvordan landskapet ser ut til enhver tid.

– Man blir en bedre advokat med internasjonal erfaring

– Har man mulighet, mener jeg norske advokater bør teste arbeidslivet i utlandet en stund. Man bør få litt erfaring utenfor den trygge norske sfæren, sier Torgeir Willumsen i Simonsen Vogt Wiig i Singapore.

TEKST: THEA N. DAHL

I 16 år har Simonsen Vogt Wiig hatt kontor i Singapore. De siste seks årene har Willumsen, som er resident partner, arbeidet der.

– Det er de maritime klientene som gjør vår tilstedeværelse viktig her. Firmaets strategi er at dette skal være en tilleggstjeneste for firmaets eksisterende klienter, mer enn at det skal være et selvstendig kontor som driver med egne ting frakoblet hovedkontoret, forteller han på Teams fra løvebyen.

Grovt inndelt har kontoret tre ulike klientgrupper: Norske klienter i Norge som trenger ting gjort i Asia, og norske klienter i Singapore.

– Norske klienter liker ofte å jobbe med norske advokater. Det handler om språk, kultur og en fellesforståelse for hvordan ting skal gjøre, sier Willumsen.

Den siste hovedgruppen, er asiatiske klienter som skal ha noe gjort i Norge.

– Nå hjelper jeg eksempelvis et rederi i Singapore med et etteroppgjør etter at et av deres skip hadde en kollisjon i Norge for en stund siden.

KVALIFISERT I ENGLAND

Det begynner å bli lenge siden Willumsen arbeidet i Norge. Faktisk 14 år. De første fire av sine år i utlendighet jobbet han i Japan, og nå har han vært ti år i Singapore. Egentlig skulle ikke 44-åringen bli så lenge, men så ble han gift og har nå en sønn på fem år.

– Det er veldig spennende å være advokat i Singapore, og ingen dag er lik, selv om det er noen utfordringer også, sier Willumsen og forklarer:

– Som advokat er man typisk knyttet til en hjemme-jurisdiksjon, og nå praktiserer jeg ikke innenfor min. Etterspørselen etter norsk rett er begrenset med mindre man er i Norge. Det er en utfordring man kjenner på.

Hvilke typer klienter og oppdrag han har, blir

annerledes enn de ville vært dersom han utelukkende praktiserte i Norge.

– For eksempel er jeg ikke veldig ofte i domstolen i Norge, selv om det skjer med jevne mellomrom. Men jeg er heller ikke mye i domstolen i Singapore, ettersom jeg ikke er kvalifisert her. Da blir det viktigere med mer kommersielle oppdrag som ikke krever paratkunnskap i forbindelse med rettsprosesser.

– Det jeg har gjort, er å bli kvalifisert i England i tillegg. Er man engelsk advokat innenfor shipping / offshore er man mer relevant på mange måter. Klientmassen er den samme, men man kan tilby noe ekstra. Det er stor aksept blant de kommersielle aktørene for å benytte engelsk rett, med den følge at svært mange av kontraktene innen det maritime er underlagt nettopp engelsk rett.

INTERNASJONALISERTE KRAV

Advokatbransjen blir mer og mer internasjonal, en trend som har vart lenge, mener Willumsen.

INTERNASJONALISERING AV JUSSEN

Torgeir Willumsen foran Singapore Supreme Court.

Torgeir Willumsen på besøk i Yu Huang Dong, også kjent som The Temple of the Heavenly Jade Emperor.

BOOMEN I 2007

Simonsen Vogt Wiig åpnet sitt singaporske kontor i 2007 da det var en «voldsom boom» innenfor shipping og offshore. Dette er fremdeles kontorets primærområder, men virksomheten er utvidet.

– Nå har vi også flere saker som handler om andre ting. Særlig er det en del startups innenfor teknologi som etableres her, typisk hvis et norsk selskap etablerer et datterselskap. Vi jobber også mer med kommersielle ting som ikke treffer direkte inn i kjernevirksomheten, forteller Willumsen.

Ambisjonene fremover er mer eller mindre å fortsette som før. I dag er det kun Willumsen som arbeider ved kontoret i High Street Centre.

– Vi skal være et lite kontor, gjerne litt større enn det vi er nå, men vi har ingen store vekstplaner. Det er også i tråd med strategien om å være en tilleggstjeneste. Vi prøver ikke å være noe annet enn et norsk firma - men vi er alltid åpne for nye muligheter. •

– Det følger selvsagt av at våre klienter jobber mer internasjonalt, og jeg tror internasjonalisering er en langt større del av livet som forretningsadvokat i dag sammenliknet med hva det var før.

Juss er likevel fremdeles veldig nasjonalt, påpeker han.

– Man gir stort sett råd på norsk rett hvis man er en norsk advokat. Tross det, tror jeg det er en stor fordel å ha forståelse for og kunnskap om andre rettssystemer, rett og slett for å forstå hva utenlandske advokater snakker om. Engelske avtaler er typisk skrevet med engelskrettslig bakgrunn for eksempel.

Willumsen tror at internasjonal erfaring er noe som vil bli mer og mer etterspurt.

– Har man mulighet, mener jeg norske advokater bør teste arbeidslivet i utlandet en stund. Enten på secondment kanskje, eller under studiene om man er tidlig i løpet. Man bør få litt erfaring utenfor den trygge norske sfæren. Det tror jeg man blir en bedre advokat av.

- Arbeider for at det skal bli enklere å finne frem

– Vi gir mye veiledning om hva som er god gjennomføring innenfor de kravene EØS-avtalen stiller, sier Ketil Bøe Moen, ekspedisjonssjef i lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet.

TEKST: NINA SCHMIDT

Det gjøres et betydelig arbeid av norske myndigheter for å gjennomføre EØS-rett i norsk rett, både i departementer og i direktorater og andre underliggende etater, sier Moen.

– Samtidig er det krevende å sikre en god og rettidig gjennomføring, ikke minst fordi regelverket som innlemmes i EØS-avtalen, er svært omfattende. Når det viser seg at EØS-reglene er anvendt galt, er det nok ofte sammen-satte årsaker som ligger bak, slik det ser ut til å ha vært i NAV-saken. Det vi bør gjøre, er å arbeide målrettet for å redusere risikoen for feil.

Størstedelen av nye EØS-regler er forordninger. Disse er ofte tekniske og detaljerte, men kan også inneholde mer generelle, rettslige standarder, opplyser han.

– Det spesielle med forordningene er at de må gjennomføres «som sådan», som betyr at de må tas inn uendret i norsk rett som lov eller forskrift. Slike forordninger kan sies å være fremmede i den norske lovgivningsstradisjonen. Også direktivene er ofte utformet annerledes enn det vi er vant til. Ved gjennomføring av direktiver er det likevel større mulighet til å tilpasse regelverket til annet, tilgrensende regelverk.

VEILEDER OG INFORMERER

Ifølge Moen er det en sentral oppgave for lovavdelingen å arbeide for gode og tilgjengelige regler, også regelverk som vedtas i EØS.

– Vi har de siste årene styrket EØS-arbeidet vårt. Vi har bidratt aktivt i arbeidet med rapporten «Departementenes EØS-arbeid» som beskriver regelverksarbeidet i EU og EØS, arbeidet med god gjennomføring av EØS-rett i norsk rett, og arbeidet for å sikre at regelverket praktiseres i samsvar med EØS-retten, sier han.

Rapporten inneholder en rekke anbefalinger som departementet følger opp.

– Vi arbeider blant annet for at det skal bli enklere å finne fram til gjeldende EØS-regelverk, og vi gir mye veiledning om hva som er god gjennomføring, innenfor de kravene EØS-avtalen stiller, blant annet til andre departementer i deres konkrete EØS-saker.

Lovavdelingen bidrar også med undervisning, etterutdanning og annet informasjonsarbeid. I tillegg bidrar departementet med finansiering av de to nye EØS-sentrene ved UiO og UiB.

– Denne satsingen, der en rekke ulike tiltak virker sammen, vil bidra til bedre gjennomføring av EØS-rett med mer tilgjengelige regler og redusert risiko for at reglene anvendes galt, sier Moen. •

Ekspedisjonssjef
Ketil Bøe Moen. Foto:
Heiko Junge, NTB

- Har globalt nettverk i ryggen

Med BDO-kollegaer til disposisjon i alle verdenshjørner, opplever styreleder Ingjer Ofstad i BDO Norge at hun får bedre forutsetninger for å levere helhetlige og kvalitetssikre resultater til kundene.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

TRONDHEIM:

Et lite steinkast – eller en middels presis heading om du vil – fra Lerkendal stadion i Trondheim, ligger et av de store lokalkontorene til BDO Norge.

Det internasjonale rådgivnings- og revisjonsselskapet BDO er til stede i 164 land, og huser til sammen mer enn 110.000 ansatte på verdensbasis. I Norge har de passert to tusen ansatte fordelt på seksti kontorer, der flere av lokalkontorene har etablert egne avdelinger som tilbyr advokat tjenester.

På kontoret i trønderhovedstaden er advokaten Ingjer Ofstad blant dem som sitter i førersetet. Hun er en «lokal pokal» fra Skaun utenfor Trondheim, og har vært styreleder i BDO Norge siden 2019.

Ofstad har vært en viktig pådriver for oppbyggingen av BDOs advokatvirksomhet i Trondheim, som i dag består av tjue advokater.

– Jeg var spent da jeg kom til BDO i 2016. Firmaet er så stort, og jeg var derfor redd for at det skulle være begrensede muligheter for å øve innflytelse på driften. Det viste seg å være helt feil! Vi er lokalt styrt, og har en stor fordel ved at beslutningstakerne sitter i Norge. Samtidig har vi også tilgang på et enormt nasjonalt og internasjonalt nettverk, forteller hun.

MERKBAR EFFEKT

Ofstad jobber primært med selskapsrett og transaksjoner. Effekten av økt internasjonalisering er merkbart, mener hun.

– Verden har blitt mer kompleks. Det er vanskeligere å drive lønnsomt alene, og vi ser at mange selskaper utvider og fusjonerer for å bli en del av større nettverk og for å få bedre tilgang på kapital. Fondene som brukes er ofte internasjonale, og kundegruppen vår består i økende grad av virksomheter med forgreininger utover de norske landegrensene.

– Dette gjør at vi som advokater må ha solid

I november flytter 250 BDO-ansatte fra kontoret på Lerkendal inn i nye lokaler på Nyhavna i Trondheim, forteller styreleder Ingjer Ofstad.

kjennskap til de internasjonale reglene som gjelder, påpeker hun.

STØTTE I GLOBALT NETTVERK

Muligheten til å kunne benytte seg av selskapets interne ekspertise på de internasjonale kontorene, er derfor en stor fordel, opplever hun.

– Skal jeg bistå i en transaksjon som berører flere land og som er underlagt forskjellige utenlandske regelverk, så er det nyttig å kunne rådføre seg med kollegaer utenfor Norge som jobber med disse reglene til daglig. Når jeg kan benytte meg av ressursene vi har i det globale BDO-nettverket, får jeg også bedre forutsetninger for å levere helhetlige og kvalitetssikre resultater til kunden.

Det internasjonale nettverket kan i tillegg åpne karrieredører, ifølge Ofstad.

– Med dyktige kontaktpersoner i alle deler av verden er det gode muligheter både for forretningsbygging og for karriereutvikling. Det er alltid spennende når vi samles på internasjonale konferanser, forteller hun.

KULTUR- OG SPRÅKUTFORDRINGER

Samtidig er det ikke vanskelig å se for seg at det i noen tilfeller kan oppstå en form for kulturkræsje når advokater fra vidt forskjellige samfunn skal jobbe side om side, innvender hun.

– Det er ingen hemmelighet at det kan tenkes

scenarier der det kulturelle spriket blir så stort at det kan skape utfordringer for kommunikasjon og forståelse mellom enkelte advokater. Det å jobbe som advokat i Norge er jo noe helt annet enn å jobbe som advokat i et land i Sør-Amerika, for eksempel.

– Samtidig opplever jeg det som en stor berikelse å få mulighet til å bli kjent med andre kulturer på denne måten, understreker Ofstad.

For å legge bedre til rette for en arbeidshverdag som bærer preg av internasjonalisering, mener hun at fakultetene bør ta mer initiativ til bruk av engelsk.

– Til og med i transaksjonssaker, der alle parter er norske, hender det at vi bruker engelsk. Mange synes det er positivt, men for enkelte kan det skape barrierer. For advokater som ikke har vært vant til å skrive mye engelsk, kan det selvsagt by på utfordringer.

I dag må jusstudentene ha minst ett engelsk valgemne i løpet av de fem studieårene, med mindre de velger å reise på utveksling.

– Jeg tror veldig mange ville fått solide fordeler i arbeidslivet hvis de i større grad hadde blitt eksponert for engelsk i studietiden. Juridisk engelsk er jo noe litt annet enn «vanlig» engelsk, så her vil jeg komme med en oppfordring til fakultetene om å være enda mer proaktive på språkfronten, sier Ofstad. •

” Kundegruppen vår består i økende grad av virksomheter med forgreininger utover de norske landegrensene. Dette gjør at vi må ha solid kjennskap til de internasjonale reglene som gjelder.

– Halvparten av alle alminnelige tvistesaker har innslag av EØS-rett eller EMK

Finsk selskapsrett. Jemenittiske avtaler. Voldgift i Paris. Norsk ulovlig hundeavl setter dagsorden i Storbritannia. Det er hverdagen til Emanuel Feinberg.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Emanuel Feinberg er partner i Glittertind og ekspert på sivilrettslig tvisteløsning. I løpet av sine foreløpige ti år som advokat, har han fått betydelig internasjonal erfaring.

Noen av sakene som kanskje har gjort han mest synlig, er klimasaken og hundeavlsaken. Begge har fått stor oppmerksomhet utenfor Norges grenser. Det var også disse to som overbeviste Høyesterett om å gi Feinberg møterett.

– Det er givende å jobbe med slike saker, og det er motiverende at påvirkningskraften potensielt kan bli så stor, sier han.

Etter avl-saken reiste Feinberg til London for å snakke med den engelske dyrebeskyttelsen, som selv kartlegger mulighetene for rettssak. Dyrebeskyttelsen Norge er også invitert til å snakke for den britiske nasjonalforsamlingen.

– Det at det kommer en norsk dom om ulovlig hundeavl har en internasjonal påvirkningskraft, helt uavhengig av hva som står i dommen. Slik også med klimadommen. Begge bidrar til å dytte andre land i tilsvarende retninger. Det er inspirerende.

STRATEGISKE VALG

Klimasaken, som til slutt endte med tap for miljøorganisasjonene etter sju dagers plenumsbehandling, var både uvanlig spennende og uvanlig krevende, forteller Feinberg.

– Klimasaken var spesiell. Flere parallelle na-

sjonale og internasjonale regelsett tvang frem strategiske valg knyttet til hvilke regler man skulle vie mest oppmerksomhet for å gi best muligheter både nasjonalt og i mulige internasjonale rettsprosesser.

Flere av Feinbergs saker egner seg godt for å illustrere internasjonaliseringens kompleksitet. I Pareto-saken om håndteringen av Crew Gold-aksjene, hvor han representerte det finske selskapet OP Funds, måtte finske selskapsrettslige regler til pers. I en voldgift i Paris spilte adgangen til oppsigelse etter engelsk rett inn. For tiden arbeider han med en sak der avtaler regulert etter jemenittisk rett står sentralt.

– Det er spennende, men selvfølgelig krevende å forholde seg til utenlandsk rett vi ikke er skolert i.

INTERNASJONAL PROFESJONALISERING

Internasjonalisering av norsk rett og advokatbransjen har skjedd gradvis. Feinberg anslår at nesten halvparten av de alminnelige tvistesakene nå har innslag av enten EØS-rett eller EMK – eller begge. Forholdet mellom norsk metode og EØS-rettslig metode kan være krevende, ifølge Glittertind-partneren. Selv skrev han i sin tid masteroppgave på europarett med Finn Arnesen som veileder.

– Det norske advokatmarkedet har blitt mer profesjonalisert, og noe av det som skiller de minste firmaene fra de største, er spesialkompetanse

– Internasjonale rettsregler griper inn i de aller fleste rettsområder. Det er umulig å holde seg oppdatert på alt, sier Emanuel Feinberg. Her fra hundeavl-saken i Høyesterett.

Klimasaken: Tapte olje-søksmål mot staten

I desember 2020 konkluderte Høyesterett i plenum, under dissens 11-4, med at terskelen for å overprøve Stortingets vurdering av Grunnloven § 112, altså miljøparagrafen, er «svært høy».

Organisasjonene Greenpeace og Natur og ungdom gikk til søksmål mot staten med mål om å stanse oljeleting. Hovedspørsmålet var om ti tillatelser for petroleumsutvinning nær iskanten i Barentshavet tildelt i 23. konsesjonsrunde var i strid med miljøparagrafen og dermed er ugyldige.

Høyesterett forkastet anken. Øverste domstol var enstemmige i drøftelsen av § 112, men et mindretall på fire mente at det var begått saksbe-handlingsfeil under tildelingen og at konsesjonsrunden dermed burde blitt kjent ugyldig.

på EU- og EØS-rett. Et lite advokatfirma med et fåtall advokater, kan ikke ha det.

Feinberg forteller også at det kommer stadig flere oppdrag fra andre land.

– Internasjonale rangeringer har derfor blitt mer og mer viktige for oss fordi det er den måten utenlandske klienter klarer å orientere seg i markedet på. •

Delvis seier i hundeavl-saken

Den 11. oktober satte Høyesterett siste punktum i hundeavl-saken, der Dyrebeskyttelsen Norge gikk til sak mot Norsk Kennel Klubb, Norsk Cavalierklubb og Norsk bulldog Klubb, samt flere hundeoppdrettere.

Under dissens 3-2 slo øverste domstol fast at domstolene kan legge ned forbud mot avl av bestemte raser etter dyrevevelsloven § 25.

Den konkluderer også med at videre avl av cavalier king charles spaniel er i strid med loven, og at avl på hunderasen engelsk bulldog må følge et bestemt avlsprogram.

– Dette er den første prinsipielle saken om dyreavl, og sett fra Dyrebeskyttelsens side, bør dommen være en vekker. Det blir spennende å følge det videre forskriftsarbeidet, sa Dyrebeskyttelsens prosessfullmektig, Emanuel Feinberg til Advokatbladet da dommen falt.

Minst 15 prosent av Cavalier king charles spaniels-hundene rammes av en sykdom som kjennetegnes av at hjernen er for stor for hodeskallen, samt av cyster i ryggmargen. Begge lidelsene gir hunden sterke smerter.

”
Det er spennende, men selvfølgelig krevende å forholde seg til utenlandsk rett vi ikke er skolert i.

EU-retten: Skrevet for eksperter

Professor Halvard Haukeland Fredriksen.
Foto: Eivind Senneset

EUs forordninger og direktiver er gjennomgående mye lengre og mindre tilgjengelig enn tradisjonell norsk lovgivning, sier jusprofessor Halvard Haukeland Fredriksen ved UiB.

TEKST: KARI HEGSTAD

”
**Utfordringene
bør ikke
overdrives.**

Nye EØS-sentre

UiO og UiB er tildelt 21 millioner kroner hver fra Norges forskningsråd for å etablere hvert sitt senter for forskning på EU- og EØS-rett.

Ved UiB skal CENTENOL, The Centre on the Europeanization of Norwegian Law, særlig fokusere på trygderett, utlendings- og arbeidsrett.

EURNOR ved UiO skal blant annet undersøke de juridiske underfordringene som Norge støter på i møte med EØS-reglene, og ved forvaltningen og oppfølgingen av disse.

– Det finnes nok en del advokater som innser at de må forholde seg til disse reglene, men som tror og håper å kunne begrense seg til spesialreglene som gjelder på akkurat det rettsområdet som de selv jobber med. Det er en veldig dårlig tilnærming, understreker han.

– Uten basiskunnskaper i generell EU- og EØS-rett er det svært vanskelig å forstå spesialreglene. Det blir som å prøve å lære seg spesiell norsk forvaltningsrett på et område uten å kunne noe om alminnelig forvaltningsrett!

UTEN DEMOKRATISK FORANKRING

Når verden globaliseres og det oppstår nye problemstillinger som berører mange land, svarer EUs medlemsstater med å trekke dem opp på EU-nivå, forklarer Fredriksen.

– Det finnes mange spørsmål som medlemslandene tidligere forsøkte å løse hver for seg, men som man i dag har sett at bare kan løses i fellesskap. Dette gjelder for eksempel klimaspørsmålet, migrasjon, kunstig intelligens og forsøket på å regulere de store teknologisekskapene.

På grunn av Norges avtaler med EU blir flommen av nye reguleringer også integrert i norsk rett – men uten reell demokratisk forankring.

– Selv om Storting og regjering fortløpende samtykker til alle disse nye EU-reglene, så er det ikke til å komme forbi at det er et demokratisk problem at store deler av norsk rett utformes uten reelle norske påvirkningsmuligheter.

METODISKE UTFORDRINGER

– Mange norske jurister har nok oppdaget at EUs forordninger og direktiver gjennomgående er mye lengre og mindre tilgjengelig enn tradisjonell norsk lovgivning. Den er i større grad skrevet av og for eksperter enn det vi er vant til.

Forarbeidene spiller også en annen rolle: De er vanskelige å finne frem til og navigere i, og rettskildevekten er dessuten beskjeden, forklarer Fredriksen.

– For mange kan det nok også være vanskelig å forholde seg til de overordnede traktatreglene og de generelle prinsippene som EU-domstolen har utarbeidet, og som ofte vil være styrende for tolkningen av forordningene og direktivene. Veldig mye av EU-lovgivningen bygger på hovedreglene om «de fire friheter» og tilhørende prinsipper som for eksempel gjensidig anerkjennelse, proporsjonalitet, ikke-diskriminering og effektiv rettsbeskyttelse.

I bunn og grunn handler det ifølge Fredriksen om en juridisk metode som er litt annerledes enn den norske. Utfordringene bør likevel ikke overdrives, mener han.

– Det er ikke slik at norske jurister har dårligere forutsetninger for å lære seg EU-rettslig metode enn jurister fra andre land. •

— JU\$NYTT —

Nr. 6/2023

Fagsidene er skrevet av lagdommer i Borgarting lagmannsrett, **Per Racin Fosmark**. Han har over 25 års erfaring som advokat, og har møterett for Høyesterett. Fosmark er leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester og redaktør av Lovdatas sivile flaggsaker. Han skriver også merknader i Lovdata.

E-post: per.racin.fosmark@domstol.no
Telefon: 21 55 85 56

Erstatningsrett: Erstatningsansvar for forsikringsmegler - ikke redusert erstatning grunnet skadelidtes medvirkning, jf. skl. § 5 -1 nr. 1 og 2

Høyesteretts enstemmige dom 28. september 2023 - **HR-2023-1796-A** - gir god veiledning om nedsettelse av erstatning grunnet skadelidtes medvirkning, særlig ved erstatningsansvar for en forsikringsmegler overfor forsikringstager, jf. skadeserstatningsloven § 5-1 nr. 1 og 2.

Saken gjaldt spørsmål om profesjonsansvar for en forsikringsmegler, og reiste spørsmål om erstatningen skulle settes ned som følge av at forsikringskunden ikke hadde satt seg inn i forsikringsvilkårene. Det var rettskraftig avgjort at forsikringsmegleren var erstatningsansvarlig for mangelfull rådgivning.

Høyesterett kom til at erstatningen ikke skulle settes ned. Forsikringstageren (en dørfabrikant) var underforsikret, men dørfabrikanten kunne ikke bebreides for ikke å ha avdekket at selskapet var underforsikret. Det ble lagt vekt på to forhold. For det første at forsikringsmegleren var forpliktet til å identifisere risikoområder for dekningen. For det andre at det ikke forelå noen konkret foranledning for selskapet til å lese vilkårene om dekningsomfang.

I avsnitt 29-37 har førstvoterende en kort og grei oversikt over de rettslige utgangspunkter om skadelidtes medvirkning, som kan summeres opp i syv punkter:

- Etter § 5-1 nr. 1 er det et vilkår for avkortning at det foreligger «skyld» hos skadelidte, og skadelidtes opptreden må stå i årsakssammenheng med skaden. I så fall «kan» erstatningen falle bort eller reduseres.
- Ordlyden i 5-1 nr. 1 åpner for en bred vurdering av om det skal foretas avkortning, og i bunnen ligger en rimelighetsvurdering. Det skal foretas en helhetlig vurdering, jf. Ot.prp. nr. 75 (1983-1984) side 37 og HR-2018-872-A avsnitt 108.
- Spørsmålet om skadelidte har opptrådt med skyld, vil også

bero på en helhetlig vurdering, og vurderingen av vilkåret om skyld og kan-vurderingen vil til en viss grad kunne gli over i hverandre.

4. Skyldbegrepet i § 5-1 nr. 1 oppstiller krav om bebreidelse, jf. Rt-1015-606 avsnitt 38 og Viggo Hagstrøm og Are Stenvik, Erstatningsrett, 2. utgave 2019, side 512. Det avgjørende er om skadelidtes opptreden er av en slik karakter at den bør kunne få betydning for hans erstatningskrav, jf. Ot.prp. nr. 75 (1983-1984) side 35. Det er intet krav om at skadelidte har opptrådt rettsstridig, og det er i utgangspunktet heller ikke rettsstridig å opptre til skade for seg selv.

5. Bestemmelsen i § 5-1 nr. 2 gir også uttrykk for et krav om bebreidelse. Man må ta utgangspunkt i hvilke forventninger som det er naturlig å stille til skadelidte i den konkrete situasjonen. Risikoen vil da ha betydning. Skadelidtes subjektive forhold (profesjonell eller forbruker) vil være relevant, og hvilken årvåkenhet som kan forventes av skadelidte, vil også avhenge av forhold på skadevoldersiden, jf. Rt-2002-286 KPMG på side 294.

6. De momentene som er nevnt under punkt 5 er også relevante ved kan-vurderingen, selv om det er viktige forskjeller. Viktig her er at spørsmålet om skadevolder har ansvarsforsikring, vil bare ha betydning for kan-vurderingen, jf. Rt-2005-1714 avsnitt 29.

7. Høyesterett uttalte også at det ikke er grunnlag for å legge terskelen for skadelidtes medvirkning høyere i saker om profesjonsansvar. En annen sak er at det kan få betydning ved den konkrete vurderingen om skadelidtes kan bebreides, jf. også om avkortning skal skje.

Dommere: Webster, Matheson, Ringnes, Arntzen og Hellerslia.
Nøkkelavsnitt: 33-37 og 54-61.

Endringslover

1. SEPTEMBER 2023

Barne- og familiedepartementet

Lov om endringer i markedsføringsloven mv. (gjennomføring av forordning (EU) 2017/2394 om forbrukervernsamarbeid), LOV-2020-05-20-42, *delt ikraftsetting*, endringsloven del I (markedsføringsloven § 44 tredje ledd og § 47) og del V (kringkastingsloven). Hele loven i kraft.

Endringene har gjennomført forordning (EU) 2017/2394 om samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for håndheving av forbrukervernlovgivning, *CPC-forordningen*.

Forordningen inneholder mer detaljerte og forpliktende regler om samarbeid ved grenseoverskridende overtredelser av forbrukervernregler enn i tidligere forordning. Endringene gjelder undersøkelses- og håndhevingsregler som særlig gjelder for Forbrukertilsynet, men også Helsedirektoratet, Legemiddelverket, Lotteritilsynet, Luftfartstilsynet, Medietilsynet, Sjøfartsdirektoratet, Statens jernbanetilsyn og Statens vegvesen.

1. OKTOBER 2023

Barne- og familiedepartementet

Lov om endringer i markedsføringsloven og angrerettloven mv. (gjennomføring av moderniseringsdirektivet), LOV-2023-06-16-38. Markedsføringsloven, angrerettloven, avtaleloven, e-handelsloven, digitalytelsesloven, finansavtaleloven, forbrukerkjøpsloven, forsikringsavtaleloven, tjenesteloven og yrkestransportloven er endret.

Lovendringene har gjennomført Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/2161 av 27. november 2019 om endring av rådsdirektiv 93/13/EØF, og europaparlaments- og rådsdirektiv 98/6/EF, 2005/29/EF og 2011/83/EU med hensyn til bedre håndheving og modernisering av unionens forbrukervernregler (moderniseringsdirektivet).

Moderniseringsdirektivet, som har gjort endringer i fire forbrukerdirektiver som allerede var gjennomført i norsk rett, har som formål å styrke forbrukervernet ved å gi forbrukerne flere rettigheter, særlig på det digitale området, og å styrke sanksjonene ved brudd på de felleseuropeiske forbrukervernreglene.

Forsvarsdepartementet

Lov om endringer i etterretningstjenesteloven (domstolskontroll i saker om kildevern og ved speiling av kommunikasjonsstrømmer mv.), LOV-2023-06-16-54. Endringen i § 4-2 andre ledd trådte i kraft straks. Formålet er å styrke rettsikkerhetsgarantiene i etterretningstjenesteloven.

Flere typer saker skal behandles og avgjøres av domstolen enn tidligere. Dette er basert på internasjonal rettsutvikling og Norges menneskerettslige og øvrige internasjonale forpliktelser. Pressens kildevern i etterretningstjenesteloven er styrket.

Det er innført domstolskontroll ved speiling av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon når formålet med speilingen er å danne et informasjonsgrunnlag for etterretningsproduksjon. Speiling er første steg i den innhentingprosessen som i etterretningstjenesteloven kalles tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon.

Utenriksdepartementet

Lov om endringer i utenrikstjenesteloven mv. (rekruttering og forflytning i utenrikstjenesten og kjønnsnøytrale titler), LOV-2023-06-16-34. Blant annet er tittelen «utenrikstjenestemann» endret til den kjønnsnøytrale tittelen «*utenrikstjenesteansatt*».

Justis- og beredskapsdepartementet

Lov om endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser), LOV-2023-06-16-59. Se omtale i Ju\$nytt nr. 5/2023.

15. SEPTEMBER 2023

Nærings- og fiskeridepartementet

Lov om endringer i EØS-vareloven (gjensidig godkjenning av varer mv.), LOV-2021-04-23-25. Prinsippet om gjensidig godkjenning av varer er utviklet gjennom EU-domstolens praksis og innebærer at på områder hvor det ikke gjelder harmoniserte EØS-krav for varer, så kommer prinsippet om gjensidig godkjenning til anvendelse.

En vare som er lovlig omsatt i én EØS-stat, skal som hovedregel kunne omsettes i en annen EØS-stat, selv om den ikke oppfyller alle tekniske krav (utforming, størrelse, vekt, sammensetning, merking, innpakning mv.) som gjelder der.

Strafferett: Tidligere advokats urettmessige bruk av advokattittelen

Høyesterett har i enstemmig dom 6. september 2023 - **HR-2023-1625-A** - kommet til at advokattittelen ikke faller innenfor gjerningsbeskrivelsen i straffeloven § 165 bokstav c. Paragraf 165 gjelder misbruk av offentlig uniform, kjennetegn eller tittel mv.

«Advokat» er ingen offentlig tittel. Den er gitt ved offentlig autorisasjon, men gjelder ikke offentlig myndighet. Det som er vernet etter § 165, er særlige titler som benyttes av personer som har offentlig myndighet eller offentlig posisjon i kraft av stilling eller erverv.

Saken gjaldt en tidligere advokat som hadde fått advokatbevilgingen tilbakekalt. Han ga juridisk bistand til en venn i forbindelse med boligsalg, og krevde dekning av salæret under vennens retts-hjelpsforsikring med henvisning til at han var advokat.

I lagmannsretten ble den tidligere advokaten dømt for bedrageri og for overtredelse av straffeloven § 165 bokstav c. Men ut fra Høyesteretts lovtolkning måtte han frifinnes for overtredelsen av § 165 bokstav c.

Høyesterett kom imidlertid til at mannen skulle dømmes for overtredelse av straffeloven § 167, som blant annet retter seg mot den som uriktig utgir seg for å ha nødvendig offentlig tillatelse eller autorisasjon. Dommen fra lagmannsretten ble fastholdt, 30 dagers betinget fengsel og 15 000 kroner i bot.

Dommere: Webster, Falkanger, Ringnes, Thyness og Steinsvik.
Nøkkelavsnitt: 18, 23-24 og 35-38.

Sivilprosess: Ikke bevis-avskjæring - skjult lydopptak mellom klient og advokat

Hålogaland lagmannsrettens kjennelse - **LH-2023-137455** - gjaldt om et skjult lydopptak av samtale mellom klient og advokatfirma skulle avskjæres som bevis i henhold til tvisteloven § 22-7 i sak mot advokatfirmaet om advokatansvar. Lagmannsretten fant under noe tvil at lydopptaket var innhentet på utilbørlig måte ved at klienten - uten å opplyse advokatfirmaet om det, tok lydopptak av klientsamtale mellom ham og advokatfirmaet, jf. Rt-2011-1324 avsnitt 33 om at hemmelig opptak normalt oppfattes som illojalt eller utilbørlig.

Som i HR-2021-966-A fant lagmannsretten det ikke nødvendig å ta stilling til om opptaket var i strid med personvernforordningen og personopplysningsloven. I foreliggende kontekst lå det utilbørlige særlig i det forhold at klienten selv kunne tilpasse sine uttalelser til at det ble gjort opptak, mens advokatene ikke hadde samme mulighet.

Lagmannsretten la også vekt på at formålet med opptaket synes å ha vært å sikre mulig bevis i en fremtidig ansvarssak mot advokatfirmaet. Det hemmelige opptaket bar et visst preg av å være en «felle». Men det var ikke grunn til å nekte beviset ført. Det ble blant annet lagt vekt på at samtalen foregikk i et ordinært klientmøte, gjaldt forretningsmessige og ikke personlige forhold, og at hensyn til konfidensialitet mellom advokat og klient skal beskytte klient, ikke advokat.

Yrkesskade: Folketrygdloven § 13-6 andre ledd – ikke alltid dekket på hjemmekontor

En sentral dom om hjemkontor og yrkesskadedekning er Hålogalands lagmannsretts dom 24. mars 2023 - **LH-2022-132150** - som gjaldt gyldigheten av en kjennelse avsagt av Trygderetten.

En organisasjonstillitsvalgt fylkesleder fikk ikke godkjent skade som følge av fall på isen utenfor hjemmet som yrkesskade. Hun skadet arm og rygg. Saken gjaldt særlig spørsmål om ulykken skjedde på arbeidsstedet ettersom hun hadde arbeidet på hjemmekontor før hun falt.

Lagmannsretten kom under dissens til at tilfellet ikke var dekket av folketrygdloven § 13-6 andre ledd, og staten ble frifunnet.

Dommen er viktig, da anke til Høyesterett ikke ble tillatt fremmet, jf. **HR-2023-1555-U**. Dette skjedde selv om dommen ble avsagt under dissens, og både flertallet og mindretallet fant avgjørelsen vanskelig. Det kan derfor synes noe overraskende at anken ikke ble tillatt fremmet tatt i betraktning at spørsmålet om yrkesskadedekning på hjemmekontor er viktig for mange arbeidstagere.

Høyesterett hadde tidligere slått fast at reiser mellom arbeidssteder er dekket, men ikke reiser til arbeidsstedet, jf. Rt-2000-220 på side 229. Av NOU 1990: 20 side 584 følger at hjemmekontor etter omstendighetene vil kunne anses som arbeidssted, noe som er fulgt opp i trygderettspraksis.

Det er sikker rett at arbeid på hjemmekontor kan regnes som et arbeidssted, slik at skader på reise fra hjemmekontoret til et annet arbeidssted vil kunne være yrkesskadedekket. Det sentrale spørsmålet i lagmannsrettssaken var den nærmere grensedragningen mellom situasjoner med arbeid på hjemmekontor som henholdsvis medfører og ikke medfører yrkesskadedekning.

Både flertallet og mindretallet går grundig inn på rettspraksis, inklusive trygderettspraksis som kan utgjøre en tungtveiende rettskilde, jf. Rt-2000-220 på side 228. Flertallets syn kan kort oppsummeres i tre punkter:

1. Det går igjen i trygderettspraksis at det er ikke tilstrekkelig at arbeidstager velger å jobbe hjemmefra av praktiske grunner, men det er i flere avgjørelser ikke nærmere presisert hva som menes med «praktiske grunner».

2. Videre går det igjen i trygderettspraksis at hjemmekontor må ha vært **nødvendig** på grunn av arbeidets art.

3. Det foreligger en rekke avgjørelser som legger opp til at det skal gjøres en konkret vurdering av arbeidets art den aktuelle dagen, det vil si en såkalt **der og da-vurdering**. Det kan dermed synes å være en brytning mellom en generell vurdering av om hjemmekontor er nødvendig for stillingen og en konkret der og da-vurdering.

Konklusjonen blir at det i yrkesskadetilfellene må vurderes om arbeidets art skadedagen gjorde det **nødvendig** og naturlig (**der og da-vurdering**) for skadelidte å ha hjemmekontor. Dette kan nok føre til at flere som arbeider på hjemmekontor, feilaktig tror de har forsikring mot yrkesskader.

Arverett: Arvinger vil i alminnelighet ikke kunne angripe ekteskapets gyldighet

Et spørsmål som kan oppstå er om særarvinger i et dødsbo har søksmålskompetanse for et krav om at ekteskapet mellom avdøde og gjenlevende ektefelle er ugyldig, typisk der hvor avdøde etterlater seg barn, men hvor avdøde og gjenlevende ektefelle ikke har felles barn.

Ekteskapsloven § 30 første ledd har en klar og utvetydig regel om partsforholdet i slike saker, jf. NOU 2001: 32 B side 1026. Ekteskapsak kan bare reises for domstolene av ektefellene selv, eller av de som

påstår å være eller ikke være saksøktes ektefelle, når ikke annet fremgår av loven.

Loven angir her uttømmende hvem som kan være parter i en ekteskapsak, jf. HR-2012-1647-U avsnitt 26.

Barns og arvingers rett til å tre inn i en sak etter ekteskapsloven er regulert i ekteskapsloven § 30 f første ledd. Saker «om ekteskap består», antas også å omfatte saker om materiell ugyldighet etter ekteskapsloven § 16 tredje ledd, jf. Holmøy m.fl., Ekteskapsloven med kommentarer, Bind I (2013) side 173.

Men § 30 f første ledd omhandler kun tilfeller der en sak er reist av ektefellen selv, og den ene parten dør før dom er avsagt. Saker reist av avdødes barn om ekteskapets gyldighet faller således klart utenfor bestemmelsen.

Konklusjonen blir at arvinger vil i alminnelighet ikke skal kunne angripe ekteskapets gyldighet, jf. Holmøy, op.cit. side 112. Slike saker skal følgelig retten ex officio avvise. Se som eksempel TOSL-2023-58766 (rettskraftig).

Avtalerett: Boligbygg-saken – tilbakeføring av eventuell offentlig støtte

Høyesterett avsa 29. september 2023 enstemmig dom – **HR-2023-1807-A** *Boligbygg* – som gjaldt spørsmål om det kommunale foretaket i Oslo, Boligbygg Oslo KF, ved kjøp av en fast eiendom betalte overpris som utgjorde ulovlig offentlig støtte, og hvordan tilbakeføringen av eventuell offentlig støtte skal skje.

Faktum i korthet: Boligbygg inngikk i 2016 en avtale om å kjøpe leiligheter og garasjeplasser i Grønnegata 21 i Oslo. Kjøpesummen var i overkant av 75 millioner kroner. Etter oppslag i mediene og påfølgende undersøkelser konkluderte kommunen med at de hadde kjøpt til overpris.

Kommunen vedtok å kreve tilbake 13 millioner kroner fra Grønnegata 21 AS, da denne summen måtte regnes som ulovlig statsstøtte. Oslo kommunes klagenemnd opprettholdt vedtaket. Kommunen tok ut søksmål i saken, og det var ikke Grønnegata 21 AS som angrep vedtaket ved søksmål. Høyesterett kom til at vedtaket er ugyldig, og Grønnegata 21 AS ble frifunnet for kravet om å tilbakebetale 13 millioner kroner.

Høyesterett tok utgangspunkt i det oppstår et tilbakeføringskrav først når rette myndighet fatter et vedtak om at tilbakeføring skal skje, jf.Rt-2013-1665 avsnitt 38.

I realiteten dreide derfor saken seg om hvorvidt klagenemndens vedtak var gyldig. I avsnitt 49-60 er det en kort omtale av de rettslige utgangspunkter vedrørende ulovlig statsstøtte, jf. EØS-avtalen artikkel 61 nr. 1, jf. EØS-loven § 1.

Vurderingen av om det foreligger en økonomisk fordel må ta utgangspunkt i det tidspunktet da myndigheten forpliktet seg til å gi støtte ved ubetinget og rettslig bindende tilsagn. Det er først på dette tidspunktet mottageren (her: Grønnegata 21 AS) vil kunne innrette seg etter støtten.

I kontraktsforhold vil både støttegiver og mottager binde seg. Det avgjørende vil likevel være når støttegiveren har bundet seg, og ikke når støttemottageren har bundet seg (avsnitt 60).

I den konkrete vurderingen kom Høyesterett til vedtaket om tilbakeføring av statsstøtte bygget på uriktig rettsanvendelse knyttet til vurderingstidspunktet. Oslo kommune hadde lagt feil tidspunkt til grunn for når kjøpsavtalen kunne regnes som bindende.

Fordi Boligbygg blant annet inngikk avtale med Grønnegata 21 AS uten å ha nødvendig fullmakt, måtte avtalen regnes som bindende fra et senere tidspunkt enn det kommunen hadde lagt til grunn i vedtaket.

Det var videre på det rene at eiendomssprisene steg kraftig i Oslo etter kommunens aksepterte Grønnegata 21 AS´ tilbud 23. juni 2016, noe som har betydning for om det forelå ulovlig statsstøtte. Da Boligbygg ikke hadde fullmakt til å inngå avtalen, var vedtaket om tilbakeføring ugyldig.

Selv om det ikke var nødvendig, har Høyesterett en grundig og viktig obiter-uttalelse om hvordan ulovlig støtte skulle ha vært tilført (avsnitt 72-90), da det var behov for rettsavklaring på dette området.

Kort sagt kan ulovlig støtte i form av overpris etter støtteleven § 5 pålegges tilbakeført uten at dette får umiddelbare følger for kontraktsforpliktelsene. Restitusjon av kontraktsytelsene vil bare være aktuelt der en slik fremgangsmåte vil være like egnet og effektiv som tilbakeføring av selve støtteelementet.

En støttemottaker som pålegges å tilbakeføre det ulovlige støtteelementet, kan imidlertid eventuelt gjøre gjeldende, i en egen sak, at kontraktsforpliktelsene er endret som følge av tilbakeføringsplikten.

Dommere: Matheson, Falkanger, Bergsjø, Høgetveit Berg og Sæther.
Nøkkelavsnitt: 66, 68-71 og 88.

Strafferett: Når kan iverksettelse av arrestordre nektes?

EU-domstolen avsa 14. september 2023 prejudisiell avgjørelse i sak C-71/21: Saken gjaldt tolkningen av overleveringsavtalen mellom EU, Island og Norge. I forbindelse med en straffesak mot en mann som var siktet for trygdebedrageri i Norge, ble det utstedt arrestordre mot ham i juli 2018. Da mannen reiste til Polen i november 2019, ble han anholdt og Norge utstedte en ny arrestordre.

En domstol i Polen avsa å iverksette arrestordren med grunnlag i overleveringsavtalen artikkel 1 (3), som bestemmer at avtalepartene må respektere EMK og TEU artikkel 6. Ved innreise til Bulgaria i mars 2020 ble mannen igjen anholdt, og Norge utstedte en ny arrestordre mot mannen med samme begrunnelse som tidligere.

Byretten i Bulgaria (forebyggende domstol) brakte saken inn for EU-domstolen. Domstolen besvarte to spørsmål som kort kan oppsummeres slik:

1. Overleveringsavtalen artikkel 1 (3) er ikke til hinder for at det utstedes flere arrestordrer etter hverandre mot en ettersøkt person, selv etter at den første arrestordren ble avslått av en annen stat som er medlem av avtalen. Forutsetningen er at den nye utstedelsen er forholdsmessig og ikke vil utgjøre et brudd på avtalen.

2. En medlemsstat kan ikke avslå iverksettelse av en arrestordre alene på bakgrunn av at en annen medlemsstat har avslått arrestordre mot samme person for samme forhold. Den forebyggende rett må foreta en selvstendig vurdering og avgjøre om arrestordren kan iverksettes.

Kilde: EuroRett nr. 14/2023, som har omtale av dommen.

Vegtrafikkrett:

Førerkort ervervet i et annet EØS-land nektet anerkjent i Norge

Agder lagmannsrett tok i beslutning 21. august 2023 – **LA-2023-117262** – stilling til et tolkningsspørsmål om førerkortdirektivet 2006 (2006/126/EF). Selv om et førerkort i et EØS-land i utgangspunktet skal godkjennes i andre EØS-land etter førerkortdirektivet, er ikke dette til hinder for at norske myndigheter nekter anerkjennelse av EØS-førerkort når førerretten er frakjent i Norge, jf. EU-domstolens dom 29. april 2021 i sak C-47/20.

I HR-2022-1785-U tok Høyesterett ikke stilling til spørsmålet om det forelå rett til å føre motorvogn i Norge i kraft av førerprøve bestått i Hellas etter at tapstiden i Norge var utløpt, jf. avsnitt 14 og 15. Dette kunne uansett ikke sammenlignes med saken nå, der det var uomstridt at siktede fikk svensk førerkort før tapsperioden i Norge var utløpt. Beslutningen er omtalt i EuroRett nr. 13/2023.

Advokatloven: Høring - forslag til endringer i advokatloven mv. og ny advokatforskrift

Advokatloven – lov 12. mai 2022 nr. 28 – har som kjent ikke trådt i kraft. Justis- og beredskapsdepartementet sendte 29. september 2023 ut på høring forslag (saksnr. 23/3782) til endringer i advokatloven mv. (overgangsregler) og ny advokatforskrift - <http://www.regjeringen.no/no/dep/jd/id463/>. **Høringsfrist: 2. januar 2024.**

Høringsnotatet er omfattende, 157 sider. Forslaget til **endringer i advokatloven** og andre lover er i hovedsak rettelser og videreføring av gjeldende rett.

På enkelte områder er det foreslått realitetsendringer. Dette gjelder først og fremst *adgangen til å møte til prøve for Høyesterett*, jf. domstoloven § 218. Det foreslås at advokater som møter til prøve for Høyesterett, som hovedregel ikke kan møte til prøve når retten settes i storkammer eller plenum. Men det kan gjøres unntak dersom ankeutvalget finner at det foreligger særlige grunner. Se nærmere høringsnotatet punkt 10.1 (side 22-23).

Departementet foreslår også visse overgangsregler, slik at de

som berøres av endringene i advokatloven skal ha mulighet til å innrette seg. Blant annet innføres det med advokatloven et nytt krav om at personer i advokatforetak skal ha hederligandel og ikke anses uskikket. Det foreslås blant annet at politiattester skal legges frem innen ett år etter ikraftsettingen.

Forslaget til **ny advokatforskrift** viderefører i stor grad gjeldende rett. De mest sentrale nye forslagene omhandler organisering av forsikringsadvokater, praksis som vilkår for advokatbevilling, prosedyrekravet, advokatkurset, krav til den utpekte advokaten og prinsipalen, etterutdanning, behandling av klientmidler, arkivhold, overtredelsesgebyr, rett til å drive advokatvirksomhet i Norge fra foretak med hovedsete i en annen EØS-stat eller Sveits og organiseringen av Advokatilsynet og Advokatnemnda.

Som følge av at rettsrådsmonpolet oppheves ved ikraftsettingen av advokatloven, er det foreslått nye bestemmelser om rettslig bistand fra andre enn advokater.

Dyrevelferd: Nei til avl på hunderasen cavalier - ja til avl på engelsk bulldog på nærmere vilkår, jf. dyrevelferdsloven § 25

Høyesterett avsa 10. oktober 2023 dom - **HR-2023-1901-A** - som gjaldt spørsmålet om avl av hunderasene cavalier king charles spaniel og engelsk bulldog er i strid med dyrevelferdsloven § 25. I tillegg var det spørsmål om søksmålet fra Dyrebeskyttelsen i Norge skulle avvises fordi søksmålene ikke var oppfylt.

Dommen er avsagt under dissens 3-2: **Flertallet** (Østensen Berglund, Hellerslia og Bull) kom til at fortsatt avl av cavalier er i strid med dyrevelferdsloven § 25, mens det under et bestemt avlsprogram vil være lov å avle engelsk bulldog.

Mindretallet (Bergh og Thyness) mente at videre avl på cavalier ikke er i strid med dyrevelferdsloven. En enstemmig Høyesterett kom til at søksmålsvilkårene var oppfylt, jf. tvisteloven § 1-3 og § 1-4 (avsnitt 58-70). Paragraf 1-3 er grundig behandlet blant annet i HR-2021-417-P Acer og HR-2023-1044-A *fjelløva*.

Det følger av dyrevelferdsloven § 25 at

det er forbudt med avl som påvirker dyrs funksjoner negativt, eller som reduserer muligheten for naturlig atferd.

Det skal foretas en helhetsvurdering basert på kunnskap om avl og genetikk, der type påkjenning eller sykdom for dyrene, årsaken til tilstanden og formålet med avlen står sentralt. Det kan ikke oppstille en ens terskel som dekker alle avlssituasjoner, men det er ikke holdpunkter for å konkludere med at det kreves en høy grad av sannsynlighet for at avkommet vil utvikle en reell belastning eller vise kliniske sykdommer. For reproduksjonsdyr vil terskelen som utgangspunkt være høyere enn for kjæledyr.

Høyesterett går grundig inn på dyrevelferdsloven § 25, herunder om det er individvurdering eller rasevurdering (avsnitt 85-100), domstolens prøvingsadgang (avsnitt 101-105) og den nærmere terskelen etter § 25 andre ledd (avsnitt 106-120). Dissensen går nettopp på hva

som er terskelen for at avlsvirksomhet innenfor en bestemt eksisterende hunderase er i strid med § 25. Flertallets bevisbedømmelse er grundig og fremgår av avsnitt 121 til 174.

»

Det skal foretas en helhetsvurdering basert på kunnskap om avl og genetikk, der type påkjenning eller sykdom for dyrene, årsaken til tilstanden og formålet med avlen står sentralt.

»

Plan- og bygningsrett: Tvangsmulkt løper ikke ved utsatt iverksettelse

Det følger av plan- og bygningsloven § 32-5 første ledd, første og andre punktum, at plan- og bygningsmyndighetene kan «[v]ed forhold i strid med bestemmelser gitt i medhold av denne loven [...] fastsette tvangsmulkt for å få gjennomført gitte pålegg innen en særskilt angitt frist. Tvangsmulkten fastsettes samtidig med pålegg om retting og løper fra fristoverskridelsen for retting».

Plikten til å rette tiltaket faller ikke bort ved klage. Det kan likevel besluttes at «vedtak ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort», jf. forvaltningsloven § 42 første ledd første punktum.

Sivilombudet har i sak **SOM-2023-2570** slått fast at det ikke påløper tvangsmulkt i perioden mellom den fristen kommunen hadde satt for retting, og den nye gjennomføringsfristen etter statsforvalterens endelige vedtak i saken. Dette har gode grunner for seg. Når det gis utsatt iverksettelse for pålegg om retting av tiltaket, plikter ikke tiltakshaveren å rette tiltaket før klagesaken er avgjort, fordi rettsvirkningene av kommunens vedtak suspenderes.

”

Når det gis utsatt iverksettelse for pålegg om retting av tiltaket, plikter ikke tiltakshaveren å rette tiltaket før klagesaken er avgjort.

EØS-rett (I): Norge dømt i EFTA-domstolen for manglende oppfyllelse av forordning

EFTA-domstolen avsa 12. juli 2023 dom i sak E-15/22, som gjaldt tolkning av kommisjonsforordning (EF) nr. 29/2009 (dato 16.1.2009) om fastsettelse av krav til datalinjetjenester i Det felles europeiske luftrom.

Domstolen kom til at Norge hadde brutt sine forpliktelser etter forordningen artikkel 3 nr. 1 og artikkel 7 nr. 1.

Norge begrunnet forgjeves forsinkelsen med å vise til nasjonale forhold (tekniske utfordringer, urimelige kostnader og sikkerhetsbekymringer), da dette er EFTA-statens eget ansvar og kan ikke rettferdiggjøre unnlatelse av å oppfylle forpliktelser i henhold til EØS-lovgivningen.

Kilde: EuroRett nr. 12/2023, som har omtale av dommen.

Dette var aller siste Jussnytt-spalte fra lagdommer Per Racin Fosmark (se intervju side 44 og 45). Vi takker Fosmark for hans årelange og svært solide innsats for Advokatbladets lesere!

EØS-rett (II): ESA tar Norge til EFTA-domstolen for ulovlig begrensning i adgangen til sykehusbehandling i utlandet

ESA (EFTAs overvåkingsorgan) besluttet 26. juli 2023 å bringe Norge inn for EFTA-domstolen, fordi norsk lovgivning og praksis bryter EØS-reglene ved å begrense enkeltpersoners rett til å søke sykehusbehandling i andre EØS-stater.

ESA hevder at Norge ikke har gjennomført sine forpliktelser etter Trygdeforordningen ((EF) nr. 883/2004) artikkel 20 og/eller EØS-avtalen artikkel 3 og 36 ved å opprettholde ulike bestemmelser i pasient- og brukerrettighetsloven og prioriteringsforskriften.

De norske reglene om behandling i utlandet har strengere vilkår enn EØS-retten. Pasienter må dokumentere at behandlingen er mer effektiv enn den offentlige behandlingen i Norge, og i praksis tas det vanligvis ikke hensyn til ventetiden for behandling i Norge. ESA mener derfor at det norske systemet gjør det svært vanskelig eller umulig for enkeltpersoner å få rettighetene som følger av EØS-avtalen. Det skal bli interessant å se hva EFTA-domstolen kommer til, og om Norge på ny blir dømt.

Strafferett: Straffbart å gi uriktig opplysning for forliksrådet

Høyesterett har i enstemmig dom 7. september 2023 - **HR-2023-1638-A** - slått fast at straffeloven § 221 første ledd bokstav a om uriktig opplysning til «retten» også omfatter forklaring for forliksrådet. Løsningen var klar da forliksrådet blir regnet for å være en domstol. Det var ikke avgjørende at § 221 første ledd bokstav a ikke uttrykkelig nevner forliksrådet, og hverken tingrettene, lagmannsrettene eller Høyesterett er nevnt ved navn.

Dommere: Matheson, Normann, Bull, Høgetveit Berg og Hellerslia.

Nøkkelavsnitt: 22 og 26.

JUS – Juristenes utdanningscenter

Bli oppdatert på 16 fagområder på én dag

Det årlige ajourføringskurset kommer nå i ny drakt.

DET ÅRLIGE AJOURFØRINGSKURSET

Nytt og nyttig for advokater. Få oversikt over rettskilder som har betydning for din rådgivning og rettsanvendelse. Oppdatering innen 16 fagområder. Følg kurset fysisk eller digitalt via direktestrømming.

Tid: 16. november. **Sted:** Digitalt/Oslo. **Pris:** 4450 kroner.

NYTT I «DITT FAGOMRÅDE»

På jus.no finner du den årlige oppdateringen innen ditt rettsområde. Læringsportalen oppdateres stadig, med ajourføringsforedrag innen aktuelle fagområder, som helse rett, arbeidsrett, erstatningsrett, personvern og familie- og arve- og skifterett.

Tid: Når som helst. **Sted:** Hvor som helst. **Pris:** 900 kroner.

AJOURFØRINGSKURS I EU/EØS-RETT

Samtlige forelesere har lang erfaring med å håndtere EØS-rettslige spørsmål for domstolene og i forvaltningen, og fra EØS-institusjonene i Brussel.

Tid: 7. november. **Sted:** Digitalt/Oslo. **Pris:** 4450 kroner.

KURS I OFFENTLEGLOVA

God kunnskap om bestemmelsene i loven er sentralt for jurister og andre på svært mange nivåer i forvaltningen. På kurset får du en ajourføring av rettsutviklingen, og temaer som er praktiske og viktige. Delta via direktestrømming eller fysisk i Oslo.

Tid: 30. november. **Sted:** Digitalt/Oslo. **Pris:** 4450 kroner.

MISHANDLING I NÆRE RELASJONER - ØKONOMISK UTNYTTELSE OG PSYKISK VOLD

Målet med kurset er at du som bistandsadvokat i enda større grad kan ivareta dine klients interesser i saker om mishandling.

Tid: 24. november.

Sted: JUS Lab, Oslo.

Pris: 3800 kroner.

Advokat Jorunn Hegle
Hovda foreleser på
ajourføringskurset.

Forfatter: Christina Jensen
Forlag: Gyldendal
Antall sider: 252
Pris: 499 kroner

Håndbok i småkravsprosess

Boken, som er laget som et verktøy for advokater og dommere, har som formål å gi svar på praktiske problemstillinger

som kan oppstå under behandling av en småkravssak. Våren 2020 ble terskelverdien for småkravsprosess endret fra 125.000 til 250.000 kroner. Prosessreglene ellers er relativt uendret, ifølge forfatteren.

Boken er delt i sju kapitler; innledning, prosessuelle forutsetninger for småkravsbehandling, anvendelsesområder, saksforberedelsen, rettsmøte, overprøving av avgjørelse og sakskostnader.

Boken har også en oversikt over dommer på området.

Forfatter: Fredrik Zimmer (red.)
Forlag: Universitetsforlaget
Antall sider: 928
Pris: 1749 kroner

Bedrift, selskap og skatt

Skattlegging av næringsdrivende, selskaper og eiere, 8.utg.

Boken er et samarbeid mellom

skatteavdelingen i BAHR og professor emeritus Fredrik Zimmer. Første utgave kom i 1995. Nytt nå er et eget kapittel om kildeskatt på renter, royalty og visse leiebetalinger, og et kapittel om habruksbeskatning, derav den nye grunnrenteskatten på havbruk, skriver redaktøren i forordet. «Nytt er også omtalen av overgangen fra en periodisert grunnrenteskatt til kontantstrømskatt (...)» Boken er skrevet spesielt for advokater, revisorer, ansatte i skatteetaten og skatterettsstudenter.

Forfatter: Mads K. Hauge, Maria S. Hurlen, Ole A. Oftebro, Tonje Platou, Nils K. Lie
Forlag: Cappelen Damm
Antall sider: 276
Pris: 419 kroner

Åpenhetsloven i praksis

Forfatterne er advokater som

har bistått virksomheter i å etterleve åpenhetsloven, og målgruppen for boken er advokater, compliance- og HR-rådgivere og andre ledere. Boken er delt i 12 kapitler, og viser også til litteratur og rettspraksis både fra Norge, EMD og EU-domstolen. Hva som ligger i plikten til å utføre aktsomhetsvurderinger og plikten til å redegjøre for disse, er viet stor plass.

Henlegger politianmeldelse mot Per Danielsen

Tilsynsrådet anmeldte tidligere advokat Per Danielsen for underslag, grovt bedrageri, medvirkning til hvitvasking / heleri og grove regnskapsovertreidelser. Nå er anmeldelsen henlagt på bevisets stilling, skriver DN. - Bunken har nå falt ut av hele saken. Det var ikke overraskende. Merk at politiet har saksbehandlet dokumentene og begrunnet sin avgjørelse etter å ha veiet for og mot. Det er eneste instans i komplekset som har behandlet slik hittil, sier Per Danielsen.

En hedersmann takker for seg

I 16 år Per Racin Fosmark vært redaktør for Advokatbladets gule fagsider. I denne utgaven setter han strek. – Jeg kommer til å savne arbeidet, sier han.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

I januar i år rundet Per Racin Fosmark sytti år, og pensjonerte seg som lagdommer i Borgarting lagmannsrett. Men han har fortsatt hendene fulle som ekstraordinær lagdommer, som leder av Reklamasjonsnemnda for Eiendomsmeglingstjenester, som redaktør og merknadsskriver av Lovdatas sivile flaggsaker, og som sensor ved UiO.

– Men det vil bli roligere nå, som jeg ikke skal skrive Ju\$nytt-sidene i Advokatbladet lenger. Det er en tid for alt, sier Fosmark.

Da han overtok de gule fagsidene i august 2007, var han advokat. Fosmark overtok etter advokat Ole Nyfløt (1946-2023), som ga seg i Advokatbladet fordi han skulle bli lagdommer.

– Da jeg selv ble lagdommer i 2009, var jeg forberedt på å gi meg, men tidligere redaktør Marit Aschehoug ringte daværende førstelagmann Nils Erik Lie og spurte om jeg kunne få fortsette. Og slik ble det.

Før han ble lagdommer, var Fosmark partner i Advokatfirmaet Eckhoff, Fosmark & Co., og fikk møterett for Høyesterett i år 2000. Som advokat jobbet han mye med avhendingsloven, arverett, kontraktsrett og familierett.

– Jeg var vel egentlig en allrounder. Det eneste jeg ikke drev med, var straffesaker.

FÅR MANGE TIPS

I løpet av alle årene Fosmark har jobbet for Advokatbladet, har han møtt mange av bladets lesere, ikke bare i retten, men på kurs: Fosmark har i en årrekke undervist på det årlige ajourføringskurset til JUS.

– Jeg har fått udelt positive tilbakemeldinger på fagsidene. Det som også har vært veldig hyggelig, er at advokater har tipset meg, både om rettsavgjørelser og andre ting som de synes det kunne

være fornuftig å skrive om. Stofftilfanget har vært stort, sier han.

Målgruppen for fagsidene har aldri vært spesialistene i de største forretningsadvokatfirmaene, forteller han.

– De har jo egne fagavdelinger og holder seg å jour på en utmerket måte selv. Tankegangen min har vært å prøve å gi den alminnelige allmennpraktikeren en grei oversikt over viktige avgjørelser, typisk fra Høyesterett, og skrive kortfattede referater som leseren relativt raskt kan få glede av. Den som vil gå grundig inn i avgjørelsene, må naturlig nok dyppdykke selv.

FORNØYDE LESERE

Analysebyrået Kantar gjorde i 2022 en leserundersøkelse på oppdrag fra Advokatbladet. Den viste at et stort flertall av leserne – hele 66 prosent – mente at Ju\$nytt-sidene er enten meget viktige eller ganske viktige for dem. Bare 12 prosent svarte at sidene ikke er viktige i det hele tatt.

– Det er selvsagt hyggelig at arbeidet mitt er blitt verdsatt av leserne, sier Fosmark.

Han har som dommer hatt faglig nytte av å holde seg løpende oppdatert på rettsutviklingen.

– Det har også vært en fordel at jeg var advokat i mange år og kjenner faget, og har sett hvor skoen trykker for advokatene.

I Borgarting var kontoret hans tapetsert med malerier og kunstverk som han ikke fikk plass til hjemme, da han og kona i 2009 flyttet fra et hus i Bærum til en moderne leilighet på Lysaker Brygge.

Nå har Fosmark flyttet inn på et mindre kontor, som han understreker er riktig så fint.

PÅVIRKET AV INTERNASJONALISERINGEN

Siden han fikk juridikum i 1980, har han sett store endringer i bransjen og i jussen.

– Utviklingen har vært formidabel. Internasjonaliseringen har virkelig tatt av de siste ti årene. Nå kan ikke advokater lenger si at avgjørelser fra EMD eller EFTA-domstolen ikke er relevante, men må holde seg orientert. Det er en utvikling på godt og vondt.

Selv har han fulgt godt med på jakt etter stoff til de gule sidene.

– Opprinnelig kunne jeg holde meg til de nor-

– Ved å skrive fagsidene har jeg holdt meg oppdatert på rettsutviklingen. Det har vært veldig nyttig for meg, sier Per Racin Fosmark.

ske kildene, men det går ikke lenger. De siste årene har jeg også fulgt med på avgjørelser fra EU- og EFTA-domstolene og EMD. De er skrevet på en helt annen måte enn vi er vant med i Norge, og er ofte tunge å lese. Men de er kommet for å bli.

En annen godt merkbar endring, er at inntjeningspresset i advokatbransjen har økt kraftig i styrke i løpet av de drøye femti årene som er gått siden han selv tok juridikum, påpeker han.

– Det er i visse sammenhenger blitt litt for tøft. Det er ikke det at man ikke skal tjene gode penger som advokat, for all del. Men forventningene til inntjening var nok litt mer avslappet da jeg startet som advokat. Inntjening må man selvsagt tenke på, for å få et advokatfirma til å fungere. Men spørsmålet er om ikke inntjeningspresset er blitt for hardt, og at pendelen burde trekkes litt tilbake.

ADVOKATER KOMMER UFORBEREDT

Som dommer har han møtt mange svært flinke advokater i skranken, synes han.

– De fleste er godt forberedt og gjør en meget god innsats. Men da jeg begynte som dommer, ble jeg litt overrasket over at en del advokater kom ganske dårlig forberedt i lagmannsretten. For alle praktiske formål er lagmannsretten siste instans, så da bør advokatene virkelig legge inn det femte giret. Men det er det ikke alle som gjør.

Men dette hjertesukket må ikke overskygge at de fleste advokater gjør en utmerket jobb, understreker han.

Fosmark har de siste årene slitt med sykdommen spinal stenose, en sykdom som snevrer inn ryggmargskanalen. For hans vedkommende sitter det trange partiet i nakken, noe som har påført ham problemer med gangen og artrose i knærne. I retten bruker han krykker, men på lengre spaserturer bruker han gåstol.

– Jeg pleier å fleipe med at hodet ikke er verre enn før, selv om jeg er blitt bevegelseshemmet. Hvis helsen holder, vil jeg fortsette som ekstraordinær lagdommer ut 2025. Hva jeg skal gjøre videre, har jeg ingen konkrete planer om.

Advokatbladet takker Fosmark for hans årelange og svært solide innsats for våre lesere! •

Gjermund Aasbrenn overtar

Stipendiat Gjermund Aasbrenn (37) ved UiT - Norges arktiske universitet, overtar Ju\$nytt-sidene etter Per Racin Fosmark fra og med neste utgave. Aasbrenn har vært konstituert lagdommer i Hålogaland lagmannsrett, utreder i Høyesterett, førstekonsulent i lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, og var advokatfullmektig i Arntzen de Besche. Han vil bli presentert i neste utgave.

”
Opprinnelig kunne jeg holde meg til de norske kildene, men det går ikke lenger. De siste årene har jeg også fulgt med på avgjørelser fra EU- og EFTA-domstolene og EMD.

Med Tripletex blir det mindre vanskelig å jobbe når du vil.

Det blir ikke mindre dårlig stemning hjemme når du forlater middags-selskapet med det venneparet som egentlig bare er venneparet til kona før desserten står på bordet for å fakturere eller oppdatere lagerstatus, men med Tripletex slipper du i alle fall å dra på kontoret.

tripletex

Et veldig fleksibelt regnskapsprogram

— ADVOKATBLADET —
I PARIS

TEKST OG FOTO:
Kari Hegstad

— IBA I PARIS

IBA-president Almudena
Arpón de Mendivil.

Roste rettsstaten som grunnlag for demokratiet

– Jeg vil uttrykke medlidenhet overfor barna og de uskyldige ofrene som er fanget midt i krigen mellom Israel og Hamas
– uavhengig av hvilken side de tilhører, sa IBA-presidenten på åpningen av verdens største advokatkonferanse.

PARIS:

«City of love» er blitt «City of law»: Seks tusen advokater fra mer enn 130 land strømmet til da årets IBA-konferanse åpnet i slutten av oktober.

Fra storskjerm i Palais des Congrès, kun en spasertur fra Triumfbuen og Champs-Élysées, var det Frankrikes president Emmanuel Macron som ønsket det internasjonale advokatsamfunnet velkommen til Paris.

– I fem dager skal tusenvis av advokater fra hele verden snakke med hverandre, utveksle ideer og utforme et levende fellesskap med jussen i sentrum. Vi trenger dette!

Vi lever i en tid hvor selve rettsstatsbegrepet, basert på respekt for rettighetene til opposisjonen og minoritetene, rettsvesenets og medias uavhengighet, og garantiene knyttet til pluralisme og ytringsfrihet, er under angrep, sa Macron.

– I en verden som stadig brutaliseres, må

vi tviholde ved dette idealet om rettsstaten – som jo er grunnlaget for våre moderne demokratier, sa han.

– ET HISTORISK VENDEPUNKT

IBA-president Almudena Arpón de Mendivil, som tok over presidentskapet i år som første kvinne på tjueto år, tok opp krigen mellom Hamas og Israel i sin tale.

– Vi står overfor et vendepunkt i historien når det gjelder omfanget av og størrelsen på de utfordringene vi omgir oss med. At verden er preget av en geopolitisk ustabilitet blir en underdrivelse når det er snakk om de alvorlige menneskerettighetsbruddene vi er vitne til i dag, sa de Mendivil.

Hun siktet særlig til krigen mellom Israel og Hamas. – Der pågår det menneskerettighetsbrudd som jeg på vegne av hele advokatstanden fordømmer, sa de Mendivil.

Nærmere sytti norske advokater deltar på konferansen. •

– Helt siden den franske revolusjonen har Frankrike hatt mange advokater blant sine mest briljante talere og regjeringssjefer, sa Emmanuel Macron .

Norske firmaer på IBA

- Thommessen
- BAHR
- Arntzen De Besche
- Wiersholm
- Selmer
- Simonsen Vogt Wiig
- Kvale
- Hjort
- CMS Kluge
- Wikborg Rein
- Haavind
- Bull & Co
- Advokatfirmaet Riisa
- Advokatfirmaet CLP
- Langseth Advokatfirma
- IOM Law

»

Nettverksbygging med faglige gevinster

Flere av de norske advokatene på IBA engasjerer seg i faglige komitéer – i praksis en slags «hotline» til kollegaer i forskjellige jurisdiksjoner.

I tillegg til å være en sosial møteplass som tilrettelegger for at advokater kan bygge nettverk på tvers av landegrenser, er IBA også en arena for faglige diskusjoner og informasjonsutveksling.

Organisasjonen består av hele 77 forskjellige komitéer som det er mulig å engasjere seg i, avhengig av advokatens egne interesser og praksisområder.

Fra 2023 ble Thommessen-partner Henrik Hagberg utnevnt som «co-chair» i IBAs Maritime and Transport Law Committee. Her skal han frem til 2025 sitte i førersetet sammen med finske Ulla Von Weissenberg.

Advokatbladet møter ham i Palais des Congrès, der

– Via engasjement i IBA-komitéer får du et verdifullt nettverk av advokater fra hele verden, sier Henrik Hagberg.

han ledet en paneldebatt om «Hot topics in the maritime industry».

– Den maritime komitéen var faktisk den første som ble etablert i IBA, og jeg har engasjert meg i den gjennom de siste syv-åtte årene. Dette er sjørettsadvokatens faglige møtested, og mange av medlemmene er advokater jeg har jobbet med i forbindelse med saker som foregår i utlandet, forteller Hagberg.

Utover de faglige sesjonene de arrangerer på den årlige IBA-konferansen, gjennomfører komitéen også egne spesialistkonferanser annethvert år. I 2019 møttes de i Oslo.

– Sjørett er veldig internasjonalt, så det er verdifullt å kunne opprettholde forbindelser i utlandet. Hvis det skulle oppstå noe trøbbel for en klient for eksempel i Brasil, så er det veldig gunstig å kunne ringe en brasiliansk advokat som jeg kjenner fra før, og som jeg vet er flink.

LAVTERSKEL-KOMMUNIKASJON

Også Kvale stiller sterkt på årets IBA-konferanse. De inviterte til frokost på Hôtel du Louvre, rett over gata fra det verdenskjente Louvre-museet.

I likhet med Hagberg, er både Gry Bratvold og Kristian Lindhartsen med i IBAs maritime komité.

– Det er nyttig å ha tilgang til denne typen faglige nettverk, for plutselig får du behov for eksperthjelp på et lovverk innenfor en jurisdiksjon som du selv ikke har inngående kjennskap til, forklarer Lindhartsen. •

BAHR-frokost på bilklubb

BAHR inviterte til IBA-frokost på «Automobile Club de France» i enden av Champs-Élysées, en tradisjonsrik klubb som ble grunnlagt i 1895 og tidligere arrangerte billøp.

Årets BAHR-delegasjon bestod av partnerne Øystein Guvåg, Morten Smørdal, Ida Marie Windrup, Svein Gerhard Simonæs og MP Thomas Svensen.

Ida Marie Windrup leder BAHRs Debt Capital Markets-gruppe.

Foran scenen hadde BAHR-teamet plassert to bilsimulatorer. Ida Marie Windrup imponerte Thomas Svensen og Øystein Guvåg.

A
— ADVOKATBLADET —
I PARIS

TEKST OG FOTO:
Kari Hegstad

Sverre Tyrhaug har en sentral posisjon i IBA som leder for IBAs strategi- og finanskomité. Her i Speilsalen, slottets mest berømte rom.

Partnerne Ellen Heyerdahl og June Snemyr utenfor slottet i Versailles, som ble påbegynt i 1624.

Thommessen-tour til Versailles

Seks partnere i Thommessen inviterte advokater fra mange verdenshjørner til Versailles.

Vi kjenner stort sett alle som er med, fordi vi har jobbet med dem i ulike sammenhenger. Noen av dem har vi jevnlig kontakt med gjennom året på grunn av saker vi samarbeider om, mens andre treffer vi kun på IBA, forteller Sverre Tyrhaug.

– Det er mange kjente fjes på IBA i år. I tillegg til at Paris ligger gunstig til midt i Europa, er det også en by som appellerer til mange og som folk gjerne ønsker å besøke, sier Lars Eirik Gåseide Røsås, som er basert i London.

Managing partner Sverre Tyrhaug ledet senere i uken en panelsamtale med tittelen «Do clients fit into strategy?» der klientenes rolle i advokatfirmaers strategivalg var tema for diskusjon.

Fra v. Hans Cappelen Arnesen, June Snemyr, Hans Haugstad, Ellen Teresa Heyerdahl, Sverre Tyrhaug og Lars Eirik Gåseide Røsås.

– Lover endres underveis

Ayana Unerbayeva (35)
Partner, Unicas
Astana, Kasakhstan

– Sentral-asiatiske land sliter med politisk ustabilitet. Advokater som jobber med offentlige saker og bringer disse inn for domstolene, kan aldri vært sikre på om domstolens avgjørelse vil bli respektert av offentlige myndigheter. Dette er særlig fordi sammensetningen av mennesker i de politiske styresmaktene endrer seg hele tiden.

– Du kan føre en sak for domstolene og være rimelig sikker på hva resultatet vil bli, men så skjer det for eksempel at en av de sentrale maktutøverne i et av departementene settes i fengsel – og der etterfølgeren med en annen politisk oppfatning sørger for at ny lovgivning blir innført. Da er det stor risiko for at myndighetene unnlater å forholde seg til det som opprinnelig skulle vært resultatet i saken din, fordi nye regler er blitt innført i ettertid. Den politiske ustabiliteten og de hyppige lovendringene gjør det vanskelig for advokater å sikre en rettfærdig rettergang for klientene.

– Utlendinger blander seg

Ali Ismail Al Zarooni (53)
Managing partner, Horizons & Co
Dubai, De forente arabiske emirater

– Det er vanskelig å peke på noen konkrete utfordringer, men hvis jeg skal nevne noe så må det være de internasjonale advokatene som blander seg i den lokale jussen i landet vårt. Mange advokatfirmaer fra utlandet velger å etablere kontorer i Dubai, men uten at de faktisk har advokater som er kompetente nok til å kunne tilby rådgivning etter de lokale lovene som gjelder i De forente arabiske emirater.

8 advokater på IBA

Advokatbladet har møtt åtte internasjonale advokater og spurt dem om hva som er den største utfordringen for advokater i deres hjemland.

TEKST OG FOTO: KARI HEGSTAD

– AI en game changer

Ricardo da Cunha (54)
Partner, Urbano Vitalino Advogados
São Paulo, Brasil

– I Brasil har den enorme digitaliseringen skapt både muligheter og utfordringer for advokatene. Hvis du som advokat får en klient som er blitt tiltalt for noe straffbart, så har vi et digitalt system som automatisk henter ut og leser all dokumentasjon som domstolen har fått fra påtalemyndigheten, i tillegg til at systemet plukker ut alle tidligere rettsavgjørelser som den aktuelle dommeren i saken har avsagt. Med alt dette materialet som utgangspunkt, forbereder systemet automatisk et forsvar for klienten – nesten uten at forsvareren har gjort noe som helst.

– Tilgangen på alt dette materialet har vært en game changer for brasilianske advokater, fordi det gjør det mulig å arbeide langt mer effektivt. Samtidig har det gjort advokatbransjen langt mer konkurranseutsatt. Firmaet jeg jobber i hadde opprinnelig 1200 ansatte advokater, men som følge av den nye teknologien har vi i løpet av de siste årene vært nødt til å redusere antallet til 600.

– Hadde mange russiske klienter

Elina Nikolaidou (32)
Advokat, A G Erotocritou LLC
Limassol, Kypros

– De omfattende sanksjonene mot Russland som følge av invasjonen av Ukraina, er en stor utfordring for oss. Det kypriske markedet er veldig eksponert mot Russland, og det gjelder særlig min hjemby Limassol – hvor 50.000 av 250.000 innbyggere er russiske. Dette har ført til et enormt skifte i hvilke sakstyper vi jobber med som advokater. Advokater som jobber mye internasjonalt, slik jeg gjør, har inntil nylig hatt en stor andel klienter innenfor russisk næringsliv. Ettersom vi ikke lenger har lov til å tilby advokattjenester til russiske selskaper eller privatpersoner, har vi vært nødt til å rette fokus mot andre rettsområder.

— ADVOKATBLADET —

TEKST OG FOTO:
Kari Hegstad

I PARIS

– Unge skyr unna yrket

Lenka Suchankova (47)
Partner, Pierstone
Praha, Tsjekkia

– Interessen for juss og advokatyret hos de unge blir stadig mindre. Færre mennesker i den yngre generasjonen er interessert i å jobbe som advokater, fordi de stiller krav som advokatbransjen sliter med å møte og fordi advokatbransjen ikke nødvendigvis har et veldig godt rykte i Tsjekkia. Mange anser advokater som grådige og konservative, for eksempel, og dette er verdier som færre og færre unge aksepterer eller ønsker å identifisere seg med. Jeg tror derfor vi må jobbe for å gjøre advokatyret mer attraktivt for de unge – hvorfor skal de velge advokatbransjen når det finnes så mange andre karriereveier som virker mer appellende?

– For mye å gjøre

Osamu Ito (58)
Partner, Ito International Law Office
Tokyo, Japan

– I Japan har vi en veldig liten advokat-populasjon sammenlignet med selve befolkningstallet, noe som har ført til at enorme arbeidsmengder legges på hver enkelt advokat. Dette er en utfordring i møte med den yngre generasjonen, fordi dagens unge stiller større krav for eksempel til work-life-balance enn det folk har turt å gjøre tidligere. Slik situasjonen er i Japan i dag, så tillater ikke advokatyret at man stiller denne typen krav. I verste fall vil dette etter hvert føre til at enda færre vil ønske seg inn i advokatbransjen – som jo er bekymringsfullt med tanke på at bransjen allerede sliter med lav rekruttering.

– Strømkutt påvirker rettssakene

Reghana Tulk (44)
Advokat, South African Legal Practice Council
Johannesburg, Sør-Afrika

– Det største problemet for advokatene, og som egentlig påvirker alle innbyggerne i Sør-Afrika, er konsekvensene av «rolling blackouts». Rolling blackouts er planlagte strømkutt som roterer gjennom forskjellige deler av landet i en planlagt tidsplan, for å håndtere strømknapphet og forhindre overbelastning av strømmettet. Strømkrisen er hovedsakelig et resultat av Sør-Afrikas internasjonale forpliktelser knyttet til overgangen fra fossil til fornybar energi.

– På grunn av de hyppige strømkuttene, blir rettssaker ofte flyttet ut av de offentlige rettssalene, og inn i private lokaler. Dette begrenser allmennhetens mulighet til å føre kontroll med det som foregår i retten. Selv om det hender at dørene holdes åpne for publikum også på disse private stedene, så påvirker strømkuttene infrastrukturen og den praktiske muligheten til fysisk å komme seg dit. Innimellom åpner dommeren for å følge høringer på digital videolink, men dette er sjeldent gjennomførbart på grunn av overbelastning på nettverket.

– «Access to court» og muligheten for å føre kontroll med det som skjer i domstolene, er derfor svært begrenset i Sør-Afrika. Dette har ført til problemer med befolkningens tillit til rettssystemet, og særlig i saker der staten selv utgjør en av partene – og der dørene i praksis er lukket for allmennheten.

– Flere vil bruke advokat

Lungisani Zulu (40)
Advokat og leder i Law Association of Zambia
Lusaka, Zambia

– En sentral utfordring i Zambia knytter seg til hvordan vi skal greie å møte den økende etterspørselen etter advokattjenester. Samfunnet vi lever i, både privatpersoner og selskaper, tyr stadig oftere til advokater for å få hjelp til å oppfylle forretningsmessige behov og til å håndtere utfordringer relatert til demokrati og rettssikkerhet. Advokatstanden anses som kyndig til å bistå i håndteringen av denne typen saker, og dette har igjen skapt utfordringer med ressurser og kapasitet hos hver enkelt advokat.

– Å gi de unge gode tilbakemeldinger på jobben de har gjort, er helt avgjørende for at de skal utvikle seg raskere, sier Magnus Hellesylt.

– Man skal ikke være redd for å gi de yngre ansvar

– Jeg er ikke arbeidsnarkoman av natur, men er glad i ferier og fritid, sier Magnus Hellesylt i Wiersholm. Han synes at arbeidspresset i advokatbransjen kan være litt overspilt; at det nærmest er blitt et statussymbol å ha det forferdelig travelt.

TEKST OG FOTO: NINA SCHMIDT

Magnus Hellesylt (63) er anerkjent som en av landets ledende advokater innen prosedyre og tvisteløsning. Som en av få forretningsadvokater på Aker brygge, er han oppvokst på østkanten i Oslo, nærmere bestemt på Ammerud i Groruddalen.

– Jeg har ikke en innebygd motor som gjør at jeg bare går av meg selv, og jeg er ikke arbeidsnarkoman av natur. Så for meg har det vært bra å jobbe i en bransje med til tider stort trykk og arbeidspres.

Han kjenner seg ikke helt igjen i fortellingen om hvor alltoppslukende det er å være forretningsadvokat.

– Vi har det innimellom forferdelig travelt, men presset varierer. Som partner trenger du ikke å telle fridager, men har frihet. Det er også verdifullt.

– Kan du dele et par konkrete råd om hva en leder / prinsipal kan gjøre for å utvikle advokatfullmektiger og unge advokater faglig?

– Det første er at man ikke skal være redd for å gi de yngre ansvar. Jeg har tro på å gi yngre advokater oppgaver som kanskje i utgangspunktet er et nummer for store. Jeg tenker ikke bare på små, definerte oppgaver, men på å la de unge få prøve seg.

– Det andre jeg tenker på, er at du som partner har tid og er tilgjengelig for de som jobber med deg og for deg. For egen del

Hvem vinner Talentprisen 2023?

Advokatforeningens talentpris deles ut 16.november. Her er de tre finalistene.

TRE KJAPPE

Hvem er den flinkeste advokaten i Norge på ditt felt?

– Henning Harborg i Thommessen er veldig dyktig. Det er mange flinke folk jeg ikke har opplevd personlig i retten, og det er ikke lett å rangere.

Har du et faglig forbilde?

– Erik Keiserud.

Hva brenner du for, rent faglig?

– Jeg brenner for å dyktiggjøre både meg selv og mine kolleger når det gjelder overbevisningskraft i innlegg og god avhørsteknikk.

Magnus Hellesylt (63)

Partner i Wiersholm

Spesialist i tvisteløsning og prosedyre

sitter jeg stort sett med kontordøren åpen. Det skal ikke være skummelt å komme innom for å ta en prat. Som prinsipal bør man tåle å bli avbrutt.

– For det tredje er det viktig å gi konkrete og løpende tilbakemeldinger på arbeidet. Hvis noe er dårlig, så kan man ikke late som det er bra, men må ta seg tid til å gå gjennom arbeidet og diskutere hva som kunne vært gjort annerledes. Belønningen du får, om du gjør dette på en bra måte, er at medarbeideren får en raskere utvikling i riktig retning.

– Hva er det vanskeligste å lære bort til en fullmektig?

– Strategisk tenkning. Våre saker er ofte store, med mye faktum. Det kan være flere advokater på saken; et team med partner og ansatte med ulikt erfaringsnivå. En risiko kan være at man som advokatfullmektig bare konsentrerer seg om å løse en helt konkret oppgave. Det er viktig for yngre advokater å lære hvordan de skal tenke rundt mål og midler, hva som er klientens grunnleggende interesser og hvordan disse skal ivaretas. Å lære unge å tenke strategisk er utfordrende, men løsbart. Å trekke dem inn i diskusjonene er viktig, også for deres trivsel og motivasjon.

Juryen uttaler:

«Juryen ser en prinsipal som er opptatt av å inkludere og gi tillit til mindre erfarne kolleger. Han beskrives som en pedagogisk veileder, som er opptatt av den personlige utviklingen til sine medarbeidere. Særlig blir det trukket frem at han gir ansvar til ferske advokatfullmektiger, og er opptatt av at småbarnsforeldre får mulighet til å delta i større faktumsaker for retten. Like fullt understreker han ofte at også advokater er mennesker, med andre forpliktelser og behov enn arbeidet.»

– Å bli en god advokat handler fremdeles om faglig kompetanse og evne til å løse problemstillinger, sier Christine Haugstvedt Downing.

Christine Haugstvedt Downing (45)

Partner, Deloitte Advokatfirma

Spesialist i eiendomsrett

Brenner for mangfold og inkludering

– Jeg er en kvinnelig leder som lenge har arbeidet i en mannsdominert bransje. Jeg har et ansvar for å være en rollemodell som viser at det går an. Mangfold, i bredere forstand enn bare kjønn, er helt nødvendig.

TEKST OG FOTO: THEA N. DAHL

Deloitte-partner Christine Haugstvedt Downing (45) elsker mennesker. Nettopp mellommenneskelige ferdigheter, som empati, tillit, raushet og evnen til å være en god kollega, er noe av det viktigste å ha på plass for å bli en god advokat, mener hun. I tillegg til en solid faglig grunnmur, selvfølgelig.

– Man må være genuint interessert, man må like å være med mennesker, man må ha kommersiell forståelse, og man må være en god kollega. Det er nok underkommunisert hvor viktig det er å være en som bidrar positivt inn i en

team-kultur. Det er de rette team-medlemmene som sammen skaper suksess, sier Downing.

Det er også menneskene hun selv liker best i rollen som prinsipal og leder.

– Å få jobbe med mennesker, og det å få bidra til at mitt team lykkes. Ikke bare teamet som helhet, men alle individene i det. Det gir meg energi å være med å fremme og utvikle potensial hos mine kolleger.

MANGFOLDSENGASJEMENTET

Downing var sentral i oppbygningen av firmaets kontor i Bergen, og har siden 2019 vært leder av Deloitte Advokatfirma Vest. Juryen har merket seg hennes engasjement for inkludering og mangfold i sitt ledervirke.

– Jeg er en kvinnelig leder som lenge har arbeidet i en mannsdominert bransje. Jeg har et ansvar for å være en rollemodell som viser at det går an. Mangfold, i bredere forstand enn bare kjønn, er helt nødvendig, både for at vi skal kunne yte best mulig til klientene våre, og for gjøre

3 KJAPPE

Hvem er den flinkeste advokaten i Norge på ditt felt?

– Min kollega Thorvald Nyquist.

Har du et faglig forbilde?

– Min gode venn og statsadvokat Kristine Herrebrøden.

Hva brenner du for, rent faglig?

– Eiendomsrett. Det å være en god rådgiver for klienter med utfordringer i et for tiden krevende marked.

Juryen uttaler:

«Kolleger beskriver Christine som en inkluderende og engasjert leder, som skaper og gir tillit. Hun er inspirerende for andre medarbeidere. Hun opptatt av å øke sin kompetanse som en inkluderende leder. Juryen mener at Christine sitt engasjement for å løfte et mangfold av talenter, samtidig som hun er en god rollemodell for sine medarbeidere, gjør henne til en verdig kandidat til Advokatforeningens talentpris 2023.»

advokatbransjen til et mer inkluderende sted, mener hun.

Mangfoldsensgjementet er hun opptatt av å snakke høyt om.

– Jeg brenner for å vise at det går an å kombinere livet med en karriere på en fornuftig måte. Det er viktig å være transparent på at mangfold betyr at det er plass til alle, uten at alle nødvendigvis passer til å være forretningsadvokat.

– BRUK LEDERNE AKTIVT

Downings beste tips til en advokatfullmektig, er å være interessert, sulten og nysgjerrig.

– Unge talenter må finne ut av hva som engasjerer dem, og bruke tid på å skape den faglige kompetansen der hvor engasjementet er. Samtidig må de ikke være redde for å stille spørsmål, og de må tørre å kreve plass. Man må aktivt bruke lederne man har.

– Hva er det vanskeligste å lære bort til en fullmektig?

– Den kommersielle kompetansen. I arbeidslivet er det ikke alt en klient er villig til å betale for, og man må spisse arbeidet inn mot det klienten faktisk ber om, samtidig som man er trygg på at svaret man gir er rett. Den kommersielle tanken rundt det å nå målet uten å drøfte alle perspektiver med klienten slik man lærer på studiet, er nok en av de største utfordringene. •

Johan Henrik «Bob» Frøstrup (67)
Advokat i Eurojuris Telemark, Skien
Jobber bredt, men med hovedvekt på
forretningsjuridisk bistand

– Generelt har jeg inntrykk av at unge jurister er veldig skoleflinke, men at mange samtidig er kunnskapsløse fordi de ikke løfter blikket for å få med seg det som rører seg i samfunnet rundt dem, sier Frøstrup.
Foto: Porsgrunns Dagblad

Bygger opp fullmektigenes selvtillit

– Jeg blir alltid med som rettslig medhjelper første gang fullmektigene mine skal i retten, og synes det er viktig å gjøre dem trygge på at de til enhver tid har sjefen i ryggen.

TEKST: KARI HEGSTAD

Ifamilien til Johan Henrik Frøstrup – eller «Bob» som han kalles – har de oppfostret advokater siden 1700-tallet.

– Jeg er femte generasjon advokat i rett nedstigende linje, så etter hvert kan man jo lure på om det finnes et eget advokat-gen.

Disse genene har tydeligvis hatt noe for seg, for Frøstrup fikk møterett for Høyesterett allerede før han hadde satt sine føtter i lagmannsretten.

– I min første prøvesak fikk jeg møte daværende høyesterettsdommer Hans Michelsen, som var kjent for å være tøff

med prøveadvokatene. Jeg ble bombardert med spørsmål, og det tok ikke lang tid før manuset mitt lå krøllet på gulvet. Jeg tapte saken og var sikker på at de ville stryke meg. Senere ble jeg oppringt av en smørblid Michelsen som ønsket meg velkommen tilbake til Høyesterett, forteller Frøstrup.

Mer enn tretti år har gått siden han fikk møterett som 33-åring. Som erfaren advokat i Eurojuris Telemark har han vært med på å lære opp fullmektiger som selv har endt opp som advokater i Høyesterett.

– Har du tips til hva en god leder bør gjøre for å utvikle fullmektigene faglig?

– Vær raus med skryt! For å bygge opp selvtilliten til de unge, så er det viktig at de positive tilbakemeldingene henger løst. De fleste fullmektiger blir tidlig eksponert både for klientmøter og for domstolene, og hvis de skal bli trygge på seg selv, så bør de også bli trygget på at de har sjefen sin i ryggen.

3 KJAPPE

Hvem er den flinkeste advokaten i Norge på ditt felt?

– Holder en knapp på Elisabeth Stenwig og Anders Brosveet på delt førsteplass.

Har du et faglig forbilde?

– Carsten Smith er en av de største vi har hatt. Jeg vil også trekke frem min kollega Peter Hallsteinsen og min gamle studiekamerat, lagmann Dag Bugge Nordén, som begge er levende juridiske leksika.

Hva brenner du for, rent faglig?

– Jeg går ikke rundt og brenner for noe faglig. Jeg tror mer på verdien av det daglige arbeidet for rett og rettferdighet.

Juryen uttaler:

«Juryen har særlig lagt vekt på Johan Henrik sin innsats for at det skal være muligheter for å få bevilling i distriktet. Han har gjennom store deler av sin karriere hatt fullmektiger hos seg, og beskrives som en advokat med god evne til å rekruttere jurister som egner seg til å fylle advokatrollen. Kolleger trekker frem at han er veldig flink til å følge opp fullmektigene, involvere dem, og gi dem tillit i store saker. Han tar seg alltid tid, samtidig som han ikke er redd for å la de arbeide selvstendig.»

– Jeg blir for eksempel alltid med som rettslig medhjelper første gang fullmektigene mine skal i retten. Ikke fordi de ikke ville greid seg fint på egenhånd, men fordi jeg synes det er viktig å være til stede for dem i en setting som særlig den første gangen kan oppleves som nokså skummel.

– Hva er ditt beste råd til unge advokater på starten av karrieren?

– Jobb seriøst og lær deg å bruke rettskildene riktig. Gjennom årene jeg har vært i retten har jeg sett mye rart: Enkelte serverer rundskriv, lover og lagmannsrettsdommer i en herlig grøt, men uten at hverken relevansen eller vekten av disse kildene presenteres. Rettskildenes vekt og relevans er kjempeviktig, så her bør man alltid legge ned en solid arbeidsinnsats.

– Et annet tips er å holde den etiske fanen høyt gjennom hele karrieren og i alt du gjør. Mange kilder kan være uklare, men ikke anfør juss som du vet er uriktig. Du må heller ikke finne på å jukse med faktum. •

Bruker regjeringen statsbudsjettet til å styrke det offentlige i retten?

Nesten alle saker som faller inn under den offentlige rettshjelpsordningen, har det offentlige som motpart. Dette gjelder alle forsvareroppdrag, der forsvarer står mot påtalemyndighet. Og det gjelder de fleste sivile saker, der innbyggerens advokat møter advokater fra kommunen, barnevernet, Norsk pasientskadeerstatning, NAV eller andre offentlige etater og forvaltningsenheter.

Det offentlige er den mest ressurssterke motparten man kan ha i en norsk rettssal. Advokatene det offentlige sender i retten, har romslige økonomiske vilkår. Våre utregninger viser at regjeringsadvokaten hadde en kostnad på 1600 kroner per advokattime i 2022. Gjennomsnittlig timepris for advokater som ble leid inn av det offentlige, var 1734 kroner.

Samtidig er embetsverk og offentlige saksbehandlere tilgjengelig, og kan bruke den tid som kreves for å opplyse sin arbeidsgivers side av en rettslig tvist.

I saker under rettshjelpsordningen står innbyggerens advokat urovekkende mye svakere. Tidsbruken for å forberede og gjennomføre saken er gjerne begrenset av et strengt stykkprisregime, med detaljerte rammer for hvor mange timer advokaten kan fakturere for å ivareta klientens rettsikkerhet. Og den offentlig regulerte timesatsen er flere hundre kroner lavere enn hva det offentlige bruker på egen advokatbistand.

Innenfor rettshjelpsordningen er det fristende å si at staten setter en stadig tydeligere «u» foran det likhetsprinsippet som rettsikkerheten krever. Ulikheten mellom arbeidsbetingelsene for det offentliges advokater og innbyggernes advokater, vokser fra år til år. Slik har det vært i to årtier nå. I sitt forslag til årets statsbudsjett akselererer ulikhetene, og nå skjer dette på et mer opplyst og bevisst grunnlag enn noen gang før.

Nytt av året er nemlig anbefalingen fra Salærrådet, en anbefaling som kom på plass i en avtale som regjeringen og Advokatforeningen gjorde for å løse den streiken som landets forsvarsadvokater gjennomførte i fjor.

Advokatforeningen gikk inn for avtalen fordi vi tenkte at Justis- og beredskapsdepartementet da får en uavhengig og faglig fundert anbefaling om hvor rettshjelpssatsen bør ligge. Vi tenkte at det forpliktet regjeringen litt å få en anbefaling om hva som kreves for å gi den offentlige rettshjelpsordningen en bærekraftig utvikling. At regjeringen ville føle seg litt forpliktet også av rådets faglige tyngde, bemannet som det er av en høyesterettsdommer, en lagdommer og en professor i samfunnsøkonomi. Forpliktet kanskje også av avtalen med oss, der det står at rettshjelpssatsen skal sikres en bærekraftig utvikling.

Vi tok feil. Regjeringen føler seg på ingen måte forpliktet. I

årets forslag til statsbudsjett justeres rettshjelpssatsen så lavt at utviklingen blir mindre bærekraftig, ikke mer. Og dette uten at det står ett ord om hvorfor. Regjeringen føler seg ikke engang forpliktet til å omtale avstanden til Salærrådets anbefaling.

Jeg håper at Stortinget ikke tar like lett på at man nå – objektivt – kan konstatere at den offentlige rettshjelpssatsen ligger betydelig under bærekraftig nivå og at staten dermed også ytterligere styrker myndighetenes overmakt i møte med borgerne. Hvis ikke, er jeg redd at nye aksjoner kan tvinge seg frem fra advokatene.

Det var Advokatforeningens forsvarergruppe som, etter initiativ fra advokat Frode Sulland, tok det meste av belastningen med å gjennomføre den streiken som ga oss Salærrådet, under solid ledelse av advokat Marius Dietrichson.

Etter at hans oppnevnte lederperiode nå er over, har advokat Mette Yvonne Larsen nylig overtatt dette viktige vervet. Forsvarsadvokatene er en av rettsstatens grunnstener. Det er ikke minst deres yrkesbetingelser og samfunnsansvar den stadige underreguleringen av rettshjelpssatsen rammer.

Jeg takker Dietrichson for innsatsen, og ønsker Larsen lykke til i arbeidet med å ivareta forsvarernes interesser de neste årene, i tett samarbeid med resten av oss i Advokatforeningen. Vi står foran spennende diskusjoner om er hva som gir den beste muligheten til å påvirke regjeringen. En regjering som vet at stykkprisreglene og rettshjelpssatsen påvirker den motstand det offentlige møter i alle saker under rettshjelpsordningen. •

JON WESSEL-AAS
Leder av Advokatforeningen
jwa@lundogco.no

SIGNANT

ALLE AVTALER ÉN SIGNATUR

ELEKTRONISK SIGNERING

Kundetiltak og AML

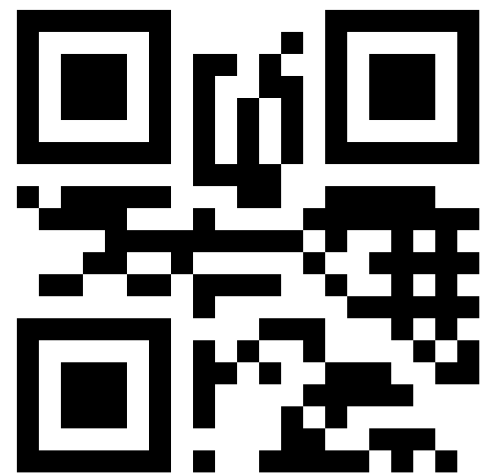
Kontrakter, fullmakter, attestasjoner

Ikke noe problem!

Arkiv med LTV-vedlikehold

BankID, Buypass, NemID, iDIN

Vær så god!

SKANN MEG
FOR MER INFO

ADVOKATANSVAR

I denne spalten omtaler vi rettssaker rettet mot advokater, og advokaters ansvar. Spalten lages av advokat **Toralf Wågheim** ved Advokatfirmaet Riisa & Co. i Bergen. Wågheim er forfatter av boken Advokaters erstatningsansvar.

Henvendelser til redaksjonen@advokatbladet.no

Sak 23-044004TVI-TOSL/07 og 23-078492TVI-TOSL/07

Ansvar etter prosessoppdrag om eiendomskjøp

Et advokatfirma ble saksøkt for inntil seks millioner kroner etter å ha bistått en kjøper i rettslige prosesser vedrørende et eiendomskjøp. Advokatfirmaet hadde utført oppdraget på forsvarlig måte, og ble frifunnet for erstatningskravet. Advokatfirmaet fikk også medhold i sitt krav på utestående salær på 312.500 kroner.

Dette kommer frem i en dom fra Oslo tingrett avsagt 12. oktober 2023 (sak 23-044004TVI-TOSL/07 og 23-078492TVI-TOSL/07).

Bakgrunnen for saken var at kjøper A hadde inngått avtale om kjøp av en leilighet for 14,8 millioner kroner sammen med en utenlandsk forretningsforbindelse, kjøper B.

Kjøpet ble finansiert ved lån fra bank C til både A og B, som skulle eie leiligheten med en halvpart hver. Låneavtalen til kjøper B ble signert av en utenlandsk advokat.

Det oppstod senere spørsmål om advokaten hadde gyldig fullmakt til å signere låneavtalen, samt komplikasjoner med tinglysningen, da kartverket ikke godkjente fullmakten. Kjøper A fikk deretter tinglyst hjemmel til leiligheten i sin helhet. Kjøper B misligholdte låneavtalen med bank C.

Siden kom det til tvist mellom A og B om eierforholdene i leiligheten, og tvist mellom A og bank C i forbindelse med tvangsfullbyrdelse.

A fikk bistand i sakskomplekset av advokatfirma D ved advokat E. Etter forhandlinger ble det inngått forlik mellom A og bank C. Kjøper B tok ut søksmål mot A vedrørende eierskapet i leiligheten. I dom fra tingretten ble det slått fast at B eide seks prosent av leiligheten. A og B inngikk senere forlik, hvor A kjøpte ut B ut av leiligheten for 1,2 millioner kroner.

A fremmet deretter krav om erstat-

ning mot advokatfirma D. A gjorde gjeldende at advokat E hadde opptrådt uaktsomt under utførelsen av oppdraget, og krevde erstattet inntil seks millioner kroner. Advokatfirma D avviste å være ansvarlig, og fremmet motkrav om betaling av utestående salær på

”

**Tingretten tar
utgangspunkt i at
det gjelder et strengt
profesjonsansvar
for advokater.**

312.500 kroner. Sakene ble brakt inn for tingretten og forent til felles behandling.

ANSVARSGRUNNLAG

Tingretten tar utgangspunkt i at det gjelder et strengt profesjonsansvar for advokater, og at det stilles høye krav til advokaters utførelse av oppdrag. Ved vurderingen av ansvar tar retten utgangspunkt i om oppdraget ble utført på en måte som tilfredsstilte de krav som A med rimelighet kunne stille til advokat E i den foreliggende situasjonen.

Ut fra bevisførselen var det rettens syn at advokat E hadde utført oppdraget fullt ut forsvarlig. Dette gjaldt både rådgivningen til A og utførelsen av de rettslige prosessene mot bank C og kjøper B. De konkrete rådene som ble gitt

var korrekte og adekvate ifølge retten, også sett hen til de høye forventninger som kunne stilles til advokat E som spesialist med tilhørende høy timepris.

Retten legger til grunn at A ikke kunne ha en berettiget forventning om at forliket med bank C skulle stenge for et mulig senere søksmål mot A fra kjøper B. Rådene i forbindelse med forliket med bank C var ellers forsvarlige.

Også søksmålet mellom A og B ble håndtert forsvarlig av E. På vegne av A ble det anført i saken at Bs krav om eiendomsrett var et obligasjonsrettslig krav som var foreldet. Anførselen førte ikke frem da tingretten mente det var tale om et tinglig krav om eiendomsrett som ikke var gjenstand for foreldelse.

I ansvarssaken kunne advokat E ikke ha ansvar for rettens konklusjon og hadde ikke påtatt seg noe resultatansvar. Advokat E kunne heller ikke ha ansvar for et eventuelt tap siden A engasjerte ny advokat og valgte å forlike saken med B.

Advokatfirma D ble dermed frifunnet for erstatningskravet. Advokatfirma D fikk videre medhold i sitt krav om betaling av utestående salær på 312.500 kroner. Det samlede salæret fremstod rimelig ut fra sakens betydning og hva som var avtalt mellom partene.

A ble videre dømt til å betale sakskostnader på 504.450 kroner i erstatningsaken og 132.300 kroner i salærsaken, totalt 636.750 kroner.

Dommen var ikke rettskraftig da Advokatbladet gikk i trykken. •

TILLATELSE TIL Å VÆRE ADVOKAT VED HØYESTERETT		
	Thomas Andersen Brækhus Advokatfirma DA Oslo	
	Maria Kirkeeide Ravnå Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten Bergen	
NYINNMELDTE		
Advokatfullmektiger		
Afgan Awes Advokatfirmaet Tønset AS Lillestrøm		
Apeland Alexander Styve Advokatfirmaet BAHR AS Oslo		
Asmundsen Danielle Ernst & Young Advokatfirma AS Stavanger		
Aspøy Christine Advokatfirmaet Selmer AS Oslo		
Balabanova Steliana Toneva Advokatfirma Blikra, Slotterøy & Fonn AS Førde		
Balfour Abigael Rebecca Hennyng BDO Advokater AS Sandnes		
Bellika Åsne Karlsen Advokatfirmaet Larsen & Co Kontordrift AS Oslo		
Bentsen Johannes Vistad Deloitte Advokatfirma AS Kristiansand		
Bentzen Amalie Jæger Advokatfirmaet Wiersholm AS Oslo		
Berg Herman Sørensen Advokatfirmaet Haavind AS Oslo		
Bjerkøy Mathias Advokatfirmaet Wiersholm AS Oslo		
Borch Susanne Kvale Advokatfirma DA Oslo		
Borge Rikke Øverbø Advokatfirmaet Viten AS Oslo		
Breivik Jenny Vassbotn Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo		
Brox Vårin Advokatfirmaet Larsen & Co Kontordrift AS Oslo		
Bryhn Johanne Webster Advokatfirmaet Haavind AS Oslo		
Brøndbo David Advokatfirmaet Reese Legal AS Oslo		
Buitenhuis Lieneke KPMG Law Advokatfirma AS Stavanger		
Bårdstu Øyvind Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS Oslo		
Engamo Oda Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo		
Flon Jørgen Andreas Sande de Wikborg Rein Advokatfirma AS Bergen		
Flytør Ida Marie Gulbrandsen Advokatfirmaet Negota AS Oslo		
Geving Jon Bernhard Advokatfirmaet Wiersholm AS Trondheim		
Greve Mathias AGP Advokater AS Oslo		
Hagen Karoline BDO Advokater AS Lillehammer		
Halse Torgrim Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS Førde		
Halsør Jonas Lesto CMS Kluge Advokatfirma AS Stavanger		
Hammervold Trine Arntzen de Besche Advokatfirma AS Trondheim		
Hanken Eunike Lois Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS Oslo		
Hansen Julie Gjelsvik Ryger Advokatfirma AS Bergen Bergen		
Helsvig Martine Advokatfirmaet Ringsbye AS, Avd. Oslo Oslo		
Hestad Sara BDO Advokater AS Oslo		
Hofvind Cecilia Advokatfirmaet Rastum AS Blomsterdalen		
Høiland Jonathan Advokatfirmaet Grette AS Oslo		
Istad Marlene Aabø-Evensen & Co Advokatfirma AS Oslo		
Jansen Thea Haugen Elden Advokatfirma AS Oslo		
Jenssen Mathias Advokatfirmaet Kvasstind AS Sandessjøen		
Jonassen John Clemet Advokatfirmaet Robertsen AS Oslo		
Jæger Hedvig Andrea Kjenstad Kvale Advokatfirma DA Oslo		
Kamfjord Madeleine KPMG Law Advokatfirma AS Oslo		

Karlsen Lars-Emil CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Kvile Mari Elden Advokatfirma AS - Sandefjord Sandefjord
Krutå Maria Advokatfirma DLA Piper Norway DA Oslo
Legernes Helene Ernst & Young Advokatfirma AS Ålesund
Lyngbø Håkon Høysæter Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS Bergen
Løvø Marcus Heggteveit Advokatfirmaet Thommessen AS Oslo
Låstad Markus Rød Deloitte Advokatfirma AS Bergen
Mathiassen Julianne Advokatfirmaet Haagensen & Bakkelund AS Tromsø
Morvik Åshild Deloitte Advokatfirma AS Oslo
Nielsen Kristine Elisabeth Ræder Bing Advokatfirma AS Oslo
Nilsen Andrea Haver Advokatfirma AS Stavanger
Nyberg Maren Advokatfirmaet Røseid, Tønsberg & Karlstad AS Årnes
Nybø Guro Synnøve Kyrkjebø Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo
Nævdal Karoline Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS Skjetten
Oma Kristin Breive Ræder Bing Advokatfirma AS Oslo
Ommang-Engen Kristen Advokatfirmaet Hartz & Co AS Elverum
Pind Kristine Rasmussen BDO Advokater AS avd. Moss Moss
Punka Annija Advokatfirmaet Selmer AS Oslo
Rennemo Nora CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Ringerud Nora Advokatfirmaet Brodtkorb, Bjønness & Steen AS Oslo
Roberts Michelle Advokatfirmaet Varder AS avd. Oslo Oslo
Rud Henriette Filippa Sollie Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo
Rød Astrid Legal 24 Advokatfirma AS Oslo
Selbo Vera Reitan Osloadvokatene AS Oslo
Selhi Aicha Advokatfirmaet Andersen & Bache-Wiig AS Oslo
Skeie Anne Marie Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS Stavanger
Slettvåg Ingvild Kvale Advokatfirma DA Oslo
Sperre Ida Mattsson Advokatfirmaet Haavind AS Oslo
Stavrum Håkon Advokatfirmaet Selmer AS Oslo
Stølan Sofie CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Sund Joachim Lausund Advokatfirmaet Øverbø Gjørtz AS Ålesund
Svanheim Steffen BDO Advokater AS Oslo
Sætersdal Albert Advokatfirmaet Negota AS Oslo
Tahir Iqra Advokatfirmaet de Vibe AS Oslo
Thesen Sveinung Lystrup Advokatfirmaet Mageli DA Hamar
Tølfsen Guro Advokatfirmaet NOVA DA Oslo
Tungodden Stine Charlotte Ryger Advokatfirma AS Bergen Bergen
Vegusdal Markus Advokatfirmaet Grette AS Oslo
Vestbøstad Thea Haver Advokatfirma AS Karmsund
White Cecilie Marie CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Wold Marthe Bjørnsen Advokatfirma AS Bryne
Øines Torgeir Advokat Ole Morten Husmo AS Bodø
Østrem Kristoffer Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS Skjetten
Åsbø Guro Fiskvik Advokatfirmaet Thommessen AS Oslo
Fullmektig hos internadvokat
Brynemo Øyvind Haugen Crawford & Company (Norway) AS Lysaker
Danielsen Herman Vestrum Onsagers AS Oslo
Dumitrescu Alexandra If Skadeforsikring NUF Lysaker
Gaaseide Siri Marie Jones Crawford & Company (Norway) AS Lysaker
Hartz-Hanssen Siri Boligbyggelaget USBL Oslo
Helliesen Ada Hougen Crawford & Company (Norway) AS Lysaker

Isaksen Kristine Kommunal Landspensjonskasse (KLP) Oslo
Korbu Mathilde Neset Sedgwick Norway AS Asker
Larsen Therese If Skadeforsikring NUF Lysaker
Mathiesen Andreas Ly Forsikring ASA Moelv
Skjold-Frykholm Henriette DeepOcean AS Haugesund
Såkvitne Nicolai Langfeldt Tryg Forsikring Bergen
Tesfazghi Henok Bank Norwegian, en filial av Noba Group AB (publ) Lysaker
Øhrling Heine Magnar Crawford & Company (Norway) AS Lysaker
Årvik Jeanette Finansklagenemnda Oslo
Fullmektig hos offentlig advokat
Eikeland Jon Ivar Thompson Sykehusinnkjøp HF Vadsø
Langeland Julie Anette Kontoret for Fri rettshjelp Oslo
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Mjåseth Bjarte André Det Norske Maskinistforbund Oslo
Queseth Nikolai Bratz KS Advokatene Oslo
Tomasiewicz Aleksandra Janina Boligbyggelaget USBL Oslo
Internadvokat
Berge Siri Terese Aker Solutions AS Lysaker
Brødsgaard Marta Kvåle DNB Bank ASA, Konsernjuridisk Oslo
Helland Anna Maria Caroline Aker Solutions AS Lysaker
Hovde-Hagen Finn Christian Bank Norwegian, en filial av Noba Group AB (publ) Lysaker
Organisasjonsadvokat
Vegheim Oskar Nordisk Skibsrederforening Oslo
Privatpraktiserende advokater
Bye Ole Bjørn Ræder Bing Advokatfirma AS Oslo
Haver Gustav Advokatfirmaet Larsen & Co Kontordrift AS Oslo
Hoel Karoline Ulleland Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo
Lund Arve Min Advokat AS Lier
Moreno-Endreson Sara Marie Elden Advokatfirma AS Oslo
Pons Joan Maria Planas REDE Spanske Advokater Oslo
Saric Senad Advokatfirmaet BAHR AS Oslo
Sørnes Fredrik CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Utenlandsk advokat i Norge
Vierneza Monina Vasquez Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI) Oslo

GJENINNMELDTE
Advokatfullmektiger
Andvord Marianne Advokatfirmaet Hjort AS Oslo
Aschim Hans Jørgen Skaare Aurlien Vordahl & Co Advokatfirma AS Oslo
Flobak Kaia Kvale Advokatfirma DA Oslo
Hartmann Robin Homblesolheim Advokatfirma AS Oslo
Myrbakk Kristoffer Nordnes Ernst & Young Advokatfirma AS Tromsø
Solemslie Ingrid Ernst & Young Advokatfirma AS Oslo
White Cecilie Marie CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Fullmektig hos internadvokat
Herud Anja Landkreditt Bank AS Oslo
Kristoffersen Lise Marie Manlosa Sedgwick Norway AS Asker
Fullmektig hos organisasjonsadvokat
Mørch Inger Lise Sparboe NITO - Norges Ingeniør og Teknologorganisasjon Oslo
Internadvokat
Aaserud Jesper Olav Hovind DNB Bank ASA, Konsernjuridisk Oslo
Furulund Fredrikke Friis Antec Biogas AS Oslo
Hafid Khuncha Burhan Al Den Finansklagenemnda Oslo
Kvanum Kristin Crawford & Company (Norway) AS Lysaker

Lie Torgeir Storberget FCPA Norge AS Oslo
Lovund Henrik Sølvrtrans Management AS Ålesund
Sharma-Küffer Monika Fremtind Forsikring AS Oslo
Stenklov Hege Robudal Venoforsikringsmegling AS Ørsta
Offentlig ansatt advokat
Støren Nicolai Aukra kommune Aukra
Organisasjonsadvokat
Andersson Nina Håkonsbakken Norges Farmaceutiske Forening Oslo
Hansen Kristin Sannes Finansklagenemnda Oslo
Hurum Vebjørn Innset Econa Oslo
Privatpraktiserende advokater
Bjørklund Anette Marstrand Advokatfirma AS Oslo
Bjørru Anne Elisabeth Sloot Advokatfirmaet Kyrre ANS Bergen
Bringsverd Bo Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo
Elvestad Eivind Advokatene Rekve, Pleym & Co Tromsø
Fredly Heidi Advokatene Wold & Co Molde
Haavik Elise Codex Advokat Oslo AS Oslo
Holmen Lisa Marie Førland Arntzen de Besche Advokatfirma AS Oslo
Jåtten Kine Advokatfirmaet Hjort AS Oslo
Lie Camilla Advokat Camilla Lie Hamar
Løvdal Magnus Andreas Grape SKARP Advokatfirma AS Oslo
Nordhus Alf Harald Advokatfirmaet Wiersholm AS Oslo
Ortega Roberto REDE Spanske Advokater Oslo
Presthus Berit Foss BDO Advokater AS avd Trondheim Trondheim
Rølfesen Regine CMS Kluge Advokatfirma AS Oslo
Sunde Torje Wikborg Rein Advokatfirma AS Oslo
Wikstrøm Viktor Albert Myrvold Codex Advokat Oslo AS Oslo
Økseter Tore Advokatfirma Økseter AS Oslo
MEDLEMMER SOM HAR ENDRET STATUS
Fra aktiv til pensjonist
Eeg-Henriksen Hanne Elise Oslo
Frøysa Inga Marie Oslo
Setsaas Eystein Sandefjord

Karakteren C er den vanligste på jussen	
Karakteren C er, med svært god margin, den aller vanligste karakteren blant jusstudentene ved UiO, UiB og UiT. I 2022 fikk litt over 35 prosent av jusstudentene denne karakteren i snitt. I snitt var det bare 12,9 prosent som fikk karakteren A. Andelen er høyest ved UiO, der den var 15,2 prosent i fjor. Ved UiB var andelen 11,3 og ved UiT 11 prosent.	– Karakteren C betyr at man er en gjennomsnittlig flink jusstudent, sier dekan ved UiB, Karl Harald Søvig.
Det er ved UiB at karakteren C er aller vanligst, med 37,5 prosent. Til sammenligning får 33,4 prosent av studentene ved UiO denne karakteren i snitt. 34,8 prosent av studentene ved UiT ender opp med samme karakter.	
Etter C, er det karakteren B som går igjen aller oftest. I snitt får 29,4 prosent denne karakteren ved de tre universitetene. Videre fikk 15,4 prosent av studentene karakteren D, og 4,63 prosent fikk E og 2,7 prosent fikk strykkarakteren F.	

Informasjon om jobb-bytter hentes fra Advokatforeningens medlemsregister. Du kan også sende informasjon direkte til redaksjonen@advokatbladet.no

Frist for innsendelse til neste utgave er 24. november. Spalten er kun for medlemmer av Advokatforeningen.

ADVOKAT HELGE SKOGSETH BERG har sluttet i LYNX Advokatfirma DA i Oslo og begynt i Nordia Law Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT MARIANN NÆSS har sluttet i Osloadvokatene AS i Oslo og begynt i NITO - Norges Ingeniør og Teknologorganisasjon i Oslo.

ADVOKAT SUNNIVA NISING SANDVOLD har sluttet i CMS Kluge Advokatfirma AS i Bergen og begynt i Equinor ASA avdelingskontor Bergen.

ADVOKAT MALENE HOLAND har sluttet i Advokatene Christian Wiig & Co AS i Trondheim og begynt i Codex Advokat AS i Tromsø.

ADVOKAT MATHIAS LILLEENGEN har sluttet i Bing Hodneland Advokatselskap DA i Oslo og tiltrådt som partner i Advokatfirma Kleven & Kristensen DA i Oslo.

ADVOKAT SILJE MOLLAN har sluttet i Bjerkan Stav Advokatfirma AS i Trondheim og begynt i BDO Advokater AS avdeling Trondheim.

ADVOKAT KAROLINE BJERKE WANGBERG har tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Wangberg Wiik i Hobøl.

ADVOKAT EMIL LUNDE WIIK har tiltrådt som partner i Advokatfirmaet Wangberg Wiik i Hobøl.

ADVOKAT UZMA SADAF BHATTI har sluttet i Advokatfirmaet Grette AS i Oslo og begynt i HRP AS i Oslo.

ADVOKAT SILJE HERHEIM ERIKSEN har sluttet i Stiegler Advokatfirma AS i Bergen og begynt i Harris Advokatfirma AS i Bergen.

ADVOKAT SIMONE HÄDERLE INGEBERG har sluttet i Assuranceforeningen Skuld (Gjensidig) i Oslo og tiltrådt som partner i SANDS Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT KAROLINE NILSSON HOLLUND har sluttet i Svensson Nøkleby Advokatfirma ANS i Drammen og tiltrådt som partner i TYR Advokatfirma AS i Drammen.

ADVOKAT CURT ANDRÉ LIER har sluttet i Barneadvokatene DA i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Stray Vyrje & Co DA i Oslo.

ADVOKAT JONATHAN ABEL MØRCH JONASSEN har sluttet i Kvale Advokatfirma DA i Oslo og KPMG Law Advokatfirma AS i Sandefjord.

ADVOKAT ARNE SØRSDAHL har sluttet i Bing Hodneland advokatselskap DA i Oslo og begynt som i NELFO i Oslo.

ADVOKAT JONAS THORSDALEN WIK har sluttet i Advokatfirmaet Hjort AS i Oslo og begynt i Utdanningsforbundet i Oslo.

ADVOKAT MAJA BERTHELTSEN LINDGREN har sluttet i Advokatfirmaet Grette AS i Oslo og begynt i Betonmast AS i Oslo.

ADVOKAT FAM SKJÆVELAND har sluttet i Advokatfirmaet Torstrup AS i Stavanger og begynt i Adius Advokater ANS i Stavanger.

ADVOKAT EMILIE RASCH HOLT har sluttet i Advokatfirmaet AGA AS i Bodø og begynt i Private Barnehagers Landsforbund i Bodø.

ADVOKAT STEINAR ANDERSEN har sluttet i NITO - Norges Ingeniør og Teknologorganisasjon i Oslo og tiltrådt som partner i Vaar Advokat AS i Oslo.

ADVOKAT OLAV RAMEL HAALAND har sluttet i Advokatfirma Olav Ramel Haaland i Oslo og begynt i Advokatfirma Andenæs Aaløkken Veum DA i Oslo.

ADVOKAT CHRISTINA THORSTENSEN har sluttet i Codex Advokat Oslo AS og begynt i Advokatfirmaet Torgersen AS i Asker.

ADVOKAT ESPEN LARSEN har sluttet i Advokatfirmaet Nicolaisen & Co ANS i Lillestrøm og begynt i Advokatfirmaet Halvorsen & Co AS i Lillestrøm.

ADVOKAT GURO HAAVIND har sluttet i Telia Norge AS i Oslo og begynt i Volue Technology AS i Oslo.

ADVOKAT HANNE PENTZEN har sluttet i Advokatfirmaet Ringsbye AS, Avd. Oslo og tiltrådt som partner i Elden Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT MALIN RANHEIM har sluttet i Advokatfirmaet Økland & Co DA i Lillestrøm og tiltrådt som partner i Advokatfirma DLA Piper Norway DA i Oslo.

ADVOKAT JOHANNES ANDERSEN har sluttet i Advokatfirmaet Økland & Co i Lillestrøm og tiltrådt som partner i Dalan Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT HANS-PETTER BENTH har sluttet i Advokatfirmaet Økland & Co i Lillestrøm og tiltrådt som partner i Dalan Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT TOR ERLEND FRAMSTAD har sluttet i Advokatfirmaet Økland & Co i Lillestrøm og tiltrådt som partner i Dalan Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT BJØRG STRANDOS GRANERUD har sluttet i Advokatfirmaet Økland & Co i Lillestrøm og tiltrådt som partner i Dalan Advokatfirma DA i Oslo.

ADVOKAT CATHRIN STENBERG SKOLA har sluttet i Advokatfirmaet Riisa & Co ANS i Oslo og begynt i Advokatfirmaet Glittertind AS i Oslo.

ADVOKAT TOMMY RUDIHAGEN har startet opp Advokatfirmaet Rudihagen AS på Vinstra.

ADVOKAT HILDE GAMKINN har sluttet i Mazars Legal Advokater AS i Oslo og begynt i KPMG Law Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT MIKKEL LASSEN ELLINGSEN har sluttet i Bryn Aarflot AS i Oslo og begynt i CMS Kluge Advokatfirma AS i Oslo.

ADVOKAT PER-OLE HEGDAHL har sluttet i Danske Bank avd. Aker brygge i Oslo og begynt i Handelsbanken i Oslo.

Temperaturmåling på rettsstaten

Digitalt utenforskap, borgernes manglende tilgang på regelverk og dårlig rettssikkerhet ved ekspropriasjon er eksempler på risikoområder der rettsstaten bør trygges, ifølge rettsstatsmeldingen.

TEKST: NINA SCHMIDT og THEA N. DAHL

Sammen med 20 forskjellige organisasjoner, la Advokatforeningen for andre gang frem Sivilsamfunnets rettsstatsmelding i slutten av oktober.

– Vi mener det med jevne mellomrom er behov for å undersøke hvordan det står til med rettsstaten på mange områder, sa Jon Wessel-Aas da den ble overrakt til Stortingets første visepresident, Svein Harberg (H).

Reidun K. Nybø, Sara Eline Grønvold, Svein Harberg, Bergdis Joelsdottir og Jon Wessel-Aas

Rettsstatsmeldingen består av åtte ulike kapitler: Ytringsfrihet, fravær av korrupsjon, åpen myndighetsutøvelse, menneskerettigheter, sikkerhet for personer og eiendom, effektiv og rettferdig implementering og håndtering av reguleringer, håndtering av sivile konflikter, samt håndtering av strafferettslige konflikter.

– Rettsstaten utfordres fra mange ulike kanter, og det kreves en felles innsats for å ivareta den. Jeg er glad for at dere som står bak denne rapporten tar deres samfunnsansvar på alvor, sa Harberg etter å ha mottatt rettsstatsmeldingen.

[Les mer på advokatbladet.no!](https://advokatbladet.no)

Antihvitvaskingsdag 2024

Den 22. januar arrangerer Advokatforeningen egen temadag om hvitvasking. Foredagsholdere er blant andre Thomas Steen Brandt i Schjødt, representanter fra Tilsynsrådet og EY, advokat og fagdirektør Atle Roaldsøy i Finans Norge, Kristine F. Rørholt og Kine B. Christophersen fra DNB, og Gunnar H. Ringen i PWC.

Temaene for dagen er risikobildet for advokater, Tilsynsrådets forventninger til hva som er en god risikovurdering, hvordan lage gode hvitvaskingsrutiner, og paneldebatt om håndtering av klientkonto.

Enheten for finansiell etterretning i Økokrim leder en sesjon om rapportering av mistenkelige transaksjoner.

Advokatforeningen inviterer alle advokater til å delta.

Påmeldingsfrist er 30. november.

ANNONSE

Advokatregnskapet fra A-Å:

Vi tilbyr

- Regnskapsførsel og lønn
- Utarbeidelse av:
 - Årsregnskap
 - Skatteskjema
 - Innsending til Tilsynsrådet
- Behandling av:
 - Klientmidler
 - Klientregnskap

Regnskap og Eiendom AS

Tlf. 900 04 044 - Grensen 9 - 0159 OSLO
Postboks 375 Sentrum – 0102 OSLO
www.regnskapeiendom.no

– For at far skal få fast bosted, må han nærmest bevise at det er noe galt med mor

Advokat Tina Tengesdal Bjørlo i Sandnes jobber mye med barnefordeling og barnevern, og skulle ønske at den nye barneloven var tydeligere på at det ikke gjelder en morspresumsjon.

TEKST OG FOTO: GEORG MATHISEN

«Kommune på steroider» skrev Stavanger Aftenblad om Sandnes allerede for tjue år siden. Innbyggertallet er fordoblet siden 1986, og Statistisk sentralbyrå peker på Sandnes som den kommunen i Rogaland som kommer til å vokse mest også frem mot 2040.

– Det har gått fra å være den byen som du bare ville passere, til at folk fra Stavanger nå reiser til Sandnes, sier Tina Tengesdal Bjørlo.

En utrolig flott ny bypark, Blinkfestivalen og mat- og drikkefestivalen Madugå to ganger i året er blant Sandnes’ attraksjoner, forteller hun.

– Sandnes har fått mer gjeld per innbygger, men det er mange planer som skal settes ut i livet, sier hun.

Sentrum ligger innerst i Gandsfjorden, og tyngdepunktet i byen ligger på vestsiden.

– Det kommer mye bebyggelse langs Gandsfjorden, og Sandnes har fått et skikkelig løft. Det er mer attraktivt å bosette seg og å drive næringsvirksomhet her, sier Bjørlo.

– Hva er den største utfordringen ved å jobbe som advokat i Sandnes?

– Jeg vil tro at utfordringen for de fleste advokater som jobber innenfor barnevern, straff og barnefordeling, er å finne den sunne balansen mellom å være engasjert og ha omsorg for klienten og å ha et liv utenom det å være advokat. Dette er ikke spesielt ved å jobbe i Sandnes. Du har veldig lyst til å være hands on hele veien, og til stede når de ringer, men så skal du også være til stede som mamma og samboer.

– Og det morsomste?

– Jeg har veldig kule og morsomme kolleger. Vi ler veldig mye. Dessuten: Det adrenalinrushet som du opplever når du er i retten, er veldig givende.

– Kan du trekke frem en utviklingstrend som preger kontoret ditt nå?

– Vi har hatt økende oppdragsmengde i det siste. Det skjer samtidig med at to av advokatene våre har fått faste verv som bistandsadvokater for tingretten og lagmannsretten. Nå har vi lyst ut en stilling som advokatfullmektig eller advokat. Det

er veldig spennende at vi er i ferd med å få et større faglig miljø. Men vi har ikke hastverk, vi er veldig opptatt av at det er riktig person som kommer inn. Vi har veldig god dynamikk her, og vi må føle at det er noen som passer inn.

– Den største saken du har jobbet med det siste året, hva handlet den om?

– En barnefordelingssak hvor det var anklager om psykisk vold, den krevde mye kapasitet. I den situasjonen der er du gjerne litt psykolog i tillegg til å være advokat. Balansen mellom det å støtte klienten og samtidig realitetsorientere, kommer veldig på spissen. Det var oppnevnt en sakkyndig som gjorde en veldig god jobb, så vi lyktes til slutt med å komme til enighet. Nå er det bare å håpe at partene klarer å forholde seg til den enigheten.

– Hvilken sak har du lært mest av i karrieren din?

– Det er vanskelig å trekke frem én, men jeg kan si på generelt grunnlag at jeg lærer veldig mye av å være i retten med kollegaer som har mer erfaring enn meg selv. Spesielt i Sør-Rogaland er det veldig godt samhold blant advokatene. Vi heier på hverandre, på tvers av kontorene og på tvers av instansene.

– Hvilken lov bør endres fortest mulig, og hvorfor?

– Nå kommer det jo en ny barnelov, men jeg skulle gjerne ønske at barneloven var mer tydelig på at det ikke gjelder en morspresumsjon. Jeg opplever fortsatt at motparter som er mødre, går inn med en formening om at de er best. For at far skal få fast bosted, må far nærmest bevise at det er noe galt med mor. Jeg vet at det ikke er sånn retten behandler sakene, men jeg opplever at loven kunne vært tydeligere. Da kunne vi klart å løse en del barnefordelingssaker på et lavere nivå.

– Frykter du konsekvensene for deg selv og kontoret ditt når rettsrådsmonopolet blir opphevet?

– Nei. For min del utgjør sakene om fritt rettsråd kanskje tjue prosent av omsetningen. Jeg legger til grunn at klientene vil fortsette å søke bistand hos advokater med faglig tyngde innenfor det området, og som også er kjent med hvordan domstolene behandler de sakene.

– Er det utviklingstrekk i advokatyrrket som du er kritisk til?

– Det er jo den offentlige salærsatsen som går igjen og som Advokatforeningen er veldig opptatt av. Vi mener at det går ut over rettssikkerheten. Den satsen henger ikke sammen med prisutviklingen og lønningene ellers.

– Og trekk du synes er positive?

– Det at vi bruker mekling mer i barnevernssaker. Det gjør at man i mange saker hvor det egentlig er sendt inn en begjæring om omsorgsovertagelse, går inn i en samtaleprosess og kan skreddersy et opplegg som man ikke hadde fått til i et forhandlingsmøte. Da er det bare «er det grunnlag for omsorgsovertagelse eller ikke?».

– Hvem er ditt faglige forbilde?

– Min tidligere sjef og kollega Arvid Sjødin. Han var en kilde til daglig inspirasjon til ikke å gi seg, til å være uredde og til å vise omsorg for klienten. Jeg kom fra Sjødin Meling da jeg startet for meg selv i februar.

– En bok som har vært med på å forme deg?

– Jeg vet ikke om den har vært med på å forme meg, men det er en som har inspirert og som fortsetter å ta frem hvis jeg kjenner at jeg trenger å finne motivasjon, Erik Bertrand Larssens «Bli best med mental trening».

– Hvis jeg for eksempel skal ha en krevende sak i retten hvor det er faglige problemstillinger som jeg ikke har vært borti før, så gjelder det å våge å begi seg ut på det. Men også på det private planet: Nå er det høst, nå regner det ute, og du er ikke så gira på den joggeturen. Da stiller jeg meg spørsmålet: Hva har du mest lyst til å gjøre om en time? Ligge på sofaen og fortsatt ha dårlig samvittighet eller ta en varm dusj og klappe deg på skulderen for at du tok den joggeturen?

– Kan du anbefale en podkast?

– Dommerpodden. Den begynte jeg å lytte til da jeg var i foreldrepermisjon og veldig mye ute og trillet. Da hadde jeg alltid Dommerpodden på ørene. De er inne på veldig mye forskjellig, og det er veldig pedagogisk lagt opp. Da kan du velge fra temaer som du interesserer deg for og temaer som du jobber innenfor. Du kan fint forstå den uten å være jurist, så jeg vil anta at den har truffet mange.

– Hvilken advokat ville du helst invitere på middag, og hva ville du servert?

– Sarah Buck, venninne og tidligere kollega som jobbet i Sjødin Meling og som også startet for seg selv, i Stavangeradvokatene. Vi jobber innenfor omtrent de samme rettsområdene og deler engasjementet særlig innenfor barnefordeling. Vi lærer mye av hverandre og er hverandres djevelens advokat.

– Hun kan alltid bidra til å stille de vanskelige spørsmålene som gjerne vil komme fra motpartens advokat uansett. Det er veldig givende å ha en sånn kollega og venninne som du kan sparre med. Til middag blir det tapas og Margaritas, fordi det minner oss om den tiden da vi reiste til Barcelona på tapas- og musikkfestivalen Sónar. •

– Barnevern og barnefordeling engasjerer meg veldig sterkt, konstaterer Tina Tengesdal Bjørlo.

NAVN: Tina Tengesdal Bjørlo

ALDER: 37

STILLING: Innehaver av Tina Bjørlo Advokat, i kontorfellesskapet Sandnesadvokatene.

SPESIALITET: Barnefordeling og barnevern.

SKREV MASTEROPPGAVE OM: Forhandlinger mellom påtalemyndigheten og siktede.

FAMILIE: Samboer, en datter på ett og et halvt og en sønn på fire og et halvt år.

BOSTED: Sandnes

OPPRINNELIG FRA: Sandnes

Tett på verden

– Med en gang jeg setter meg på flyet er jeg i en annen «state of mind». Jeg elsker å se hvordan andre lever sine liv, og det er et privilegium å bli eksponert for nye perspektiver gjennom historiene til de jeg møter.

TEKST: KARI HEGSTAD

På kontoret til Runa Nordahl Hæreid henger et verdenskart. Helt siden barndommen har hun vært nysgjerrig på verden og på alle kulturer, mennesker og historier den rommer.

– Jeg har vokst opp på Oslos østkant og har alltid vært omgitt av et mangfold av kulturer. Jeg har gode barndomsvenner med røtter både i Eritrea, Kroatia, Libanon, Iran, Tyrkia og India for å nevne noen, og flere av dem har tatt meg med på besøk til sitt eget eller til foreldrenes hjemland.

I fjor var hun i et bryllup i India som gjorde sterkt inntrykk.

– Hvis du noensinne får mulighet til å gjeste et indisk bryllup: Gjør det! Det var åtte fantastiske dager, hvor agendaen for hver dag var bestemt etter kulturelle normer og tradisjoner. Absolutt en opplevelse for livet.

UNDER HUDEN PÅ KULTURENE

Man kan trygt si at det ikke er charterfeber Hæreid lider av.

Den virkelig autentiske reiseopplevelsen får du når du reiser sammen med noen som kjenner landet og som snakker språket, mener hun.

– Du får oppleve menneskene og kulturen fra innsiden når du reiser på en måte som ikke havner i charter-kategorien.

Jeg tror det er sunt å få sett på nært hold hvordan folk lever sine liv i andre deler av verden – det gir deg et annet perspektiv på ditt eget liv også.

Hæreid har tidligere jobbet både som advokat, politiadvokat og dommerfullmektig, men tror ikke det er tilfeldig at hun til slutt skulle ende opp som nemndsleder i Utlendingsnemnda.

– Jeg jobber tett på verden, og får treffe mennesker med unike historier hver eneste dag. Det er veldig inspirerende.

På ønskelista over reisemål er Iran et av landene som troner høyest, forteller hun.

– Jeg har flere gode venner fra Iran, og er veldig nysgjerrig på dette landet. Én ting er urolighetene og de strenge normene som folk lever under der nede – som jo årsaken til at jeg ikke har vært

Sammen med bruden i fjorårets bryllup i India.

– Du trenger ikke reise langt for å få en smakebit på spennende kulturer. Ta med deg familien på Punjab Tandoori på Grønland

der ennå – men midt oppi dette eksisterer også et parallelt samfunn som står i sterk kontrast til regimet. Å dra på fest blant undergrunnsmiljøene i Teheran tror jeg for eksempel ville vært fett, selv om det selvsagt er forbundet med en viss risiko.

MORGENBAD I SOLOPPGANG

For de kulturelle anbefalingene, har Hæreid noen korteste tips å komme med.

– Du trenger ikke reise langt for å få en smakebit på spennende kulturer. Ta med deg familien på Punjab Tandoori på Grønland, for eksempel. Barna mine har ikke noe forhold til taco-fredag, men Punjab-torsdag er en greie!

Hun har også et høyaktuelt tips med røtter i Finland: – Isbading med badstue! Jeg anbefaler morgenbadstue med kaffe

HVEM: Runa Nordahl Hæreid

TITTEL: Nemndsleder

ARBEIDSTED: Utlendingsnemnda

ALDER: 36

SIVILSTATUS: Gift, to barn

SPECIALISERING: Utlendingsrett og menneskerettigheter

Isbading og badstue i soloppgang

og soloppgang ved Operaen. Det er en helt fantastisk måte å starte dagen på, som jeg i vinterhalvåret prøver å få til minst én gang i uka før jobb.

Er man ikke vant til å bade i kaldt vann, kan det vært lurt å begynne allerede nå, påpeker hun.

– Da får du gradvis tilvent kroppen det kalde vannet før vinteren er her for fullt. I tillegg til alle helsegevinstene er isbading også veldig sosialt, selv i Norge – utrolig nok! Absolutt verdt å sjekke ut.

– **Hvem vil du utfordre som neste advokat ut?**

– Jeg vil utfordre min gode venn og tidligere kollega, Arne P. B. Sandvik. Han jobber som advokat i advokatfirmaet Suland og har helt sikkert noen morsomme kulturelle aktualiteter å anbefale.

Forsvarere vant frem i salærstrid

«Dersom salærsatsen er blitt endret mens oppdraget pågår, skal den endrede satsen legges til grunn for alle salærberettigede timer som inngår i oppdraget.»

Det slår Borgarting lagmannsrett fast i en fersk kjennelse.

Tidligere i høst engasjerte Advokatforeningen seg som partshjelper i en salærstrid der tre forsvarsadvokater anket Oslo tingretts beslutning om salærnedsettelse til lagmannsretten.

Både advokatene og Advokatforeningen mente tingretten feiltolket salærforskriften i sin vurdering av hvilken rettshjelpssats som skal gjelde ved sluttavregning, når det tidlig i saken ble utbetalt forskudd på salær, og rettshjelpssatsen var blitt oppjustert underveis.

Nå har forsvarerne fått medhold i Borgarting lagmannsrett.

– Dette innebærer at den salærberettigede i de tilfellene der det tidligere i oppdraget er utbetalt forskudd med utgangspunkt i en rettshjelpssats som er lavere enn den rettshjelpssatsen som gjelder på tidspunktet oppdraget avsluttes, har krav på å differansen mellom det beløp som allerede er utbetalt og det beløp man ville fått dersom alle timene i oppdraget ble avregnet samtidig etter den oppjusterte satsen – såkalt etterberegning, sier ankende part og prosessfullmektig, Kristian Gjendemsjø i Elden.

Bendik Falch-Koslung, som var prosessfullmektig for Advokatforeningen, er fornøyd. – Resultatet har jo litt å si for forsvarere og andre advokater som arbeider på offentlig sats. Det er tilfredsstillende å se at lagmannsretten er enig med oss i at rettskildene nokså entydig trekker i motsatt retning av tingrettens konklusjon, sier han.

Advokat Kristian Gjendemsjø.

Foto: Advokatfirmaet Elden

50 år siden

JURIDISKE FAGUTTRYKK PÅ SKANDINAVISK

Den svenske advokaten Torild Backe fikk i 1973 et stipend fra Svensk-Norska Samarbetsfonden for å lage en felles ordliste for norske og svenske juridiske termer sammen med den norsk-svenske advokaten Monica Jonsson.

«Trots at de tre skandinaviske språken är närbesläktade och många av medborgarna i Danmark, Norge och Sverige kan förstå varandra rätt väl vid samtal på allmängiltiga områden så uppstår det ofta betydande svårigheter, när det gäller rättsterminologien.

Framstående jurister och språkmän i de skilda länderna har i olika sammanhang och vid flera tillfällen framfört synpunkter och förslag rörande möjligheterna att i samband med det interskandinaviska lagstiftningsarbetet få ett ordval, som är fullt förståeligt över gränserna och adekvat i vad avser sakinnehållet. (...)»

Det har glatt mig att mitt initiativ har väckt interesse och uppmuntran från olika håll och jag hoppas nu få kontakt med ytterligare någon norsk jurist eller juris studerande, som kan hjälpa till med sammanställningen av de svensk-norska rättstermerna.»

Norsk Advokatblad nr. 8 / 1973

ANNINSE

Kapital Jus

JUS tilbyr et unikt annonsemiljø som treffer både næringslivet og advokatene. Magasinet har en redaksjonell profil med artikler innen jus, finans, skatt og annet interessant, skrevet for næringslivsfolk og advokater. Magasinet gir en unik mulighet for annonsering og profilering av juridiske tjenester. Magasinet har lengre levetid enn dagsavisen, og hver tredje leser tar vare på magasinet.

Utgivelser 2023:
29. desember

Kontakt Åsa Iversen
+47 481 97 496 // aasa.iversen@hegnar.no

Kapital

Datatilsynets Meta-
forbud utvides til
EU og EØS

I sommer slo Datatilsynet fast at Metas overvåkning av Facebook- og Instagram-brukere for atferdsbasert markedsføring er ulovlig, og nedla et tidsavgrenset forbud mot praksisen i Norge. Det europeiske personvernrådet har nå bestemt at det norske forbudet skal bli permanent og utvides til å gjelde hele EU/EØS.

– Vi er veldig glade for at Personvernrådet er enige i Datatilsynets vurderinger og utvider forbudet vårt. Målet er at innbyggere over hele Europa vil få bedre personvern, sier direktør Line Coll.

Meta mener på sin side at Datatilsynets vedtak er ugyldig, og har nå tatt ut nytt søksmål for å få det opphevet av tingretten. Det er ventet at saken vil bli berammet i 2024.

Line Coll.

Mot-sigelse på latin	OL-mester i boksing	Spansk kunst-museum	Sikker-hetene M.-navn	Elever Skotsk by
Trenings-/lekerep Avis				
Tverr-bjelke				
Rask Kølle				§
				Nummer to i hie-rarkiet
Negativ antagelse	Lyd	Inn-skrenket	Slutt! Mine	
Dobbel Nobel-pris-vinner				Fortrinn
Hersker			Nå Fra	
Stor-tinget	Fem		Havørn	

Løsningsordet finner du ved å sette sammen bokstavene i de gule rutene til et ord eller et navn.

Send løsningen til **redaksjonen@advokatbladet.no** innen **24.november**.

Vinner i nr. 5 / 2023 var Henrik Tessem Kolsaker, Stavanger.

VI GRATULERER!

Løsningsordet var **MAURUD**.

Annonseinformasjon

29000 lesere
(TNS Gallup 2023)

Annonsestørrelser Priser

1/1 side 210x280 25.000 kr
1/2 side 193x123 18.500 kr
1/4 side 193x58/92x125 12.500 kr
1/6 side 58x125/116x83 9.200 kr

Se vår MEDIEFOLDER på advokatbladet.no/annonser

Kontakt vår annonseselger
Salgsfabrikken AS
Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær

Pia Himberg
Mobil 919 03 697
pia@salgsfabrikken.no

advokatjobb.no
en tjeneste fra Advokatforeningen

European Lawyers' Day
25.oktober

Årets tema var fortrolighets- og taushetsplikten. I et arrangement i Europaparlamentet ledet Berit Reiss-Andersen en diskusjon. – Vi snakket om at det er et stort problem at allmennheten har så liten kjennskap til hvorfor det er så viktig at advokatyret er en uavhengig profesjon. Vi er en helt nødvendig brikke i rettsstaten for at borgerne faktisk får de lovfestede rettighetene de har krav på, og for at domstolene kan fungere, sier hun.

ANNONSE

ALLEGRO språktjenester

Juridisk oversetterekspertise

Våre erfarne statsautoriserte translatører gir deg rask og profesjonell service.

Kontakt oss gjerne på tlf. 55 30 17 30, post@allegro-as.no eller www.allegro-as.no.

Sosiale medier

Wiersholm, Thommessen, BAH og Wikborg Rein har gjennomført årets advokatcup i fotball i Vallhall. Gratulerer til gulljentene fra WR!

Rettssikkerhet, menneskerettigheter og radikalisering. Så selvsagt og så vanskelig.

13 likerklipp
advokatfirmaet_lippestad I dag var Geir Lippestad sammen med @amnesty_norge på Utøya for å undervise jussstudenter om rettssikkerhet og menneskerettigheters betydning, i forhold til forebygging og oppfølging av radikalisering.

Takk til Amnesty og mange veldig engasjerte jussstudenter for en veldig fin dialog om et veldig vanskelig tema.

Sammen skaper vi endring 🙌

Det kan bli en tung vinter.

Kim Heger
@kiheger

Alle landets tannleger med støtteerklæring

nrk.no
Knut Mowinckel disket etter funn av fluor: – Aner ikke hva s Under et døgn etter at Lucas Braathen snudde alpinverdenen på hodet, skulle de norske utøverne ut og ...

John Christian Elden is with **Erik Lea** at **Universitetet i Stavanger**.
14h · Stavanger · 🌐
Alltid hyggelig med forelesning for studenter 🙌 Gratulerer med juss linje ved Stavanger Universitet

Ikke-ferske forelesere på ferskt jusstudium.

Nå som selverklært grinete gubbe.

Hans F. Marthinussen @HFMartinussen · 31. okt.
Da jeg studerte juss, lærte vi at dommerne aldri kommenterer sine dommer. Dette burde de slutte med - de formidler gjennom teksten de skriver. Å forklare innholdet er andres oppgave. Prinsipplost. (Sorry for at jeg er blitt en grinete gammel gubbe!)

Høyesterett @hoyesterett_no · 31. okt.
Høyesterettsjustitiarius Toril Marie Øie gir en muntlig, forenklet versjon av ACER-avgjørelsen her: domstol.no/no/hoyesterett...

Video om
ACER-avgjørelsen

Marigona Jahaj · 2.
Advokat i Advokatfirma Jahaj
4d · 🌐

+ Følg

Advokatfirma Jahaj vant æresprisen i Her Awards 🏆❤️

Jeg er svært stolt, takknemlig og ydmyk over å få en slik anerkjennelse i Her Awards.

Begrunnelsen for prisen:
«Æresprisen er en hyllest til en enestående kvinne eller organisasjon som dedikerer sitt arbeid til å forme og styrke kvinners rolle i næringslivet. Prisen til de som har båret faklen for likestilling og mangfold, og som gjennom sitt engasjement og lederskap har vært en kilde til inspirasjon for kvinner i alle bransjer.

Æresprisen representerer et godt eksempel på hvordan styrke, utholdenhet og samarbeid kan skape et mer inkluderende og støttende næringsliv for alle.»

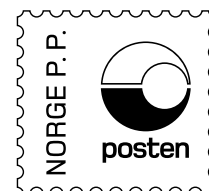
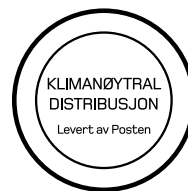
Tusen takk til alle som heier, motiverer, støtter, liker- og deler innlegg, samt anbefaler oss. Vi setter så utrolig stor pris på det.

Tusen takk til **HER - Hun Etablerer Ressursprogrammet** og **Donna Kastrati** for prisen og for anerkjennelsen av arbeidet vi gjør. 🌸🌸

Advokatfirmaet Jahaj vant ærespris under Her Awards, en pris som deles ut av Hun Etablerer Ressursprogrammet (HER). HER arbeider for økt mangfold, og for å fremme kvinners stilling i næringslivet.

Avsender:
Den norske Advokatforening
Universitetsgt. 9
PB 362 Sentrum,
0102 Oslo

CELEBRATING

OLE LINGGAARD

ANNIVERSARY

· H. A. NEERBYE ·
en del av mestergutten

Henrik Ibsens gate 60 • Tlf. 22 54 54 30 • www.neerbye.no

Følg oss på Facebook og Instagram

DET STORE UTVALGET FINNER DU HOS OSS